

Home Office

Y Gofyniad Plismona Strategol

Chwefror 2023

© Hawlfraint y Goron 2023

Mae'r cyhoeddiad hwn wedi'i drwyddedu dan delerau Trwydded Llywodraeth Agored v3.0 ac eithrio lle nodir yn wahanol. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3 neu ysgrifennwch at y Tîm Polisi Gwybodaeth, Yr Archifau Cenedlaethol, Kew, London TW9 4DU, neu anfonwch e-bost at: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk.

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn <https://www.gov.uk/government/publications/strategic-policing-requirement>

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cyhoeddiad hwn atom yn: PSGHub@homeoffice.gov.uk (At Sylw: Uned Galluoedd Cenedlaethol yr Heddlu)

Cynnwys

Rhagair gan yr Ysgrifennydd Cartref	2
Cyflwyniad	4
Sicrwydd a Llywodraethu	9
Trais yn Erbyn Menywod a Merched	13
Terfysgaeth	20
Troseddau Difrifol a Chyfundrefnol	29
Digwyddiad Seiber Cenedlaethol	48
Cam-drin Plant yn Rhywiol	54
Anrhefn Cyhoeddus	60
Argyfyngau sifil	66
Galluoedd Trawsbynciol	71

Rhagair gan yr Ysgrifennydd Cartref

Mae fy nghenhadaeth fel Ysgrifennydd Cartref yn glir: Er mwyn cyflawni blaenoriaethau'r bobl, cwtdogi troseddu a darparu'r strydoedd mwy diogel mae'r cyhoedd yn eu disgwyl ac yn eu haeddu. Mae'r Gofyniad Plismona Strategol (SPR) yn chwarae rhan hanfodol wrth ganiatáu i mi osod y cyfeiriad yn erbyn y bygythiadau mwyaf i ddiogelwch y cyhoedd a sicrhau bod gan yr heddlu'r galluoedd i ddarparu ymateb cenedlaethol, cadarn a phriodol gan sicrhau bod plismona synnwyr cyffredin yn bodoli.

Mae'r SPR diwygiedig yn darparu, am y tro cyntaf, fanylion cryfach ynghylch y camau gweithredu sydd eu hangen o blismona ar lefel leol a rhanbarthol i'r bygythiadau cenedlaethol difrifol. Mae'n cefnogi plismona, yn Brif Gwnstabiliaid a Chomisiynwyr, i gynllunio, paratoi ac ymateb i'r bygythiadau hyn drwy gysylltu'n glir yr ymateb lleol â'r cenedlaethol, gan amlygu'r galluoedd a'r partneriaethau sydd eu hangen ar blismona i sicrhau y gall gyflawni ei gyfrifoldebau cenedlaethol.

Ni fydd llawer o'r bygythiadau'n newydd i blismona; rydym yn parhau i fod yn wylidwros o fygythiad terfysgaeth ryngwladol ac yn ymroddedig yn ein hymrwymiad i darfu ar droseddwr sy'n manteisio ar y rhai sy'n agored i niwed, gan gynnwys gangiau traffig dynol cyfundrefnol sy'n parhau i hwyluso'r llwybrau anghyfreithlon trwy gychod bach a'r rhai sy'n manteisio ar ddiodeffwyr bregus fel rhan o linellau sirol cyflenwi cyffuriau - amcangyfrifir bod 600 o linellau ar waith ledled y wlad mewn unrhyw fis penodol, yn gysylltiedig ag achosion o drais difrifol a throseddau cyllyll.

Rwyf hefyd am sicrhau ein bod yn darparu cyfiawnder a chanlyniadau o ansawdd uchel i fenywod a phlant sy'n ddiodeffwyr trais rhywiol a cham-drin domestig. Rwyf felly wedi cynnwys VAWG fel bygythiad cenedlaethol ychwanegol, fel yr argymhellwyd gan HMICFRS yn eu hadroddiad 'Ymateb yr Heddlu i Drais yn erbyn Menywod a Merched (VAWG)' (2021). Bydd cynnwys VAWG yn caniatáu i heddluoedd wneud y mwyaf o'r galluoedd sydd eu hangen, gan gynnwys achub ar y cyfleoedd a gyflwynir gan Ymgyrch Soteria, i atal a dilyn troseddu VAWG. Rwyf hefyd wedi diweddarau'r adran 'Anrhefn Cyhoeddus' yn sylweddol wrth i blismona barhau i atal tactegau peryglus ac aflonyddgar iawn a ddefnyddir gan brotestwyr cyfundrefnol sy'n creu llanast i fywydau'r mwyafrif sy'n ufudd i'r gyfraith cac yn tynnu swyddogion heddlu i ffwrdd o'u cymunedau lleol. Bydd y Bil Trefn Gyhoeddus (a gyhoeddwyd 11 Mai 2022) yn caniatáu i'n swyddogion heddlu gymryd camau rhagataliol i brotestiadau aflonyddgar a welir gan rai fel Just Stop Oil. At hynny, bydd y ddarpariaeth newydd o alluoedd tynnu protestiadau arbenigol yn helpu i atal y niwsans hwn.

Mae trefniadau atebolrwydd a throsolwg newydd yn golygu y bydd y cyhoedd bellach yn gweld cyfeiriad clir at yr SPR mewn cynlluniau heddlu a throseddu, gan gynnwys sut y

mae wedi llunio cyfeiriad strategol ac amcanion heddluoedd ac felly sut mae'r heddlu hwnnw yn cyfrannu at fynd i'r afael â bygythiadau â blaenoriaeth genedlaethol.

Rwy'n parhau yn gadarn yn fy nghefnogaeth i ddull 'plismona synnwyr cyffredin' ac rwy'n ymwybodol nad yw llawer o waith yr heddlu yn dod o dan bamedrau'r SPR ond ei fod yn parhau i fod yn hollbwysig. Mae'n hanfodol bod plismona hefyd yn parhau i ganolbwyntio ar droseddu yn y gymdogaeth ac ymddygiad gwrthgymdeithasol yn eu cymunedau lleol, gan weithio'n agos gyda chynghorau a phartneriaid lleol eraill sydd hefyd â rhan i'w chwarae. Rwyf felly yn cefnogi heddluoedd yn llwyr yn eu hymrwymiad i fynychu lleoliad pob byrgleriaeth breswyl. Bydd presenoldeb gweladwy mewn cymunedau lleol yn helpu i gadw hyder y cyhoedd mewn plismona, yn enwedig tra bod llawer yn poeni am y cynnydd mewn costau byw.

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'r rhai sydd wedi cyfrannu at yr SPR diwygiedig a phawb ar y rheng flaen sy'n ymateb i'r bygythiadau hyn yn ddyddiol i sicrhau diogelwch y cyhoedd.

Cyflwyniad

1. Diweddarwyr y Gofyniad Plismona Strategol (SPR) ei ddiwethaf yn 2015 wrth gyflawni dyletswydd statudol yr Ysgrifennydd Cartref i nodi beth yw'r bygythiadau cenedlaethol, yn ei barn hi, ar adeg cyhoedd'r ddogfen, a'r galluoedd cenedlaethol priodol sydd eu hangen i wrthsefyll y bygythiadau hynny.¹
2. Er y gall heddluoedd unigol fynd i'r afael â llawer o fygythiadau yn eu hardaloedd heddlu hunain, gall bygythiadau cenedlaethol hefyd ofyn am ymateb cydgysylltiedig neu gyfunol lle mae angen dod ag adnoddau ynghyd o nifer o heddluoedd. Yn aml mae angen i rymoedd weithio ar y cyd, gyda phartneriaid lleol eraill a gwasanaethau brys, o fewn cydweithrediadau rhanbarthol neu gydag asiantaethau cenedlaethol, i sicrhau bod y bygythiadau cenedlaethol yn cael eu taclo'n effeithlon ac yn effeithiol.
3. Mae'r SPR diwygiedig hwn yn cynnwys saith bygythiad cenedlaethol yn gyffredinol, gan ailddatgan dilysrwydd chwe bygythiad cenedlaethol o'r fersiwn flaenorol, sef terfysgaeth, troseddau difrifol a chyfundrefnol (SOC), digwyddiad seiber cenedlaethol, cam-drin plant yn rhywiol, trefn gyhoeddus ac argyfyngau sifil. Mae hefyd yn cynnwys Trais yn erbyn Menywod a Merched, sy'n adlewyrchu'r bygythiad y mae'n ei gyflwyno i ddiogelwch a hyder y cyhoedd ar adeg ei gyhoeddi (gweler diffiniad o fygythiad cenedlaethol isod ym mharagraff 7).

Adolygiad SPR

4. Ers yr adolygiad diwethaf o'r SPR yn 2015, bu newidiadau pwysig i'r dirwedd blismona. Bellach mae gan y Bwrdd Plismona Cenedlaethol (NPB) rôl sy'n canolbwyntio ar y weledigaeth strategol ar gyfer plismona ac mae plismona'n parhau i wynebu bygythiadau sy'n newid yn gyflym, yn aml yn fygythiadau heb ffiniau. Cyflwynodd y newidiadau hyn gyfle i adolygu'r SPR i sicrhau ei fod yn parhau'n gyffredol ac yn addas i'r diben ac yn cefnogi plismona i fynd i'r afael â'r bygythiadau hyn. Daeth y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (PAC) i farn debyg yn ei adroddiad ar droseddau difrifol a chyfundrefnol a gyhoeddwyd ym mis Medi 2019 pan argymhellodd y dylai'r Swyddfa Gartref adolygu'r SPR ac ystyried anghenion a galluoedd lleol heddluoedd.²

¹ Mae hyn yn unol ag a37A Deddf yr Heddlu 1996 fel y'i diwygiwyd gan a77 Deddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011.

² <https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmpublic/2049/2049.pdf>

5. Wrth adolygu'r SPR, ymgynghorodd y Swyddfa Gartref a chael cyngor gan bartneriaid plismona a rhanddeiliaid i hystyried: y bygythiadau cenedlaethol presennol ac a oeddent yn parhau'n berthnasol; yr ymateb plismona gofynnol a'r galluoedd lleol a rhanbarthol angenrheidiol; a'r trefniadau llywodraethu priodol addylai fod ar waith i sicrhau bod plismona yn cael ei ddwyn i gyfrif am ei gyfraniad cenedlaethol. Mae'r ddogfen hon yn adlewyrchu'r ymgynghoriad a'r gwaith a gwblhawyd yn ystod yr adolygiad hwnnw.
6. Roedd y partneriaid a ymgynghorwyd yn cynnwys: Prif Gwnstabiliaid; Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu (NPCC); Cymdeithas Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddau (APCC); Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddau (PCCs)³; y Coleg Plismona; Canolfan Gydgysylltu Genedlaethol yr Heddlu (NPoCC); Asiantaeth Troseddau Cenedlaethol (NCA); Arolygiaeth Cwnstabiliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Mawrhydi (HMICFRS); Heddlu Trafnidiaeth Prydain (BTP); yn ogystal ag adrannau eraill y llywodraeth sydd â diddordeb yn yr SPR fel Swyddfa'r Cabinet a'r Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau (DLUHC).

Fframwaith SPR

7. Mae "bygythiad cenedlaethol", fel y'i diffinnir yn a.37A o Ddeddf yr Heddlu 1996, yn fygythiad (boed yn un gwirioneddol neu'n ddarpar fygythiad) sef:
 - a. bygythiad i ddiogelwch cenedlaethol, diogelwch y cyhoedd, trefn gyhoeddus neu hyder y cyhoedd sydd o'r fath ddifrifoldeb ag i fod o bwysigrwydd cenedlaethol; neu
 - b. bygythiad y gellir ei wrthweithio'n effeithiol neu'n effeithlon dim ond trwy alluoedd plismona cenedlaethol i wrthsefyll y bygythiad.
8. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu bod yr SPR yn mynegi'r bygythiadau troseddol a therfysgol ac argyfyngau sifil eraill sy'n gofyn am ymateb plismona trawsffiniol. Mae hyn naill ai oherwydd bod y bygythiad ei hun yn croesi ffiniau heddluoedd neu oherwydd bod yr ymateb sydd ei angen i ddigwyddiad lleol fod yn fwy na gallu heddlu lleol, a bod angen defnyddio adnoddau o heddluoedd eraill. Mae'n cynnwys y rhai sy'n:

³ Defnyddir y term Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddau fel llaw-fer i gyfeirio at yr holl Gomisiynwyr Heddlu a Throseddau, pob Maer Awdurdod Cyfun sy'n arfer swyddogaethau CHTh, Swyddfa'r Maer ar gyfer Plismona a Throseddau mewn perthynas ag ardal Heddlu Metropolitan a Chyngor Cyffredin Dinas Llundain yn ei allu fel awdurdod heddlu ar gyfer ardal Heddlu Dinas Llundain. Bwriedir i gyfeiriad yn y ddogfen hon at Brif Gwnstabl fod yn berthnasol i bob Prif Gwnstabl mewn heddlu yn y Swyddfa Gartref yng Nghymru a Lloegr, Comisiynydd Heddlu'r Metropolis, a Chomisiynydd yr heddlu ar gyfer Dinas Llundain.

- a. alinio â'r risgiau blaenoriaeth yn yr Asesiad Risg Diogelwch Cenedlaethol (NSRA);
 - b. effeithio ar ardaloedd heddlu lluosog neu bob un ohonynt ac angen adnoddau lleol a/neu ranbarthol gan luoedd heddlu lluosog i gwrthsefyll y bygythiad yn effeithlon ac effeithiol; ac mae'n cynnwys y rhai hynny;
 - c. efallai wedi gweld cynnydd sylweddol ac eang diweddar a/neu effaith ar y cyhoedd fel bod angen ymateb lleol, rhanbarthol a/neu genedlaethol cydlyno a chyson i'w wrthwynebu.
9. Daeth ymgynghoriad 2020/21 ar yr SPR i'r casgliad bod angen i'r chwe bygythiad - terfysgaeth, SOC, digwyddiad seiber cenedlaethol, cam-drin plant yn rhywiol, anrhefn cyhoeddus ac argyfyngau sifil - barhau i gael eu hadnabod fel bygythiadau cenedlaethol. Fodd bynnag, fel rhan o'r adolygiad, cyfeiriodd rhai rhanddeiliaid at fasnachu cyffuriau, yn benodol y model llinellau sirol, a thwyll fel bygythiadau sy'n croesi ffiniau heddluoedd y mae i blismona fynd i'r afael â hwy. Mae'r feriswn hwn o'r SPR yn cynnwys y galluoedd o fewn yr ymateb i fygythiad SOC, sy'n ofynnol i fynd i'r afael â'r niwed i gymunedau ac unigolion a achosir gan gyffuriau a thwyll.
10. Ar gyfer pob un o'r bygythiadau cenedlaethol, mae'r SPR yn amlinellu'r hyn y dylai heddluoedd fod yn gweithio tuag ato, sut y dylai heddluoedd fynd i'r afael â'r bygythiadau unigol, a gyda phwy y dylent fod yn gweithio. Nodir y manylion hyn yn ail ran yr SPR hwn. Mae'r SPR yn dadansoddi'r ymateb i bob un o'r bygythiadau yn ôl y chwe philer canlynol:
- a. **Canlyniadau.** Mae'r adran hon yn amlinellu'r canlyniadau strategol y dylai heddluoedd weithio tuag atynt wrth fynd i'r afael â'r bygythiadau cenedlaethol sy'n deillio, lle bynnag y bo'n bosibl, o strategaethau'r llywodraeth sydd ar gael yn gyhoeddus fel strategaeth CONTEST, y Strategaeth Mynd i'r Afael â Cham-drin Plant yn Rhywiol neu'r Strategaeth Twyll sydd ar ddod.
 - b. **Galluoedd.** Mae'r adran hon yn nodi'r galluoedd (a ddiffinnir yn fras fel swyddogaethau y mae'r heddlu'n eu cyflawni, wedi'u ffurfio o gyfuniad o bobl, prosesau, TG, data, offer a seilwaith) a ddylai fod ar waith, naill ai o fewn heddluoedd neu fel rhan o gytundebau cydweithredu, i wrthweithio pob un o'r bygythiadau cenedlaethol ac i ysgogi canlyniadau. Mae'n nodi'r lle gorau i leoli galluoedd (e.e. ar haen ranbarthol neu leol) i osgoi dyblygu galluoedd yn ddiangen ac yn aneffeithlon ar draws haenau gorfodi'r gyfraith. Fodd bynnag, nid yw rhai o'r

galluoedd sydd eu hangen i ymateb i'r bygythiadau cenedlaethol yn benodol i un bygythiad. Mae'r SPR hefyd yn manylu ar Alluoedd Trawsbynciol arbenigol (paragraff 144 ymlaen) y gellir eu defnyddio i ymateb i o leiaf tri o'r bygythiadau cenedlaethol.

- c. **Gofynion gallu.** Mae'r adran hon yn amlinellu sut mae gallu'n cael ei asesu ar lefel y heddlu i sicrhau bod y lefel gywir o adnoddau ar gael i fodloni'r galw ac ysgogi canlyniadau.
- d. **Cysondeb a safonau.** Mewn rhai achosion, mae gofynion a safonau penodol i'w bodloni, neu ganllawiau penodol y dylid eu dilyn ar gyfer galluoedd ac adnoddau penodol. Lle mae safonau cenedlaethol wedi'u pennu, caiff y rhain eu hamlinellu yma i sicrhau bod galluoedd yn cael eu darparu mewn ffordd gyson ledled Cymru a Lloegr, gan hwyluso rhyngweithredu rhwng heddluoedd.
- e. **Cydweithio.** Mae'r adran hon yn amlinellu sut y dylai heddluoedd lleol weithio gyda threfniadau rhanbarthol presennol ac asiantaethau cenedlaethol i fynd i'r afael â'r bygythiadau cenedlaethol sy'n croesi ffiniau. Nid dyma'r unig drefniadau cydweithredu y gellir eu ffurfio o fewn plismona. O dan Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011, mae gan brif swyddogion a chyrrff plismona ddyletswydd i ystyried cydweithredu lle bo hynny er budd effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd eu hardaloedd heddlu eu hunain ac ardaloedd heddlu eraill, ac i gadw'r trefniadau hyn dan adolygiad. Mae llawer o heddluoedd eisoes yn cydweithio ar wasanaethau a'r galluoedd a restrir yn yr SPR. Mae'r Swyddfa Gartref yn annog cydweithio lle mae hynny'n sicrhau'r canlyniadau mwyaf effeithlon ac effeithiol i'r cyhoedd.
- f. **Cysylltedd â phartneriaid.** Mae'r adran hon yn amlinellu lle mae angen i heddluoedd fod â chysylltiadau da â phartneriaid lleol eraill, er enghraifft gyda gwasanaethau brys golau glas eraill neu gyda'r sector preifat, wrth ymateb i'r bygythiadau cenedlaethol. Mae'n cydnabod bod mynd i'r afael â'r bygythiadau cenedlaethol hyn yn gofyn am ymateb system gyfan ac nad yw heddluoedd yn gweithredu ar eu pennau eu hunain.

Y Cynllun Trechu Trosedd

11. Mae'r dull o ddatgelu a rhoi terfyn ar niwed cudd a meithrin gallu a chapasiti i ymdrin â thwyll a throseddau ar-lein wedi'u nodi yn Cynllun Trechu Trosedd⁴. Y Cynllun Trechu Trosedd yw strategaeth y Llywodraeth i gwtogi ar droseddu, cael llai o ddioddefwyr ac amddiffyn y mwyafrif sy'n ufudd i'r gyfraith.
12. Fel mae'r Cynllun Trechu Trosedd yn ei wneud yn glir, roedd ymyriadau wedi'u seilio ar dystiolaeth ac wedi'u targedu fel y Gronfa Strydoedd Mwy Diogel, wedi'u hategu gan blismona synnwyr cyffredin, wrth wraidd strategaeth y Llywodraeth i leihau troseddau fel byrgleriaeth a lladrad. Mae'r Ysgrifennydd Cartref wedi ei gwneud yn glir i Brif Gwnstablaid a'r Chomisiynwyr yr Heddlu a Throsedd bod yn rhaid iddynt gael y pethau sylfaenol yn gywir a gwella perfformiad heddluoedd ledled y wlad, gan ddysgu o arfer gorau wrth fynd i'r afael â'r troseddau ymledol a chythryblus hyn; amlygwyd ymhellach yn adroddiad diweddar HMICFRS⁵ ar ymateb yr heddlu i fyrgleriaeth, lladrad a throseddau meddiangar eraill. Mae'n bwysig bod Prif Gwnstablaid a Chomisiynwyr yn monitro tueddiadau sy'n dod i'r amlwg a bod ganddynt gynlluniau ar waith i ddelio ag unrhyw fygythiadau newydd neu gynnydd yn y troseddau hyn, yn enwedig o ystyried symud i ffwrdd o gyfyngiadau COVID-19 a chyfnodau clo a her y ffactorau costau byw presennol.

Cymhwysio SPR

13. Mae'r SPR yn berthnasol i Brif Gwnstablaid a Chomisiynwyr Heddlu a Throseddwyr yn heddluoedd y Swyddfa Gartref yng Nghymru a Lloegr ac yn eu cefnogi i sicrhau bod eu heddlu yn cyflawni ei gyfrifoldebau cenedlaethol wrth fynd i'r afael â'r bygythiadau cenedlaethol. Mae'r SPR:
- yn helpu Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu i gynllunio'n effeithiol, mewn ymgynghoriad â'u Prif Gwnstabl, ar gyfer heriau plismona sy'n mynd y tu hwnt i ffiniau eu heddlu;
 - yn arwain Prif Gwnstablaid wrth arfer y swyddogaethau hyn; ac
 - yn galluogi ac yn grymuso Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu i dwyn eu Prif Gwnstabl i gyfrif am gyflawni'r swyddogaethau hyn.

⁴ [Cynllun trechu trosedd - GOV.UK \(www.gov.uk\)](http://www.gov.uk)

⁵ [Rhaid i ymateb yr heddlu i fyrgleriaeth, lladrad a lladrata wella - HMICFRS \(justiceinspectors.gov.uk\)](http://justiceinspectors.gov.uk)

14. Er bod yr SPR ond yn berthnasol i luoedd y Swyddfa Gartref yng Nghymru a Lloegr, mae llawer o'r bygythiadau a nodir yn yr SPR yn effeithio ar bob rhan o'r Deyrnas Unedig. Ni fwriedir i unrhyw beth yn yr SPR effeithio ar y trefniadau presennol ar gyfer darparu cydgymorth rhwng heddluoedd y DU, gan gynnwys rhai y tu allan i Gymru a Lloegr.⁶
15. Mae'r SPR ar gael i'w fabwysiadu gan heddluoedd nad ydynt yn ymwneud â'r Swyddfa Gartref yng Nghymru a Lloegr.⁷ Er mwyn wynebu heriau rhyngweithredu ar draws y DU, anogir heddluoedd eraill i ystyried y bygythiadau a aseswyd gan yr SPR i'r graddau y maent yn berthnasol i'w hawdurdodaethau.

Sicrwydd a Llywodraethu

16. Mae gan yr Ysgrifennydd Cartref ddyletswydd statudol i adeg y cyhoeddir y ddogfen, a'r galluoedd plismona cenedlaethol priodol sy'n ofynnol i wrthsefyll y bygythiadau hynny. Mae'r SPR hwn hefyd yn cynnwys canllawiau sy'n ymwneud â chanlyniadau, capasiti, safonau cenedlaethol, cydweithredu a gweithio mewn partneriaeth a fydd yn cefnogi plismona i fod yn fwy effeithlon ac effeithiol yn eu hymateb i'r bygythiadau cenedlaethol. Prif Gwnstabiliaid a Chynghorau Heddlu a Throseddwy'r yng Nghymru a Lloegr sy'n gyfrifol am weithredu'r SPR.
17. Mae'n ofynnol i Gomisynwyr yr Heddlu a Throseddu ystyried yr SPR hwn wrth gyhoeddi neu amrywio eu cynlluniau heddlu a throseddu. Rhaid iddynt gadw'r cynllun heddlu throseddu dan adolygiad yng ngoleuni unrhyw newidiadau a wneir i'r SPR gan yr Ysgrifennydd Cartref. Rhaid i Brif Gwnstabiliaid ystyried y cynllun heddlu a throseddu a'r SPR wrth arfer eu swyddogaethau. Mae'r Comisynwyr yr Heddlu a Throseddu yn gyfrifol am eu dwyn i gyfrif am wneud hynny.⁸
18. Nid yw'n anghyffredin i ddeddfwriaeth ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus "ystyried" canllawiau, codau ymarfer neu ddeunydd arall. Y disgwyl yw y dylai'r Comisiynwyr a'r

⁶ Fel y darperir ar ei gyfer yn adrannau 24 a 98 o Ddeddf yr Heddlu 1996.

⁷ Yr Asiantaeth Troseddau Cenedlaethol (NCA), Heddlu Trafnidiaeth Prydain (BTP), y Gwnstabiliaeth Niwclear Sifil (CNC) a Heddlu'r Weinyddiaeth Amddiffyn.

⁸ Mae dyletswydd statudol y Cyngor Cyffredin mewn perthynas â'r SPR yn nodi bod yn rhaid iddo roi sylw i'r SPR wrth gyhoeddi ei Gynllun Plismona. Mae'n rhaid i'r Cyngor Cyffredin hefyd fonitro perfformiad Heddlu Dinas Llundain wrth gyflawni'r Cynllun Plismona.

Prif Gwnstabiliaid ddilyn yr SPR oni bai eu bod yn fodlon, o dan yr amgylchiadau penodol, fod rhesymau da dros beidio â gwneud hynny.

Llywodraethu a Goruchwylio

19. Er mwyn sicrhau bod gan yr SPR le ystyrion yn y dirwedd blismona a'i bod yn cefnogi Comisynwyr yr Heddlu a Throseddau a Phrif Gwnstabiliaid i gynllunio'n effeithiol ar gyfer heriau plismona sy'n mynd y tu hwnt i ffiniau eu heddluoedd, mae angen ei angori mewn strwythurau llywodraethu priodol. Mae llywodraethu a goruchwylio hefyd yn sicrhau bod yr SPR yn cael ei adolygu'n rheolaidd gan gynrychiolwyr o bob rhan o'r dirwedd blismona, ei fod wedi'i wreiddio a'i ddilyn gan blismona, a bod y Swyddfa Gartref yn gallu nodi newidiadau y gallai fod eu hangen, er enghraifft i fygythiadau neu alluoedd â blaenoriaeth, mewn adolygiadau o'r SPR yn y dyfodol.
20. Mae llywodraethu'r Bwrdd Plismona Cenedlaethol (NPB) yn sicrhau bod pob rhan o'r system blismona yn cydweithio i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i'r cyhoedd.⁹ Mae gan yr NPB, dan gadeiryddiaeth yr Ysgrifennydd Cartref, ddau is-fwrdd perthnasol, a chaiff y ddau eu cadeirio gan y Gweinidog Plismona:
- y **Bwrdd Perfformiad Troseddau a Phlismona** (CPPB) yw'r fforwm ar gyfer craffu ar berfformiad yn erbyn y Mesurau Trosedd a Phlismona Cenedlaethol. Mae'n galluogi Gweinidogion i osod fframwaith ar gyfer perfformiad y gall y cyrff statudol perthnasol ar y cyd, ac ar wahân, ddwyn y sector plismona i gyfrif; a
 - mae'r **Bwrdd Newid Strategol a Buddsoddi** (SCIB) yn darparu trosolwg a chraffu ar ystod o fuddsoddiadau cenedlaethol plismona a gorfodi'r gyfraith sy'n ariannu galluoedd allweddol, gan alluogi gweithredu blaenoriaethau'r llywodraeth o atal a lleihau troseddau, ac amddiffyn y cyhoedd.
21. Mae'r Ysgrifennydd Cartref wedi dirprwyo ystyriaeth flynyddol o'r SPR i'r SCIB y mae ei aelodaeth mewn sefyllfa dda i drafod ac asesu'r SPR. Bydd adroddiadau sicrwydd SPR blynyddol gan Gomisynwyr yr Heddlu a Throseddau (paragraff 24.1) yn cael eu hanfon at y Gweinidog Plismona fel cadeirydd y SCIB. Bydd hyn yn llywio trafodaeth flynyddol am yr SPR a sut mae'n cael ei ystyried wrth osod y cyfeiriad strategol a'r amcanion ar gyfer heddlu.

⁹ <https://www.gov.uk/government/groups/national-policing-board>

22. Nid yw'r mecanwaith sicrwydd hwn yn disodli'r prosesau goruchwylio presennol ar gyfer y bygythiadau a'r galluoedd a restrir yn yr SPR. Er enghraifft, mae Plismona Gwrthderfysgaeth yn parhau i gael ei gydlynu a'i ariannu'n genedlaethol trwy'r Pencadlys Plismona Gwrthderfysgaeth ac mae'n destun arolygiaeth weinidogol ar wahân.

Sicrwydd ac atebolrwydd

23. Mae gwreiddio'r SPR o fewn y dirwedd plismona a sicrhau bod ganddo rôl ystyrllon o ran cysylltu'r lleol â'r genedlaethol yn elfen hanfodol o fecanweithiau sicrwydd yr SPR. Mae'r mecanweithiau adolygu sy'n bodoli yn rhoi sicrwydd bod yr SPR yn cael ei ystyried yn briodol a bod cydymffurfio â'r ddyletswydd "ystyried". Mae'r mecanweithiau adolygu hyn wedi'u nodi isod:

23.1 Mae HMICFRS yn archwilio ac yn adrodd yn annibynnol ar effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a chyfreithlondeb perfformiad heddluoedd unigol trwy ei raglen PEEL ac, ar agweddau allweddol ar blismona trwy ei raglen o arolygiadau thematig. Yn flaenorol, mae HMICFRS wedi asesu pa mor dda y mae heddluoedd wedi'u darparu yn erbyn elfennau penodol o'r SPR yn ei arolygiadau PEEL (2018/19 yn fwyaf diweddar). Fodd bynnag, bydd cydymffurfiaeth yr heddlu â'r SPR diwygiedig, yn y dyfodol, yn cael ei ystyried yn thematig. Byddwn yn ymgysylltu â HMICFRS ar hyn wrth iddo ddatblygu ei raglenni arolygu.

23.2 Rhaid i Gomisynwyr yr Heddlu a Throseddau ddwyn Prif Gwnstabiailid i gyfrif am feddu ar, neu gael mynediad at, y galluoedd sydd wedi'u nodi yn y ddogfen hon fel rhai hanfodol i gynllunio ymateb effeithiol a chymesur i'r bygythiadau cenedlaethol. Mae'n ofynnol hefyd i Gomisynwyr yr Heddlu a Throseddau ystyried yr SPR eu hunain (paragraff 17) ac erbyn hyn mae trefniadau cryfach a chliriach ynghylch sut mae Comisynwyr yr Heddlu a Throseddau yn ffactor yn yr SPR wrth gyhoeddi neu amrywio eu cynlluniau heddlu a throseddau.

23.3 Mae gan Comisynwyr yr Heddlu a Throseddau y pŵer a'r ddyletswydd gyfreithiol i osod cyfeiriad strategol ac amcanion y heddlu trwy eu cynllun heddlu a throsedd y mae'n rhaid iddynt roi sylw i'r SPR. Mae gan Comisynwyr yr Heddlu a Throseddau hefyd y pŵer a'r ddyletswydd gyfreithiol i benderfynu ar y gyllideb, gan ddyrannu asedau ac arian i'r Prif Gwnstabil. Bydd canllawiau'n cael eu darparu gan yr APCC,

i gefnogi Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd i fanylu ar sut y maent wedi ystyried yr SPR yn eu cynllun heddlu a throsedd. Yn ymarferol, bydd hyn yn cwmpasu:

- a. yr angen i amlygu ddyletswydd y CSP i ystyried yr SPR yn y cynlluniau heddlu a throsedd;
- b. esboniad o beth yw'r SPR yn y cynlluniau heddlu a throsedd; ac
- c. esboniad o fewn yr heddlu a chynlluniau trosedd o sut mae'r CSP wedi ystyried yr SPR wrth osod y cyfeiriad strategol a'r amcanion ar gyfer y heddlu.

24. Gan fod yr SPR yn ddogfen a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Cartref, mae angen mecanwaith sicrwydd rhwng y Swyddfa Gartref a Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd. Bydd hyn yn cynnwys dwy elfen:

24.1 Bydd y Comisiynwyr yn darparu datganiad sicrwydd blynyddol yn eu hadroddiadau blynyddol ar sut y maent wedi ystyried yr SPR a sut y mae wedi dylanwadu ar eu cyfeiriad strategol a'u hamcanion ar gyfer eu heddlu. Darperir canllawiau i gefnogi Gomisiynwyr i ddrafftio'r datganiadau hyn.

24.2 Bydd yr APCC yn darparu crynodeb blynyddol o'r datganiadau sicrwydd i'r Gweinidog Plismona. Bydd hyn yn llywio trafodaeth flynyddol yn y SCIB.

25. Mae darpariaethau yn Neddf yr Heddlu 1996 yn mynnu bod yn rhaid i'r Ysgrifennydd Cartref, o "dro i dro", gyhoeddi SPR ac, wrth wneud hynny, gael cyngor y cyfryw bersonau y mae'n ymddangos i'r Ysgrifennydd Cartref eu bod yn cynrychioli barn prif swyddogion yr heddlu a chyrff plismona lleol (paragraff 5). Daeth adolygiad SPR i'r casgliad bod angen adolygu'r SPR a'i gyhoeddi'n amlach gan fod y rhai yr ymgynghorwyd â hwy yn teimlo bod yr amser a aeth heibio ers y diwygiad diwethaf yn 2015 wedi bod yn rhy hir. Mae'r Swyddfa Gartref wedi ymrwymo i ailymweld â'r SPR eto o fewn dwy flynedd i'w gyhoeddi i sicrhau ei fod yn parhau newid bygythiadau a blaenoriaethau yn y dirwedd blismona. Bydd yr SPR hefyd yn cael ei adolygu o leiaf bob dwy flynedd wedi hynny i sicrhau ei fod yn parhau'n gyfredol.

Yr Ymateb Plismona

Trais yn Erbyn Menywod a Merched

Mae'r term trais yn erbyn menywod a merched yn cyfeirio at weithredoedd o drais neu gamdriniaeth sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched. Mae troseddau ac ymddygiad a gwmpesir gan y term hwn yn cynnwys trais rhywiol a throseddau rhywiol eraill, cam-drin domestig, stelcian, cam-drin 'anrhydedd' (gan gynnwys anffurfio organau cenedlu benywod, priodas dan orfod, a lladd 'anrhydedd'), yn ogystal â llawer o rai eraill, gan gynnwys troseddau a gyflawnwyd ar-lein. Tra bod y term 'trais yn erbyn menywod a merched' yn cael ei ddefnyddio mae hyn yn cyfeirio at bob dioddefwyr unrhyw un o'r troseddau hyn.¹⁰

Cyflwyniad

26. Cyhoeddodd y Llywodraeth Strategaeth i fynd i'r afael â Thrais yn Erbyn Menywod a Merched (VAWG) ym mis Gorffennaf 2021, a Chynllun Mynd i'r Afael â Chan-drin Domestig cyflenwol ym mis Mawrth 2022¹¹. Mae'r Strategaeth a'r Cynllun yn nodi camau y mae'r Llywodraeth yn eu cymryd i wneud diogelwch menywod a merched ledled y wlad yn flaenoriaeth. Eu thema yw atal y troseddau hyn, gwella profiadau dioddefwyr a goroeswyr, sicrhau bod cyflawnwyr yn cael eu dwyn gerbron y llys, a gwella'r ffordd y mae gwahanol sefydliadau, gan gynnwys asiantaethau statudol, yn cydweithio i fynd i'r afael â VAWG.

27. Noddodd arolygiad HMICFRS ar ymateb yr heddlu i VAWG fod angen gweithredu traws-system ar unwaith i ymateb gyda "chyflymder a mwy o frys i'r hyn y mae HMICFRS yn ei ystyried yn epidemig o droseddu yn erbyn menywod a merched". Amlinellodd yr adroddiad 15 o argymhellion i gryfhau gweithio aml-asiantaeth; sicrhau atebolrwydd; gwella gallu a deall; a sicrhau gwell cefnogaeth i ddioddefwyr. Ymhelaethodd yr adroddiad terfynol dilynol, a gyhoeddwyd ym mis Medi 2021, ar hyn ac mae'n darparu 20 o argymhellion ar draws y pum argymhelliad cyffredinol canlynol:

¹⁰ [Strategaeth mynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod a merched \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk), tud.8.

¹¹ [Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk)

- Dylai fod ymrwymiad uniongyrchol a diamwys bod yr ymateb i droseddau VAWG yn flaenoriaeth lwyr i lywodraeth, plismona, y system cyfiawnder troseddol, a phartneriaethau sector cyhoeddus.
- Dylai mynd ar drywydd ac amharu'n ddi-baid ar droseddwyr sy'n oedolion fod yn flaenoriaeth genedlaethol i'r heddlu, a dylid gwella eu gallu a'u capasiti i wneud hyn.
- Dylid rhoi strwythurau a chyllid ar waith i sicrhau bod dioddefwyr yn cael cymorth cyson wedi'i deilwra.
- Dylai pob prif gwnstabl adolygu ar unwaith a sicrhau bod safonau cyson uchel yn ymatebion eu heddluoedd i drais yn erbyn menywod a merched a dylid eu cefnogi wrth wneud hynny gan safonau a data cenedlaethol.
- Dylid cynnal adolygiad ar unwaith o'r defnydd o ganlyniadau 15 ac 16 mewn troseddau trais yn erbyn menywod a merched.

28. Cefnogodd y Llywodraeth, NPCC a'r Coleg Plismonaholl argymhellion yr arolygiaeth, gan gynnwys yr argymhelliad ar gyfer Arweinydd Plismona Cenedlaethol, llawn amser, newydd ar VAWG ac maent yn ariannu'r swydd hon.

29. Yn ogystal, mae cryn dipyn o waith yn cael ei wneud gan y Llywodraeth a phlismona yn dilyn cyhoeddi "Plismona trais yn erbyn menywod a merched - Fframwaith cenedlaethol ar gyfer cyflawni: Blwyddyn 1¹²" y Coleg Plismona ac NPCC a'r cynnydd "blwyddyn yn ddiweddarach" a gyhoeddwyd ym mis Medi 2022.¹³

Canlyniadau

30. Mae fframwaith cyflawni'r Coleg Plismona a'r NPCC yn amlinellu uchelgais plismona i sicrhau gwahaniaeth amlwg a pharhaus yn agweddau ac arferion yr heddlu wrth ymateb i VAWG, trwy dri amcan troswaol:

- a. gwella ymddiriedaeth a hyder mewn plismona;
- b. mynd ar drywydd cyflawnwyr yn ddi-baid; a
- c. chreu mannau mwy diogel.

¹² Cyhoeddiad y Coleg Plismona a'r NPCC dyddiedig Rhagfyr 2021: [Plismona trais yn erbyn menywod a merched - Fframwaith cyflawni cenedlaethol: Blwyddyn 1 \(npcc.police.uk\)](https://www.npcc.police.uk/news/2021/12/plismona-trais-yn-erbyn-menywod-a-merched-fframwaith-cyflawni-cenedlaethol-blwyddyn-1)

¹³ Cyhoeddiad y Coleg Plismona a'r NPCC dyddiedig Medi 2022: [Plismona trais yn erbyn menywod a merched - flwyddyn yn ddiweddarach: Adroddiad Cynnydd \(npcc.police.uk\)](https://www.npcc.police.uk/news/2022/01/plismona-trais-yn-erbyn-menywod-a-merched-flwyddyn-yn-ddiweddarach-adroddiad-cynnydd)

31. Mae'r fframwaith cyflawni ar gyfer heddluoedd i'w ddefnyddio ac mae disgwyl i bob heddlu fod wedi datblygu cynlluniau gweithredu lleol yn nodi eu gweithgaredd yn erbyn y fframwaith.
32. Wrth ymateb i VAWG, mae disgwyl i bob heddlu ddilyn yr Ymarfer Proffesiynol Awdurdodedig perthnasol (APP) a nodir gan y Coleg Plismona ac sydd i'w gweld ar wefan y Coleg Plismona¹⁴. Mae'r adran galluoedd isod yn darparu crynodeb o'r gallu arbenigol sy'n arbennig o berthnasol i VAWG (ac wedi'i alinio â'r APP). Er bod llawer iawn o waith ar y gweill i gryfhau'r ymateb VAWG, dylid deall y galluoedd a restrir fel y gofyniad sylfaenol i heddluoedd eu rhoi ar waith. Mae'r galluoedd a nodir o fewn adran CSA y ddogfen hon (paragraff 106 ymlaen) hefyd yn berthnasol.
33. Gan gydnabod bod lles swyddogion a staff yr heddlu yn bwysig, ynunol â'r ddyletswydd gofal a roddir ar brif swyddogion¹⁵, rhaid i bob heddlu gael asesiadau risg, polisiâu a gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod y ddyletswydd i ystyried diogelwch a lles staff yn berthnasol cael ei gyflawni yn ogystal ag adeiladu gwydnwch a'r risg o ddadsensiteiddio wedi'i leihau. Maegan bod heddlu fynediad at, a dylent ddefnyddio, cymorth a chynghor a gynigir gan Wasanaeth Cenedlaethol Lles yr Heddlu (NPWS), Oscar Kilo¹⁶, neu bod ganddynt ddarpariaeth gwasanaeth llesiant amgen sydd o leiaf mor gynhwysfawr.

Galluoedd

Swyddogion a staff hyfforddedig

34. Dylai heddluoedd gadw'r gallu i ymateb i holl droseddau VAWG gan gynnwys drwy gael swyddogion a staff sydd wedi'u hyfforddi'n briodol.¹⁷ Ochr yn ochr ag unrhyw

¹⁴ [AP y Coleg Plismona](#)

¹⁵ Mae gan Brif Gwnstabiliaid gyfrifoldeb statudol yn Neddf yr Heddlu (Iechyd a Diogelwch) 1997, i reoli lles eu swyddogion a'u staff, a rôl Comisiynwyr Heddlu a Throsedd etholedig o hyd yw sicrhau eu bod yn cael eu dwyn i gyfrif.

¹⁶ [Ynglŷn ag Oscar Kilo - Gwasanaeth Llesiant Cenedlaethol yr Heddlu • Oscar Kilo](#)

¹⁷ Mae gan heddluoedd ddisgresiwn o ran sut y maent yn dyrannu a defnyddio swyddogion sy'n gweithio ar VAWG, ac mae ymarfer yn amrywio rhwng heddluoedd. Fodd bynnag, ar gyfer heddluoedd cam-drin domestig, dylai fod gan heddluoedd, o leiaf, gorff o swyddogion arbenigol sy'n gyfarwydd â deinameg cam-drin domestig ac â gwybodaeth leol am ddiodefnyddwyr mynych a chyflawnwyr cyfresol, y gellir galw arnynt i gefnogi ymatebwyr cyntaf ac ymchwilwyr sylfaenol eraill. Dylent hefyd gael goruchwylwyr arbenigol sydd â trosolwg o gam-drin domestig yn ardal eu heddlu. Gweld: [Rôl arbenigwyr cam-drin domestig \(college.police.uk\)](#)

gamau priodol eraill, ac yng nghyd-destun blaenoriaethau lleol, dylai swyddogion a staff allu asesu i ba raddau y mae angen:

- a. iddynt gynnal ymchwiliadau cymhleth ac amlochrhog i nodi cyflawnwyr, casglu'r holl dystiolaeth sydd ar gael yn brydlon ac ystyried y patrwmymddygiad ehangach, ei gyd-destun a phan fo digwyddiad unigol yn rhan o batrwm ehangach o ymddygiad, a'i effaith gronol;
- b. iddynt gael mynediad at arbenigwyr fforensig digidol (gweler Galluoedd Trawsbynciol, paragraffau 144 i 175) i gael, dadansoddi a defnyddio tystiolaeth ddigidol mewn ymchwiliadau neu achosion troseddol;
- c. gwneud defnydd o'r fframwaith deddfwriaethol presennol, gan gynnwys ystyried defnyddio gorchmynion sifil ataliol (gan gynnwys gorchmynion dros dro), i ddiogelu dioddefwyr ac ymyrryd yn gynnar¹⁸. Mae hyn yn cynnwys ystyried a all unrhyw un o'r canlynol fod yn briodol: gorchmynion diogelu megis gorchmynion risg rhywiol, gorchmynion atal niwed rhywiol, hysbysiadau amddiffyn trais domestig, gorchmynion amddiffyn domestig, gorchmynion amddiffyn rhag stelcian, gorchmynion amddiffyn anffurfio organau cenhedlu benywod, gorchmynion amddiffyn rhag priodas dan orfod, a ph'un ai a sut y gellid cymhwyso'r cynllun datgelu trais domestig, a elwir hefyd yn "Ddeddf Clare";
- d. ymchwilio i dorri gorchmynion sifil, gan wneud defnydd llawn o'r ystod o offer sydd ar gael, i reoli risg ac i leihau niwed;
- e. monitro a rheoli troseddwr rhyw cofrestredig a throreddwyr perthnasol eraill¹⁹ er enghraifft drwy lunio adroddiadau cudd-wybodaeth am modus operandi, patrymau troseddu ac ymddygiad arall a chysylltiadau'r troseddwr, sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu ar draws asiantaethau fel y bo'n briodol, ac ymchwilio i unrhyw

¹⁸ Mae addasrwydd gorchymyn penodol yn dibynnu ar natur y risg a achosir gan y troseddwr unigol a'r amgylchiadau dan sylw. Gweler: [Gorchmynion llys a hysbysiadau \(college.police.uk\)](http://college.police.uk).

¹⁹ [Canllawiau ar Ran 2 o Ddeddf Troseddau Rhywiol 2003 - GOV.UK \(www.gov.uk\)](http://www.gov.uk); [Rheoli troseddwr rhyw a throreddwyr treisgar \(college.police.uk\)](http://college.police.uk). Mae'r ffordd y mae heddluoedd yn ffurfweddu ac yn staffio eu swyddogaethau mewn perthynas â rheoli troseddwr rhyw a throreddwyr treisgar yn amrywio

achosion o dorri gofynion hysbysu, gan ddefnyddio y trefniadau diogelu'r cyhoedd aml-asiantaeth priodol (MAPPA) ac yn unol â chanllawiau MAPPA;²⁰

- f. casglu, asesu a chofnodi cymaint o dystiolaeth sydd ar gael â phosibl ar droseddu rhywiol yn ardal eu heddlu, i greu darlun cudd-wybodaeth fanwl;
- g. gweithio gyda phartneriaid i nodi maint a natur yr arfer o gam-drin 'ar sail anrhydedd' o fewn ardal eu heddlu;
- h. cychwyn trefniadau cynllunio diogelwch a diogelu mewn achosion o gam-drin domestig;
- i. cydweithio â thimau plismona cymdogaeth, neu'r hyn sy'n cyfateb yn lleol, wrth reoli VAWG ac ystyried defnyddio cynlluniau gwyllo'r heddlu i ddarparu presenoldeb heddlu gweladwy;
- j. bod yn ymwybodol o ddioddefwyr arbennig o agored i niwed a chyflawnwyr risg uwch yn eu hardal (yn arbennig o berthnasol i dimau plismona lleol, gan gynnwys swyddogion ymateb a chymdogaeth);
- k. cyrchu a gwneud defnydd o ddeunyddiau sy'n ymwneud ag ymchwilio i drais rhywiol a throseddau rhywiol sydd ar gael ar y Ganolfan Wybodaeth i sicrhau bod dull yr heddlu yn cael ei lywio gan arfer gorau;
- l. darparu un pwynt cyswllt i ddioddefwyr, gan gymryd agwedd sensitif, i'w hysbysu am benderfyniadau ac o'u hawliau, yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Dioddefwyr Troseddau yng Nghymru a Lloegr²¹;
- m. cyrchu a gwneud defnydd o adnodd deunyddiau dysgu cefnogol ²² y Coleg Plismona i fynd i'r afael â bregusrwydd, trais a chamdriniaeth ac i reoli'r risg a berir gan gyflawnwyr ar draws yr ystod lawn o droseddau VAWG.

²⁰ [Trefniadau Amlasiantaethol ar gyfer Diogelu'r Cyhoedd \(MAPPA\): Canllawiau - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk)

²¹ [Y Cod Ymarfer i Ddioddefwyr Troseddau yng Nghymru a Lloegr a deunyddiau gwyllo'r heddlu i ddarparu presenoldeb heddlu gweladwy - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk)

²² [Trais yn erbyn menywod: Adnoddau ar gyfer plismona | Coleg Plismona](https://www.gov.uk)

Cysylltedd â phartneriaid

35. Er mwyn sicrhau ymateb effeithiol, system gyfan i bob math o VAWG, dylai Prif Gwnstabiliaid sicrhau bod eu heddlu yn gweithio gyda'r holl bartneriaid perthnasol i ddiogelu menywod a merched rhag niwed. Mae hyn yn cynnwys ystyried y canllawiau amlasiantaethol perthnasol fel y bo'n briodol, a chydweithio. Er enghraifft, y Datganiad Disgwyliadau Cenedlaethol VAWG²³, y canllawiau ar gyfer priodas dan orfod²⁴ a Chynllun Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer Trais a Throseddau Rhywiol Difrifol (RASSO) yr Heddlu-CPS 2021²⁵ sydd yn nodi sut y bydd yr heddlu a'r CPS yn gweithio gyda'i gilydd i wella'r ymateb ar y cyd i'r troseddau hyn dros y tair blynedd nesaf. Er bod plismona wedi'i gadw yng Nghymru, gall y strategaeth Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV)²⁶, sy'n gosod yr agenda i Lywodraeth Cymru a'r asiantaethau y mae'n eu cyfarwyddo a'u hariannu, fod yn berthnasol hefyd. Rydym wedi cyhoeddi canllawiau statudol cam-drin domestig i gefnogi sefydliadau i ddeall y diffiniad cyfreithiol o gam-drin domestig a llywio'r ymateb i gam-drin domestig²⁷. Bydd y cydweithio hwn yn helpu i sicrhau bod plismona'n cyfrannu at adeiladu dull system gyfan cyfach, sydd ei angen i fynd i'r afael â VAWG yn effeithiol. Dylai heddluoedd:
- gydweithio'n effeithiol â Gwasanaeth Erlyn y Goron (CPS), gan gynnwys ceisio cyngor cynnar, cynnal ymchwiliadau wedi'u harwain gan dystiolaeth a sicrhau craffu ar achosion lle y cymerir penderfyniadau 'dim camau pellach';
 - rhannu gwybodaeth a chudd-wybodaeth gydag asiantaethau a heddluoedd eraill i ganfod a nodi risg ac unigolion sy'n peri pryder. Er enghraifft, dylai heddluoedd rannu gwybodaeth am yr achosion cam-drin domestig risg uchaf gyda phartneriaid mewn cynadleddau asesu risg aml-asiantaeth (MARAC)²⁸ i amlinellu risg a nodi

²³ [Comisiynu gwasanaethau i fynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod a merched - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/consultations/vawg-2022-2026)

²⁴ [Canllawiau statudol aml-asiantaeth ar gyfer delio â phriodasau dan orfod a chanllawiau arfer aml-asiantaeth sy'n ymdrin ag achosion o briodas dan orfod](#)

²⁵ [Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar y Cyd rhwng yr Heddlu a'r CPS RASSO \(Treisio a Throseddau Rhywiol Difrifol\) 2021 | Gwasanaeth Erlyn y Goron](#)

²⁶ <https://www.gov.wales/violence-against-women-domestic-abuse-and-sexual-violence-strategy-2022-2026.html>

²⁷ [Canllawiau Statudol Cam-drin Domestig \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk/government/publications/canllawiau-statudol-cam-drin-domestig)

²⁸ Mae MARAC yn gyfarfod lle mae gwybodaeth am yr achosion cam-drin domestig risg uchaf yn cael ei rhannu rhwng cynrychiolwyr yr heddlu lleol, gwasanaethau prawf, ieuchyd, amddiffyn plant, ymarferwyr tai,

opsiynau i gefnogi datblygiad cynllun gweithredu cydgysylltiedig i wella diogelwch y dioddefwr;

- c. cydweithio â Chynghorwyr Trais Domestig Annibynnol (IDVAs) i asesu lefel y risg ac i ddatblygu cynlluniau diogelwch i sicrhau diogelwch dioddefwyr cam-drin domestig;
- d. cydweithio â Chynghorwyr Trais Rhywiol Annibynnol (ISVAs) yn eu gwaith i sicrhau bod cymorth a diogelwch y dioddefwr yn cael ei gydlynu ar draws yr holl asiantaethau a gwasanaethau hanfodol. Dylai hyn gynnwys cydweithio ar greu cynlluniau cyfathrebu ar gyfer ymgysylltu â dioddefwyr trais rhywiol a throseddau rhywiol.

Terfysgaeth

Terfysgaeth yw'r defnydd o, neu fygwth, gweithredu sy'n achosi trais difrifol yn erbyn person, niwed difrifol i eiddo, yn peryglu bywyd person (ac eithrio'r sawl sy'n cyflawni'r weithred), sy'n creu risg difrifol i iechyd neu ddiogelwch y cyhoedd, a/neu wedi'i gynllunio i ymyrryd yn ddifrifol â system electronig neu amharu'n ddifrifol arni lle mae'r defnydd hwnnw o fygythiad wedi'i gynllunio i ddylanwadu ar y llywodraeth neu sefydliad llywodraethol rhyngwladol, neu i ddychryn y cyhoedd neu garfan o'r cyhoedd ac yn cael ei wneud at y diben o hyrwyddo achos gwleidyddol, ideolegol, hiliol neu grefyddol. Gallai'r weithred hon gynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i, weithgarwch a gyflawnir gan ddefnyddio ffrwydron, drylliau, cerbydau fel arf, dyfeisiau soffistigeiddrwydd isel (megis arfau llafnog), ac arfau cemegol, biolegol, radiolegol a niwclear (CBRN) gan grwpiau rhyngwladol a domestig neu unigolion.

Canlyniadau

36. Mae gan heddluoedd ran sylweddol a hollbwysig i'w chwarae yn yr ymateb gwrthderfysgaeth cenedlaethol. CONTEST yw'r fframwaith sy'n trefnu'r gwaith i wrthsefyll pob math o derfysgaeth.²⁹ Ei nod yw lleihau'r risg o derfysgaeth i'r DU, ei dinasyddion a'i buddiannau dramor. Mae CONTEST yn parhau i fod yn strategaeth agnostig ideolegol, sy'n ddigon ystwyth i addasu i bob math o derfysgaeth. Terfysgaeth Islamaidd yw'r bygythiad mwyaf o hyd, gan gyfrif am dri chwarter gwaith achos MI5 a Phlisma CT. Mae'r bygythiad gan derfysgaeth yn parhau ac yn esblygu. Ers dechrau 2017, mae MI5 a'r heddlu gyda'i gilydd wedi tarfu ar 37 o leiniau ymosod cam hwyr.
37. Dylai heddluoedd allu dangos eu bod yn gallu ymateb i fygythiadau terfysgol yn unol â CONTEST, gan weithio i gefnogi Plisma Gwrthderfysgaeth a chyda phartneriaid i ddarparu'r ymateb hwnnw o fewn y pedair ffrwd waith ganlynol:
- **Ymlid:** i atal ymosodiadau terfysgol rhag digwydd yn y DU a thramor. Mae hyn yn golygu defnyddio ystod o offer i darfu ar y rhai sy'n dymuno cymryd rhan mewn

²⁹https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/716907/140618_CCS207_CCS0218929798-1_CONTEST_3.0_WEB.pdf

gweithgaredd sy'n gysylltiedig â therfysgaeth ac i wrthsefyll y bygythiad gan bobl sy'n teithio at ddibenion sy'n gysylltiedig â therfysgaeth.

- **Atal:** i atal pobl rhag dod yn derfysgwyr neu'n cefnogi terfysgaeth. Trwy Prevent, gellir diogelu a chefnogi unigolion agored i niwed sydd mewn perygl o gael eu radicaleiddio, tra hefyd yn galluogi'r rhai sydd eisoes yn ymwneud â therfysgaeth i ymddieithrio ac ailsefydlu.
- **Gwarchod:** cryfhau amddiffyniad yn erbyn ymosodiad terfysgol yn y DU.
- **Paratoi:** i liniaru effaith digwyddiad terfysgol os yw'n digwydd. Mae hyn yn cynnwys gweithio i ddod ag ymosodiad terfysgol i ben ac i gynyddu gwytnwch i ddod dros ei ganlyniadau.

38. Er nad yw polisi Gwrthderfysgaeth wedi ei ddatganoli, mae llawer ohono yn cael ei ddarparu drwy feysydd a swyddogaethau datganoledig, yn enwedig mewn perthynas ag awdurdodau lleol a Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol. Mae strwythurau CONTEST Cymru FELLY yn adlewyrchu rôl Llywodraeth Cymru sydd ag awdurdod datganoledig yng Nghymru gyda throsolwg strategol trwy CONTEST Cymru a gadeirir ar y cyd gan Lywodraeth Cymru a heddlu Cymru.

Galluoedd

39. Mae llawer o gyfraniad yr heddlu at wrthderfysgaeth yn digwydd drwy'r rhwydwaith Plismona Gwrthderfysgaeth. Mae gwaith gwrthderfysgaeth yr heddlu yn gwrthweithio'r sbectrwm llawn o fathau o derfysgaeth, bygythiadau gan y wladwriaeth ac ysbïo, yn darparu gwrth-amlhau, yn ymchwilio i dorri'r Ddeddf Cyfrinachau Swyddogol ac yn ymchwilio i Droseddau Rhyfel. Mae gwaith Plismona Gwrthderfysgaeth yn adlewyrchu cydweithrediad agos ag ystod eang o bartneriaid, gan gynnwys cymuned cudd-wybodaeth y DU, y sector preifat, partneriaid lleol a rhyngwladol yn ogystal â'r gymuned leol (gweler "Cysylltedd â phartneriaid" isod, paragraff 51).

40. Plismona Gwrthderfysgaeth yw'r prif fodd o amharu ar weithgarwch sy'n gysylltiedig â therfysgaeth yn y DU ac mae'n arwain cyfraniad yr heddlu i CONTEST ar draws Atal, Ymlid, Diogelu a Pharatoi. Mae'n cynnwys rhwydwaith o unedau gweithredol wedi'u lleoli'n rhanbarthol ledled y DU, sy'n darparu galluoedd gwrthderfysgaeth arbenigol a galluoedd agnostig bygythiadau ar ran heddluoedd. Mae'r galluoedd hyn yn cynnwys:

- 40.1. casglu a datblygu cudd-wybodaeth, gweithio ar y cyd ag MI5 i gynnal ymchwiliadau gwrthderfysgaeth ac amharu ar weithgarwch terfysgol drwy arestiadau ac, mewn cydweithrediad â Gwasanaeth Erynn y Goron (CPS), erlyniadau (Ymlid);
- 40.2. gwneud defnydd o'r holl offer a phwerau sydd ar gael i darfu ar y rhai sy'n ymwneud â gweithgarwedd sy'n gysylltiedig â therfysgaeth a chyfyngu ar eu gallu i gyflawni gweithredoedd terfysgol, gan gynnwys rheolaeth ddyddiol ar bynciau sy'n destun mesurau o dan Ddeddf Mesurau Atal ac Ymchwilio i Derfysgaeth (TPIM) (Ymlid);
- 40.3. gweithio gyda heddluoedd a phartneriaid lleol i adnabod a diogelu unigolion a chymunedau sy'n agored i gael eu radicaleiddio, gan eu cefnogi wrth gyflawni eu dyletswydd statudol o dan Prevent. Mae hyn yn cynnwys cymhwyso sgiliau a phwerau i asesu, rheoli ac amharu ar unigolion sy'n peri risg o radicaleiddio a nodi niwed ar-lein, gweithio gyda chwmnïau cyfryngau cymdeithasol i dynnu deunydd radicaleiddio o'r rhyngwrdd. Mae hyn yn cynnwys amharu ar y rhai sy'n ceisio radicaleiddio (Prevent);
- 40.4. darparu arweiniad, cyngor, hyfforddiant a diogelwch i'r cyhoedd, lleoedd, a diogelwch ar ggyfer y teulu breninol a phobl bwysig. Mae'r Swyddfa Diogelwch Gwrthderfysgaeth Genedlaethol (NaCTSO) yn gyfrifol am ddatblygu canllawiau penodol, cynhyrchion hyfforddi a chyfathrebu, a chefnogi Cynghorwyr Diogelwch Gwrthderfysgaeth (CTSAs) sy'n darparu cyngor diogelwch, arweiniad, hyfforddiant a chymorth arall i sefydliadau, sectorau, a safleoedd yn y sector preifat a chyhoeddus. Mae Plismona Ffiniau Gwrthderfysgaeth hefyd yn nodi unigolion o ddiddordeb wrth iddynt deithio, i mewn ac allan, trwy borthladdoedd (Protect);
- 40.5. darparu Swyddogion Arfau Saethu Gwrthderfysgaeth Arbenigol (gweler Plismona Arfog yn yr adran Galluoedd Trawsbynciol, paragraffau 148 i 149) a chanllawiau i holl ymatebwyr yr heddlu i ymosodiadau terfysgol ysbeiliedig (MTAs) (Paratoi);
- 40.6. darparu canllawiau cyngor, ac offer Cemegol, Biolegol, Radiolegol a Niwclear (CBRN), (Paratoi); a
- 40.7. cynnal a chefnogi ymarfer gwrthderfysgaeth ar draws y rhwydwaith i ysgogi datblygiad gweithredol trwy ddysgu sefydliadol wedi'i fewnosod. Mae Plismona Gwrthderfysgaeth yn gweithio gyda'r holl heddluoedd i sicrhau bod eu cynlluniau ar

gyfer cyflawni gweithrediadau ehangach penodol sy'n berthnasol i wrthderfysgaeth yn cael eu hadolygu a'u cynnal yn rheolaidd. Er mwyn gwreiddio a datblygu dysgu sefydliadol pellach mae Plismona Gwrthderfysgaeth yn ymgymryd â phortffolio blynyddol o ymarfer, profi a hyfforddiant gwrthderfysgaeth (Paratoi).

41. Er mai Plismona Gwrthderfysgaeth yw'r prif fodd o darfu ar fygythiadau terfysgol, mae gan alluoedd a gynhelir yn lleol hefyd ran bwysig i'w chwarae mewn gwrthderfysgaeth. Dylai'r Prif Gwnstabiliaid fod yn sicr bod eu heddlu:

41.1. yn cynnal galluoedd Ymlid perthnasol gan gynnwys:

a. y gallu i gasglu a dadansoddi cyfathrebiadau terfysgol a'u defnydd o gyfryngau digidol i ganfod, atal ac ymchwilio i fygythiadau;

41.2. yn cynnal galluoedd Prevent gan gynnwys:

- a. y gallu i gasglu ac asesu'r holl atgyfeiriadau Prevent a dderbyniwyd i benderfynu a oes bregusrwydd gwrthderfysgaeth, ac yna symud achosion ymlaen yn briodol i'r cymorth cywir (e.e. panel Channel, partneriaethau dan arweiniad yr Heddlu ac ati); ac
- b. Arweinydd Prevent o gefnogi'r gwaith o gyflwyno Channel, gan gynnwys mewnbynnu gwybodaeth berthnasol i'r System Gwybodaeth Rheoli Achos (CMIS) a ddefnyddir i reoli a chefnogi unigolion mewn perygl o gael eu denu i derfysgaeth

41.3. yn cynnal galluoedd Diogelu perthnasol gan gynnwys:

- a. Cydlynwyr Diogelwch (SecCOs) sydd wedi'u hyfforddi i ddarparu cyngor ar bob agwedd ar ddiogelwch gweithrediadau ar gyfer unrhyw ddigwyddiad, ac ar gyfer cynllunio gweithredol, cydgysylltu a chychwyn gwrth-fesurau i'w gyflwyno'n ddiogel ac yn effeithiol. Gall SecCOs hefyd dynnu ar dimau chwilio arbenigol a chymorth drylliau;
- b. Swyddogion Cynllunio i Atal Trosedd (DOCO) sy'n darparu cyngor, arweiniad ac asesiadau i awdurdodau lleol a sefydliadau ar fesurau i leihau trosedd. Dylent hyrwyddo mesurau lleihau trosedd cyffredinol sydd o fudd i wrthderfysgaeth a gweithio mewn partneriaeth agos â CTSA's rhanbarthol i ymgysylltu â busnesau a sefydliadau perthnasol. Gallant hefyd ddarparu

cymorth mewn achosion lle byddai adeiladau neu adnewyddu adeiladau preifat a chyhoeddus yn elwa ar gyngor diogelwch amddiffynnol;

- c. Swyddogion Project SERVATOR, lle maent wedi'u hyfforddi a'u defnyddio, sydd â'r dasg o gynnal gosodiadau tra gweladwy ac anrhagweladwy. Maent yn defnyddio ystod o dactegau i darfu ar weithgarwch troseddol, gan gynnwys terfysgaeth ond heb fod yn gyfyngedig iddo, tra'n darparu presenoldeb cysurlon i'r cyhoedd;
- d. mynediad at Gŵn Canfod Ffrwydron, naill ai o fewn yr heddlu neu drwy gydweithio, i ganfod camddefnydd terfysgol a throeddol o ffrwydron mewn safleoedd eiconig a digwyddiadau lleol a chenedlaethol;³⁰ a
- e. galluoedd patrolio arferol i ddarparu cudd-wybodaeth, ataliaeth a gallu canfod gallu at ddibenion gwrthderfysgaeth, a bygythiadau eraill neu weithgarwch troseddol.

41.4. yn cynnal galluoedd Paratoi perthnasol gan gynnwys:

- a. cynlluniau a arferir yn rheolaidd ar gyfer gweithrediadau gwrthderfysgaeth. Mae gan ymatebwyr Categori 1, o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004, ddyletswydd i greu a chynnal cynlluniau ymateb priodol ac arfer y cynlluniau hynny (gweler adran Argyfyngau Sifil o dan y pennawd "Canlyniadau);
- b. galluoedd plismona arfog ar ffurf Cerbydau Ymateb Arfog (ARVs) y gellir eu defnyddio ar unwaith (gweler paragraffau 151 a 152), sy'n bnodloni safonau gallu ac adnoddau cenedlaethol; a
- c. Gallu Cemegol, Biolegol, Radiolegol, a Niwclear (CBRN) i ymateb i ddigwyddiadau CBRN, gan gynnwys ymateb i ddigwyddiadau mawr a rheoli canlyniadau.

42. Mae Canghennau Arbennig ar lefel yr heddlu yn rhan hanfodol o ymateb plismona i fygythiadau diogelwch cenedlaethol. Mewn rhai rhanbarthau, roedd gwasanaethau a ddarparwyd yn flaenorol gan Dimau Cangen Arbennig dan arweiniad yr heddlu wedi'u hintegreiddio'n llawn i strwythurau gweithredu Plismona Gwrthderfysgaeth rhanbarthol. Mewn rhanbarthau eraill, roedd timau Cangen Arbennig yn cael eu rheoli'n rhanbarthol neu'n lleol, gan weithio'n agos gyda'r Uned Plismona

³⁰ Mae galluoedd ffrwydron ychwanegol, megis Gwaredu Ordnans Ffrwydron (EOD), yn cael eui darparu gan EODs milwrol yng Nghymru a Lloegr, ac eithrio yn Llundain lle mae'r gallu yn cael ei ddarparu gan orchymyn gwrthderfysgaeth SO15 o fewn y Gwasanaeth Heddlu Llundain.

Gwrthderfysgaeth ranbarthol. Ym mis Ebrill 2022, trosglwyddwyd cyllid ar gyfer swyddogaethau Cangen Arbennig allan o Brif Grant yr Heddlu i'r Grant Plismona Gwrthderfysgaeth. Bydd hyn yn helpu i ddiogelu asedau gwrthderfysgaeth lleol tra'n rhoi mwy o fynediad i heddluoedd at arbenigedd ac adnoddau arbenigol pan fydd eu hangen arnynt, yn ogystal â sbarduno effeithlonrwydd, cysondeb a gwell effeithiolrwydd.

43. Mae Canghennau Arbennig yn darparu galluedd i:

- a. rheoli cudd-wybodaeth a gweithrediadau, gan gynnwys ymdrin â ffynonellau cudd-wybodaeth dynol (CHIS);
- b. arwain ymchwiliadau ar lefel leol a rhoi cymorth i ymchwiliadau lefel ranbarthol a chenedlaethol; a
- c. cyflawni rôl ddiogelu i gefnogi ymdrechion lleol i atal unigolion rhag cymryd rhan mewn terfysgaeth ac eithafiaeth.

Gofynion capasiti

44. Asesir y bygythiad i'r DU gan derfysgaeth gan y Gyd-Ganolfan Dadansoddi Terfysgaeth (JTAC) sy'n dadansoddi ac yn asesu'r holl gudd-wybodaeth sy'n ymwneud â therfysgaeth ryngwladol, gartref neu dramor. Amlygir bygythiadau hefyd drwy'r Asesiad Risg Diogelwch Cenedlaethol (NSRA) a ddefnyddir i helpu i lywio'r gwaith o flaenoriaethu a pharodrwydd ar gyfer argyfyngau sifil.

45. Mae canlyniadau argyfyngau a'u graddfa, eu hyd a'u maint credadwy mwyaf yn cael eu diffinio mewn Tybiaethau Cynllunio Gwydnwch Cenedlaethol (NRPAs). Mae'r rhagdybiaethau hyn yn llywio gwaith y Rhaglen Galluedd Gwydnwch Cenedlaethol traws-lywodraethol sy'n cydgysylltu gwaith i feithrin a chynnal gallu i ymateb i ganlyniadau cyffredin argyfyngau.

46. Yn seiliedig ar asesiadau bygythiad JTAC, mae'n ofynnol i'r NSRA a NRPAs, Prif Gwnstabiliaid, ynghyd ag arweinydd bygythiadau priodol yr NPCC, ystyried bygythiadau a risgiau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol wrth benderfynu ar eu gallu a'u capasiti lleol i liniaru'r bygythiadau a'r risgiau hynny. Dylai'r Prif Gwnstabiliaid hefyd ystyried sut y bydd eu heddlu, pan fo angen, yn cyfrannu galluedd i gefnogi ymateb plismona cenedlaethol.

Cysondeb a safonau

47. Mae Pwyllgor Cydlynu Gwrthderfysgaeth Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu (CTCC) yn gosod safonau cyffredin i sicrhau bod prosesau ac offer yn addas at y diben ac yn rhyngweithredol ledled y DU. Dylai Prif Gwnstabiliaid sicrhau:
- bod eu heddlu yn dilyn arfer proffesiynol awdurdodedig (APP) y Coleg Plismona mewn perthynas â gweithrediadau, ymateb i ddirywiad, plismona arfog, rheoli argyfwng, ymchwiliadau, ffensiwn, ac erlyniadau i sicrhau eu bod yn bodloni safonau cenedlaethol yn y meysydd hyn;³¹ a
 - bod pob swyddog rheng flaen a staff wedi'u hyfforddi a bod ganddynt fynediad at adnoddau sy'n eu cynorthwyo i nodi pryd y dylid gwneud atgyfeiriad Prevent er mwyn sefydlu a hybu cysondeb.

Cydweithio

48. Mae'r CTCC yn darparu trosolwg strategol o'r modd y caiff plismona Gwrthderfysgaeth cenedlaethol ei gyflawni'n weithredol, gan gynnwys y Rhwydwaith Plismona Gwrthderfysgaeth. Mae hyn yn cynnwys Unedau Gwrthderfysgaeth rhanbarthol (CTU) ac Unedau Cudd-wybodaeth Gwrthderfysgaeth (CTIU) a sefydlwyd ledled Cymru a Lloegr. Mae'r unedau hyn hefyd yn gweithio ar y cyd â'u cymheiriaid yn yr Alban a Gogledd Iwerddon i:
- sicrhau ymateb plismona cyson yn unol â'r bygythiad a'r risg a aseswyd ar hyn o bryd;
 - darparu gorchymyn a rheolaeth i ymchwiliadau dan arweiniad gwrthderfysgaeth;
 - gweithio mewn partneriaeth agos â'r Gwasanaeth Diogelwch sy'n arwain cudd-wybodaeth ac asesiad gwrthderfysgaeth; a
 - darparu rheolaeth effeithiol ac effeithlon o asedau ac adnoddau gwrthderfysgaeth ym mhob ardal heddlu.
49. Mae'r cydweithrediad hwn yn hwyluso cydgysylltu ar draws ymateb gwrthderfysgaeth gorfodi'r gyfraith ac yn galluogi ymateb hyblyg ac effeithlon i fygythiadau, gan sicrhau bod gan bawb sydd eu hangen fynediad at alluoedd arbenigol.

³¹ <https://www.app.college.police.uk/>

50. Dylid sicrhau Prif Gwnstabiliaid fod eu heddlu yn gweithio'n effeithiol gyda:

- 50.1. eu CTU neu CTIU rhanbarthol i rannu cudd-wybodaeth a chael mynediad at alluoedd arbenigol ar gyfer ymchwiliadau a chasglu cudd-wybodaeth, gan gynnwys ditectifs medrus, dadansoddwyr, arbenigwyr fforensig, ac ymchwilwyr uwch-dechnoleg; a
- 50.2. yr Uwch Gydlynnydd Cenedlaethol ar gyfer Ymlid ac Atal a'r Uwch Gydlynnydd Cenedlaethol ar gyfer Diogelu a Pharatoi i sicrhau'r defnydd mwyaf effeithlon o asedau ac adnoddau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol wrth ymateb i weithgarwch terfysgol.

Cysylltedd â phartneriaid

51. Mae dull yr CONTEST yn uno'r sectorau cyhoeddus a phreifat, cymunedau, dinasyddion a phartneriaid tramor i wrthsefyll pob math o derfysgaeth. Mae heddluoedd yn allweddol wrth hwyluso'r ymateb aml-asiantaeth hwn. Dylai'r Prif Gwnstabiliaid sicrhau bod eu heddlu yn:

51.1. cefnogi ymlid drwy:

- a. weithio'n agos gyda phartneriaid i ganfod, ymchwilio ac amharu ar weithgarwch terfysgol, gan gynnwys rhannu gwybodaeth yn effeithiol i gyfoethogi'r ddealltwriaeth o'r bygythiad terfysgol ar lefel leol;

51.2. cefnogi gweithgarwch Prevent drwy:

- a. datblygu partneriaethau lleol gyda sefydliadau cymunedol i gyflawni prosiectau i ddiogelu unigolion rhag radicaleiddio;
- b. gweithio'n agos gyda'u hawdurdod lleol a phartneriaid aml-asiantaeth eraill i asesu'r risg o bobl yn cael eu denu i derfysgaeth, gan ddarparu, lle bo'n briodol, manylion proffil lleol gwrthderfysgaeth yr heddlu (CTLTP);
- c. cefnogi cydlynwyr Prevent awdurdodau lleol i ddatblygu prosiectau sy'n gysylltiedig â Prevent i helpu i feithrin gwydnwch cymunedol; a
- d. cefnogi cyfleoedd i ddatblygu heriau cymunedol i eithafwyr;

51.3. cefnogi Diogelu a Pharatoi trwy:

- a. lledaenu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad ar y bygythiad terfysgol, methodolegau a lliniaru i randdeiliaid sy'n gyfrifol am leoliadau hygyrch cyhoeddus i'w galluogi i ystyried diogelwch amddiffynnol a defnyddio asedau;
- b. yn dilyn Cyd-egwyddorion Rhyngweithredu Gwasanaethau Brys (JESIP) i alluogi cydweithio effeithiol rhwng heddluoedd a gwasanaethau brys eraill (gweler yr adran Galluoedd Trawsbynciol) Dylai rheolwyr tactegol a gweithredol gael eu hyfforddi a'u diweddarw wrth weithio gydag egwyddorion JESIP.
- c. cytuno ar gefnogaeth y Weinyddiaeth Amddiffyn (MoD) mewn eithafion i rai rolau plismona.

Troseddau Difrifol a Chyfundrefnol

Diffinnir troseddau difrifol a chyfundrefnol (SOC) fel unigolion sy'n cynllunio, yn cydgysylltu, ac yn cyflawni troseddau difrifol, boed yn unigol neu mewn grwpiau a/ neu fel rhan o rwydweithiau trawswladol. Prif gategorïau SOC yw: cam-drin plant yn rhywiol, caethwasiaeth fodern a masnachu pobl a throseddau mewnfudo cyfundrefnol (**gwendidau**); cyffuriau anghyfreithlon (gan gynnwys methodolegau cyflenwi megis llinellau sirol), drylliau anghyfreithlon; a throseddau meddiangar cyfundrefnol (**cymunedau**); a seiberdroseddu, twyll, gwyngalchu arian, llwgrwobrwyo a llygredd, ac osgoi cosbau (**economaidd**).³²

Cyffuriau

52. Mae cyffuriau'n sbardun sylweddol i droseddu, yn achosi niwed i'n cymunedau ac yn cyfrannu at tua hanner yr holl ddynladdiadau a throseddau meddiangar. Mae asesiad gan yr Asiantaeth Troseddu Cenedlaethol yn awgrymu y credir bod 48% o'r grwpiau troseddu cyfundrefnol yn ymwneud â throseddau cyffuriau.³³ Mae'r rôl hanfodol sydd gan blismona wrth fynd i'r afael â chyflenwad cyffuriau a llinellau sirol yn cael wedi'i hamlinellu yn y Strategaeth Gyffuriau 10 mlynedd ('*From Harm to Hope*')³⁴. Mae'r Strategaeth yn nodi'r gofyniad i dargedu'r cyflenwad cyffuriau ar draws pob cam o'r gadwyn gyflenwi ac ym mhob haen o blismona. Mae heddluoedd yn allweddol i dorri'r gadwyn gyflenwi a chyflawni ein hymrwymiad i leihau troseddau a dynladdiad sy'n gysylltiedig â chyffuriau ac mae ganddynt gyfraniad gwerthfawr i'w wneud mewn perthynas â thair blaenoriaeth y strategaeth gyffuriau: lleihau'r cyflenwad, lleihau'r galw, a gwella triniaeth ac adferiad. Dylai Prif Gwnstabiliaid a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throseddu fod yn ymwybodol o'u rôl wrth gefnogi darpariaeth leol yn erbyn y Fframwaith Canlyniadau Goresgyn Cyffuriau a gweithio mewn partneriaeth yn unol â Chanllawiau'r Strategaeth Gyffuriau ar gyfer Partneriaid Cyflenwi Lleol³⁵.

³² Daw'r prif gategorïau o Asesiad Strategol Cenedlaethol yr NCA 2021. [ffeil \(nationalcrimeagency.gov.uk\)](#)

³³ Asesiad Strategol Cenedlaethol yr NCA o Droseddau Difrifol a Chyfundrefnol (NSA) (2022)

³⁴ [O niwed i obaith: Cynllun cyffuriau 10 mlynedd i leihau trosedd ac achub bywydau - GOV.UK \(www.gov.uk\)](#)

³⁵ [Canllawiau strategaeth gyffuriau ar gyfer partneriaid cyflawni lleol - GOV.UK \(www.gov.uk\)](#)

Twyll

53. Twyll yw'r math mwyaf cyffredin o droseddau sy'n cyfrif am 41% o'r holl droseddau yng Nghymru a Lloegr ac mae'r gyfran hon yn cynyddu. Wrth i fanciau ddatblygu systemau awtomataidd gwell i ganfod twyll, mae twyllwyr wedi dod yn fwyfwy medrus wrthdrin neu dwyllo dioddefwyr i drosglwyddo arian iddynt. Mae twyll yn achosi niwed ariannol i'r economi a'r cyhoedd, gan gostio £4.7b y flwyddyn i unigolion yn 2015/16 (Costau Economaidd a Chymdeithasol Troseddau 2018) ac yn achosi niwed emosiynol i'r cyhoedd gyda thri chwarter y dioddefwyr yn dioddef o ryw fath o effaith emosiynol (Arolwg Troseddu Cymru a Lloegr Blwyddyn yn Gorffen Mawrth 2020). Mae twyll hefyd yn tanseilio diogelwch cenedlaethol drwy effeithio ar hyder y cyhoedd yn y system cyfiawnder troseddol, sefydlogrwydd busnesau ac enw da ariannol y DU. Mae arian a geir yn dwyllodrus yn aml yn llifo i droseddau cyfundrefnol, terfysgaeth a masnachu pobl gyda dwy ran o dair o grwpiau troseddu cyfundrefnol yn canolbwyntio ar dwyll yn ymwneud â gweithgareddau troseddol eraill.
54. Rydym yn mabwysiadu ymagwedd eang at fynd i'r afael â thwyll, gan weithio ar draws y llywodraeth a phartneriaid yn y Ganolfan Troseddau Economaidd Genedlaethol aml-asiantaeth (NECC), gan gynnwys gorfodi'r gyfraith, rheoleiddwyr, asiantaethau cudd-wybodaeth y DU, partneriaid diwydiant ac elusennau. Bydd y Strategaeth Twyll newydd yn nodi'n fuan sut y byddwn yn gweithio gyda'n gilydd, ac yn amlygu'r flaenoriaeth a roddir i fynd i'r afael â thwyll gan y llywodraeth. Dylai fywiogi ymhellach waith y system weithredol, sydd eisoes yn cynyddu ei hymateb trwy weithredu ar argymhellion y Grŵp Cydgysylltu Tasgau Strategol Cenedlaethol (NSTCG) yn dilyn tasgio gwirfoddol heddluoedd gan Gyfarwyddwr Cyffredinol yr NCA, a gyhoeddwyd gyntaf ar 19 Rhagfyr 2019. Roedd y dasg yn wreiddiol yn gofyn i bartneriaid gefnogi gwaith mewn meysydd allweddol gan gynnwys gwell gweledded a chydlynu gweithgarwch gweithredol. Mae gan blismona rôl bwysig i'w chwarae, ac rydym yn buddsoddi mewn ymateb gwell, gan gynnwys swyddi cudd-wybodaeth ac ymchwiliol ychwanegol yn yr NCA, Heddlu Dinas Llundain (CoLP), a ROCUs, gan ddisodli'r system Adrodd ar Dwyll ar gyfer twyll a chyflwyno'r Uned Gofal Dioddefwyr Troseddau Economaidd Genedlaethol. Bydd hyn yn galluogi llawer mwy o ffocws ar weithgarwch aflonyddgar rhagweithiol, sy'n cael ei arwain gan gudd-wybodaeth ar bob lefel er mwyn lleihau'r niwed o dwyll cyn gynted â phosibl, a thrwy greu capasiti ar lefel genedlaethol i ddarparu pecynnau cudd-wybodaeth i ROCUs a heddluoedd yn ogystal

â chefnogi lledaenu o'r Biwro Cudd-wybodaeth Twyll Cenedlaethol (NFIB). Mae hwn yn symudiad bwriadol o'r safiad adweithiol yn bennaf mewn plismona hyd yma.

Troseddau Mewnfudo Cyfundrefnol (OIC)

55. Mae troseddau mewnfudo cyfundrefnol (OIC) yn fygythiad gweladwy a chynyddol, gyda rhwydweithiau cyfundrefnol yn elwa o danseilio diogelwch ffiniau'r DU, yn aml yn manteisio ar bobl agored i niwed, ac yn peryglu eu bywydau fwyfwy mewn llwybrau peryglus i'r DU. Mae bygythiad OIC yn parhau i gynyddu, gyda phob dull mynediad yn uwch nag yn 2018 a'r nifer uchaf erioed o gofnodion cychod bach yn dod i mewn o flwyddyn i flwyddyn. Ni allwn barhau i wneud newid cynyddrannol a disgwyl i'r duedd hon wrthdroi, ond yn hytrach mae angen i adnoddau gorfodi'r gyfraith gael eu hail-flaenoriaethu i ddod â ffocws priodol ar OIC. Felly, dylai pob Heddlu weithredu amcanion tasgio Deddf Troseddau a Llysoedd 2021 (diwygiedig Ionawr 2023) a gyhoeddwyd gan DG NCA. Ochr yn ochr â'r NCA, Gorfodi Mewnfudo, Llu'r Ffiniau a phartneriaid eraill, bydd plismona'n cyfrannu'n allweddol at ein hymdrechion i darfu ar y drosedd niwedidiol hon ac i godi ymwybyddiaeth ehangach, gan wneud y math hwn o drosedd yn fwy anodd.

Canlyniadau

56. Mae'r elfennau mwyaf gweladwy o drosedd i'w gweld yn aml mewn cymdogaethau lleol: colledion personol i dwyll gan ffrindiau a theulu, car wedi'i ddwyn, trais gangiau, neu ddelio cyffuriau. Mae'r troseddau hyn yn cael eu hysgogi gan we gymhleth o fusnes troseddol byd-eang, cyfundrefnol a'i brif ysgogiad yw elw. Felly mae mynd i'r afael â SOC yn hanfodol i gyflawni tri maes allweddol y Cynllun Trechu Trosedd:

- Torri dynladdiad, trais difrifol a throseddau cymdogaeth
- Datgelu a dod â niwed cudd i ben ac erlyn cyflawnwyr.
- Meithrin gallu a chapasiti i ymdrin â thwyll a throseddau ar-lein

57. Mae SOC hefyd yn bygwth ein diogelwch cenedlaethol - mae'n tanseilio diogelwch dinasyddion y DU yn uniongyrchol, uniondeb y wladwriaeth a hyder yn ein system ariannol. Mae'r Adolygiad Integredig o Ddiogelwch, Amddiffyn, Datblygu a Pholisi

Tramor³⁶ yn nodi camau gweithredu blaenoriaeth y llywodraeth ar gyfer mynd i'r afael â SOC a Throseddau Economaidd, gan gynnwys cryfhau ein hymateb plismona lleol a rhanbarthol.

58. Mae'r NCA yn gyfrifol am arwain ymateb system gorfodi'r gyfraith i SOC. Mae hyn yn cynnwys cydgysylltu a thasgio yn ogystal â chasglu, dadansoddi a lledaenu darlun cudd-wybodaeth genedlaethol. Mae Heddluoedd ac Unedau Troseddau Cyfundrefnol Rhanbarthol (ROCUs) – trefniadau cydweithio rhwng heddluoedd sy'n darparu galluoedd plismona arbenigol - yn gweithio'n agos gyda'r NCA a phartneriaid gorfodi'r gyfraith eraill gan gynnwys Gorfodi Mewnfudo a Llu'r Ffiniau, ac yn chwarae rhan hanfodol wrth fynd i'r afael â SOC a lleihau'r bygythiad. Cenhadaeth rhwydwaith ROCU yw amddiffyn cymunedau drwy darfu ar grwpiau troseddu cyfundrefnol, troseddwr unigol a'r rhai sy'n eu galluogi. Gan weithio ochr yn ochr â phartneriaid, mae rhwydwaith ROCU yn gyfrifol am alluogi ymateb plismona integredig, gan gydlynu galluoedd plismona allweddol sydd eu hangen i gyflawni hyn. Heddluoedd sy'n delio â'r rhan fwyaf o'r galw SOC o fewn y system gorfodi'r gyfraith. Rhaid iddynt hefyd weithio'n effeithiol gyda phartneriaid, gan gynnwys awdurdodau lleol yn ogystal â'r sector gwirfoddol ac elusennol i gymryd camau i atal y niwed dinistriol a hirdymor y gall SOC ei achosi i unigolion a chymunedau.
59. Bydd arweinydd plismona SOC NPCC pwrpasol newydd, yn gweithio mewn partneriaeth â Chyfarwyddwr Cyffredinol yr NCA, yn darparu trosolwg cenedlaethol o ymateb yr heddlu i SOC ac yn cefnogi datblygiad parhaus galluoedd yr heddlu a ROCU.
60. Dylai Comisynwyr yr Heddlu a Throseddu a Phrif Gwnstabiliaid sicrhau bod eu heddlu a ROCU yn cyfrannu at fynd i'r afael â SOC. Mae'r fframwaith cyflenwi '4P' yn parhau i ddarparu dull cydlynol ar gyfer pob partner. Y pedwar llinyn yw:
- **Ymlid** troseddwr trwy erlyniad ac aflonyddwch;
 - **Paratoi** ar gyfer pan fydd troseddau difrifol a chyfundrefnol yn digwydd a lliniaru effaith;

³⁶ <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy>

- **Diogelu** unigolion, sefydliadau a systemau rhag effeithiau troseddau difrifol a chyfundrefnol;
- **Atal** pobl rhag cymryd rhan mewn troseddau difrifol a chyfundrefnol

61. Yn ymarferol, dylid cyflawni hyn drwy:

- gwneud defnydd da o'r holl gudd-wybodaeth sydd ar gael i adnabod, deall a blaenoriaethu SOC a llywio penderfyniadau³⁷;
- cael y systemau, prosesau, y bobl a'r sgiliau cywir i fynd i'r afael â SOC a chadw'r cyhoedd yn ddiogel;
- sicrhau bod gweithgarwch aflonyddgar yn lleihau'r bygythiad gan SOC;
- atal pobl rhag cymryd rhan neu ail-ymgysylltu â SOC, gan gynnwys diogelu unigolion sy'n cael eu hecsbloetio'n droseddol, yn economaidd, neu'n rhywiol; a
- sicrhau bod unigolion, cymunedau a sefydliadau yn gallu gwrthsefyll ac yn wydn i effaith SOC.

Galluoedd

62. Bydd natur a maint y bygythiad SOC y mae angen i heddluoedd ymateb iddo yn wahanol ym mhob ardal heddlu. Fodd bynnag, dylai fod gan bob heddlu gydrannau gallu craidd i fynd i'r afael â SOC a chadw'r cyhoedd yn ddiogel. Nodir y rhain ym mharagraff 75 ymlaen.

63. Mae'r galluoedd i ymateb i gyflenwad cyffuriau, twyll a throseddau mewnfudo cyfundrefnol wedi cael eu hamlygu'n benodol fel rhai pwysig yn yr adran hon isod. Cyflenwad cyffuriau yw un o'r prif fygythiadau sy'n gyrru ymdrech yr heddlu ac o ystyried pryderon am effaith bosibl costau byw uwch ar gyflenwad a galw am gyffuriau, mae'n hanfodol bod gweithgarwch i fynd i'r afael â'r bygythiad hwn yn parhau. Mae twyll yn parhau i gynyddu, yn aml yn cael ei hwyluso ar-lein ac mae ganddo gysylltiadau rhyngwladol yn rheolaidd, disgwylir y bydd cynnydd pellach yn ystod cyfnod o ansicrwydd economaidd a chostau byw uchel. Mae'r gallu i heddluoedd allu ymateb yn ddigonol i'r bygythiad hwn yn hollbwysig i fynd i'r afael â'r bygythiad.

³⁷ Fel y penderfynir gan fecanwaith blaenoriaethu cytunedig System Dasgio SOC.

64. Yn dilyn cyhoeddi'r ddogfen hon, bydd atodiad twyll yn cael ei gynhyrchu yn rhoi mwy o fanylion am yr hyn a ddisgwylir o ran yr ymateb i dwyll. Yn olaf, er mwyn canolbwyntio ar y bygythiad trawsbynciol sy'n deillio o Gangiau Troseddau Cyfundrefnol y Balcanau Gorllewinol, mae angen casglu cudd-wybodaeth leol a rhanbarthol penodol sy'n bwydo i mewn i'r asesiad bygythiad cendlaethol., er mwyn cefnogi amhariadau wedi'u targedu'n well ar wendidau allweddol.

Galluoedd - Mynd i'r afael â Chyflenwi Cyffuriau

65. Ar lefel leol – mae angen i heddluoedd gael dealltwriaeth gytûn o'r bygythiad cyffuriau lleol a pherthynas waith dda gyda phartneriaid allweddol. Dylai heddluoedd gael asesiad o'r bygythiad cyffuriau lleol (mewn llawer o heddluoedd gelwir hyn yn 'Broffil Marchnad Cyffuriau'), sy'n cynnwys asesiad o nwyddau, cyflenwad, galw a chyfran o'r farchnad. Dylid rhannu asesiad bygythiad cyffuriau lleol gyda ROCUs a NCA i gefnogi'r Asesiad Strategol Cenedlaethol. Fel y nodwir yn y Canllawiau'r Strategaeth Gyffuriau ar gyfer Partneriaid Darparu Lleol, dylid defnyddio'r rhain hefyd i gefnogi asesiad anghenion ar y cyd a ddatblygwyd gan y Bartneriaeth Atal Cyffuriau lleol, drwy adolygu data a thystiolaeth cyffuriau lleol, a chytuno ar strategaeth a chamau gweithredu cyffuriau lleol, gan gynnwys datblygu cofnodi a rhannu data fel yr amlinellwyd yn y Strategaeth Gyffuriau 10 mlynedd. Dylai heddluoedd weithio ar y cyd ag aelodau'r Bartneriaeth Brwydro yn erbyn Cyffuriau a'r Uwch Berchennog Cyfrifol lleol (SRO) sydd enwebedig i gefnogi datblygiad a chyflwyniad y cynhyrchion hyn ar y cyd.

66. Ar lefel ranbarthol - Mae Tasgluoedd Niwed Uchel a Chyffuriau o fewn rhanbarthau yn ceisio amharu ar SOC, gan gynnwys ffocws penodol ar fynd i'r afael â'r cyflenwad cyffuriau marchnad ganol. Mae'r timau gweithredol yn cynnwys swyddogion a staff amlddisgyblaethol sy'n darparu ystod o alluoedd arbenigol gan gynnwys gwyliadwriaeth, dadansoddi ariannol a gorfodi, wedi'u hategu gan ymateb ymchwiliol cryf i droseddu niwed uchel. Mae'r timau'n gweithredu mewn partneriaeth â phartneriaid system SOC, gan gynnwys yr NCA i nodi cyfleoedd i atal ac amharu ar droseddau cyfundrefnol ac i atafaelu asedau troseddol a chyffuriau anghyfreithlon. Mae Cudd-wybodaeth y Swyddfa Gartref hefyd yn chwarae rhan allweddol yn y Cyflenwad Cyffuriau Rhyngwladol a dylai heddluoedd rannu gwybodaeth am fewnforio cyffuriau.

67. Mae Cydlynwyr Llinellau Cyffuriau yn cael y dasg gan y Ganolfan Cydgysylltu Llinellau Sirol Cenedlaethol (NCLCC) ac yn darparu cyngor ac arweiniad ar linellau sirol i bartneriaid gweithredol gorfodi'r gyfraith. Dylent gefnogi heddluoedd ar draws gweithgaredd Ymlid, Diogelu, Atal a Pharatoi ar linellau cyffuriau, gan goladu ac adrodd i'r NCLCC. Dylent gyfrannu at hyfforddiant Llinellau Sirol Cenedlaethol a chydlynu ymatebion i Wythnosau Dwysáu Llinellau Sirol.

Galluoedd - Twyll

Galluoedd Lleol (Ymlid)

68. Ar lefel leol - dylai fod gan heddluoedd alluoedd digonol i ymateb i 'alwadau am wasanaeth' lleol, neu ledaeniadau gan NFIB sydd yn y sefyllfa orau mewn heddlu lleol, pecynnau cudd-wybodaeth rhagweithiol a ddsberthir gan asiantaeth genedlaethol gan gynnwys yr NCA, a blaenoriaethau eraill fel yr argymhellir gan yr NSTCG sydd angen cefnogaeth leol. Mae hyn yn cynnwys paratoi ar gyfer disodli Action Fraud gyda system newydd yng Ngwanwyn 2024 a fydd yn gwella'r offer adrodd ar gyfer dioddefwyr, gan gynyddu nifer yr adroddiadau wedyn, darparu mwy o gudd-wybodaeth i blismona ar gyfer ymchwiliadau, a chaniatáu ar gyfer mwy o amharu ar dwyllwyr ar raddfa ac ar bob lefel o'r system blismona.

69. Caiff hyn ei gyflawni gan trwy ddilyn yr arfer gorau fel yr argymhellwyd gan CoLP yn eu rôl fel Heddlu Arweiniol Cenedlaethol ar gyfer twyll gan gynnwys eu "Model Ymchwilio i Dwyll" ac uwchsgilio swyddogion drwy Academi Economaidd a Seiberdroseddu CoLP. Rhaid i rymoedd hefyd roi mwyo sylw i alluoedd a gynigir gan yr NCA i'r system gorfodi'r gyfraith neu y gellir eu broceru gan bartneriaid gan yrNECC. Mae'r rhain yn cynnwys cefnogaeth i ecsbloetio cudd-wybodaeth a gedwir mewn Adroddiadau Gweithgarwch Amheus (SARs), porth y Tasglu Cudd-wybodaeth Gwyngalchu Arian ar y Cyd i ddata'r sector preifat, arbenigedd y Ganolfan Enillion Troseddau, a mynediad at alluoedd sensitif a gedwir gan yr NCA neu gan gymuned gudd-wybodaeth y DU.

Galluoedd Lleol (diogelu)

70. Ar lefel leol dylai fod gan heddluoedd y galluoedd i amddiffyn a chefnogi dioddefwyr, gan atal ail-erledigaeth. Mae'n rhaid i heddluoedd sicrhau bod pob dioddefwr yn eu hardal leol yn cael lefel addas o gefnogaeth i'w hamddiffyn rhag twyll pellach ar wahân

i unrhyw ymchwiliad, fel yr hyn a ddarperir gan yr Uned Genedlaethol Gofalu am Ddiodefwr Troseddau Economaidd a redir gan CoLP. Dylai heddluoedd hefyd allu grymuso'r cyhoedd i amddiffyn eu hunain yn well rhag twyll, ac mae timau cyfathrebu'r heddluoedd yn chwarae rhan bwysig, ochr yn ochr â ROCUs a'r rhwydwaith Diogelu twyll eginol, wrth ddarparu cyngor amddiffynnol i unigolion a chymunedau a busnesau lleol. Dylai heddluoedd weithio gyda grwpiau lleol yn ogystal â chenedlaethol fel Safonau Masnach, y Ganolfan Seiberddiogelwch Genedlaethol a'r NECC. Mae'n hanfodol bod negeseuon amddiffynnol yn cyd-fynd â'r Pecyn Cymorth Cyfathrebu Twyll y cytunwyd arno'n genedlaethol ac a gynhyrchwyd gan bartneriaeth NECC, a bod cydgysylltu canolog yn caniatáu ar gyfer dad-wrthdaro a gwella gweithgarwch..

71. Dylai heddluoedd barhau i gyflawni eu cyfrifoldebau diogelu drwy ddefnyddio data a ddarperir gan Action Fraud i ddiogelu a darparu cyngor pwrpasol i osgoi ailwylltio.

Galluoedd Rhanbarthol

72. Ar lefel ranbarthol – Mae'r Unedau Troseddau Economaidd Rhanbarthol (RECU) a'r Timau Troseddau Economaidd Rhagweithiol (PECTs) yn darparu nifer o alluoedd hollbwysig sy'n cefnogi ymatebion cenedlaethol, rhanbarthol a lleol i dwyll, gan gynnwys mynd ar drywydd unigolion a grwpiau troseddol niwed uchel, gan weithio ar y cyd â'r NECC a'r CoLP. Mae hyn yn cynnwys galluoedd ymchwiliol i gynnal ymchwiliadau adweithiol ac, yn gynyddol, ymchwiliadau rhagweithiol a galluoedd tarfu arbenigol (gweler paragraff 76.10). Mae Cydlynwyr Twyll Rhanbarthol neu Swyddogion Datblygu Twyll yn eistedd o fewn RECUs ac yn cydgysylltu'r ymateb ar lefel yr heddlu i dwyll ar draws eu rhanbarth, gan ddarparu cysylltedd rhwng y CoLP a phlisma lleol.
73. Cyflawnir hyn drwy fuddsoddi £100m mewn mynd i'r afael â thwyll dros y tair blynedd nesaf i greu dros 300 o swyddi arbenigol newydd ar draws plisma a'r NCA gan gynnwys ymchwilwyr, ymchwilwyr ariannol, swyddogion datgelu penodol, ymchwilwyr cyfryngau digidol, dadansoddwyr a swyddogion cudd-wybodaeth. Dylai lluoedd hefyd fanteisio ar y gudd-wybodaeth a gipiwyd gan y system Action Fraud wedi'i huwchraddio unwaith y bydd yn weithredol yn 2024 - bydd gan PECT y gallu i dderbyn pecynnau cudd-wybodaeth rhagweithiol a gynhyrchir yn genedlaethol a defnyddio cudd-wybodaeth NFIB yn rhagweithiol i nodi, tarfu a mynd ar drywydd twyllwyr mwy difrifol a threfnus a thwyll OCG.

Galluoedd - Troseddau Mewnfudo Cyfundrefnol

74. Ar lefelau lleol a rhanbarthol - mae angen i heddluoedd gael dealltwriaeth gytûn o'r bygythiad o droseddau mewnfudo lleol a dylent ddarparu digon o allu gweithredol sy'n gymesur â'r bygythiad. Dylai fod gan heddluoedd hefyd berthnasoedd gwaith da gyda phartneriaid allweddol gan gynnwys NCA, Gorfodi Mewnfudo, Cudd-wybodaeth Llu'r Ffiniau a'r Swyddfa Gartref, a phrosesau clir ar waith ar gyfer rhannu gwybodaeth a cudd-wybodaeth. Byddwn yn sicrhau bod gan yr heddlu bwerau priodol, gan wneud y mwyaf o'u gallu i gymryd camau effeithiol i fynd i'r afael ag OIC, heb orfod tynnu partneriaid gorfodi'r gyfraith i mewn yn ddiangen. Mae Cydlynwyr OIC yn cael y dasg gan arweinydd NPCC, a dylent ddarparu cyngor ac arweiniad, a lledaenu arferion gorau ar wrthweithio OIC, coladu gwybodaeth ac adrodd i arweinydd NPCC. Dylai pob Heddlu ymgysylltu â rhaglen adolygu cymheiriaid MSOICU a dangos sut y maent wedi gweithredu'r ddau argymhelliad penodol, sydd wedi'u cynnwys mewn Cynlluniau Gwella a'r arfer da cyffredinol o'r Rhaglen. Ar y lefel leol dylai fod gan heddluoedd y galluoedd i amddiffyn a chefnogi dioddefwyr, gan gynnwys trwy adrodd i'r Mekanwaith Atgyfeirio Cenedlaethol ar gyfer caethwasiaeth fodern a masnachu mewn pobl. Dylai timau cyfathrebu'r heddlu hefyd chwarae rhan bwysig wrth ddarparu cyngor amddiffynnol i gymunedau a busnesau lleol.

Troseddau Cyfundrefnol Difrifol - Galluoedd Craidd

75. Dylai Prif Gwnstablaid fod yn sicr bod gan eu heddlu lleol:

- 75.1. y cudd-wybodaeth a galluoedd dadansoddi digonol i nodi a deall lefel y bygythiad, y risg a niwed a achosir gan SOC o fewn ardal yr heddlu ac i ddarparu dealltwriaeth ddatblygedig o grwpiau troseddu cyfundrefnol (OCGs) sy'n effeithio ar gymunedau, unrhyw unigolion blaenoriaeth o fewn y grwpiau hyn ac ystyriaethau bygythiad gweithredol, risg a niwed;
- 75.2. uwch swyddog dynodedig sy'n gyfrifol am oruchwylio ymateb yr heddlu i fynd i'r afael â SOC, gan gynnwys cadeirio byrddau rheoli OCG, byrddau tasgu lefel yr heddlu, a dwyn Swyddogion Cyfrifol Arweiniol (LROs) i gyfrif am gyflawni cynlluniau 4P;
- 75.3. gallu gweithredol digonol i ymateb i'r galw SOC a roddir ar yr heddlu nad yw eisoes yn eiddo i'r ROCU, NCA neu asiantaeth bartner arall. Dylai hyn hefyd gynnwys y gallu gweithredol i ymateb i 'alwadau am wasanaeth' lleol, lledaeniadau gan NFIB,

ac argymhellion a fabwysiadwyd o dan dasgau gwirfoddol y CCA twyll a thrwy'r broses NSTCG;

- 75.4. gallu tarfu digon i ymateb i'r galw SOC a roddir ar y heddlu nad yw eisoes yn eiddo i'r ROCU, NCA neu asiantaeth bartner arall i leihau'r bygythiad gan SOC. Bydd hyn yn cael ei wella drwy gael Swyddogion Canlyniadu Lleol (LROs) wedi'u neilltuo i OCGs wedi'u mapio a rhwydweithiau troseddol lle modd, i amharu'n ddi-baid ar eu model busnes, eu seilwaith a'u gallu i achosi niwed. Mae'r rolau hyn yn ganolgi i'r gwaith o gysylltu'r system SOC trwy ddylunio a chydlynu ymateb aml-asiantaeth effeithiol. Dylent gael eu hyfforddi'n briodol yn y modd y mae rhwydweithiau troseddol yn gweithredu, a gallu manteisio ar yr ystod lawn o alluoedd yr heddlu a'r asiantaeth bartner i leihau'r bygythiad SOC;
- 75.5. gorfodi unedau seiberdroseddu (FCCUs) i ymchwilio i ddigwyddiadau seiberdroseddu ac erlid troseddwr. Dylai'r unedau hyn ddarparu cyngor diogelu seiberdroseddu i fusnesau a'r cyhoedd sy'n gyson â chyngor, arweiniad a chynhyrchion y Ganolfan Seiberddiogelwch Genedlaethol (NCSC) i helpu sefydliadau i feithrin gwydnwch mewn ymateb i ddigwyddiadau seiber a bygythiadau. Dylent hefyd nodi a chyfeirio pobl ifanc fregus yn ardal eu llw ar gyfer ymyrraeth Prevent;
- 75.6. Gallu atal SOC i nodi, atal, a dargyfeirio pobl rhag ymgysylltu neu ail-ymgysylltu yn SOC. Dylai hyn gynnwys gweithio gydag asiantaethau partner i ddiogelu unigolion sy'n cael eu hecsbloetio'n droseddol neu'n rhywiol, er enghraifft gan linellau cyffuriau OCGs³⁸; a
- 75.7. gallu perfformiad gweithredol i fesur effaith y heddlu yn erbyn bygythiadau SOC ar draws y 4P. Dylai hyn gynnwys cadw at fframweithiau perfformiad cenedlaethol fel y rhai sydd eu hangen i lywio a chefnogi'r ymateb gorfodi'r gyfraith genedlaethol i gyflenwi cyffuriau a llinellau sirol fel y nodir yn y Strategaeth Gyffuriau 10 mlynedd.
76. Er mwyn mynd i'r afael â SOC yn effeithlon ac yn effeithiol, mae angen i'r ymateb gorfodi'r gyfraith hefyd fod yn rhanbarthol, wedi'i ddarparu gan ROCU. Yn amodol ar gyllid (gweler paragraff 85) bydd pob ROCU yn cynnal galluoedd arbenigol craidd a

³⁸ Mae'r Swyddfa Gartref wedi cyhoeddi canllawiau i gynorthwyo heddluoedd ac asiantaethau partner i weithio gydag unigolion i atal cymryd rhan mewn SOC. [Pecyn Cymorth i Ymarferwyr – Gweithio gyda phobl ifanc i atal cymryd rhan mewn Troseddau Difrifol a Chyfundrefnol \(publishing.service.gov.uk\)](#)

ddefnyddir i leihau'r bygythiad SOC. Mae'r rhain yn hygyrch i heddluoedd drwy brosesau tasgau sefydledig³⁹ ac yn cynnwys:

Asesu bygythiadau a galluoedd cudd-wybodaeth:

- 76.1. Mae Adrannau Cudd-wybodaeth Ranbarthol (RID) yn casglu, dadansoddi a lledaenu cudd-wybodaeth ddefnyddiol i naill ai hysbysu dealltwriaeth o'r darlun bygythiad troseddau cyfundrefnol yn y rhanbarth, neu i gefnogi ymdrechion ymchwiliol sy'dd angen cymorth cudd-wybodaeth. Byddant yn gweithio gyda'r NCA a sefydliadau partner i gefnogi dealltwriaeth genedlaethol y bygythiad, a gyda heddluoedd.⁴⁰ O fewn y RID mae'r galluoedd canlynol:
- a. Mae tîm Asesu Bygythiad Troseddau Cyfundrefnol Rhanbarthol (ROCTA), fel rhan o adran cudd-wybodaeth ROCU, yn darparu un gallu rhanbarthol i nodi ac asesu bygythiadau gan OCGs, unigolion blaenoriaeth uchel neu wendidau eraill a nodwyd mewn modd safonol a hwyluso Tasgio System SOC (paragraff 81). Mae un darlun o'r bygythiad SOC, wedi'i goladu gan heddluoedd⁴¹, y ROCUs a'r NCA, yn sicrhau'r ddealltwriaeth orau o'r bygythiadau ledled y DU.
 - b. Mae Unedau Cudd-wybodaeth Sensitif Rhanbarthol (SIU) yn amgylcheddau diogel sy'n gallu derbyn, asesu, dadansoddi, lledaenu a diogelu cudd-wybodaeth a data "pob ffynhonnell" sy'n ymwneud â bygythiad SOC. Maent yn gweithredu fel rhan o rwydwaith cenedlaethol ehangach i gaffael, ychwanegu gwerth a lledaenu ystod eang o gudd-wybodaeth a data i gefnogi'r ymateb i SOC.⁴² Mae SIUs yn darparu darlun o fygythiadau ac un amgylchedd cudd-wybodaeth ar gyfer cyrchu'r holl wybodaeth tra'n sicrhau bod yr holl fesurau diogelu agoynnol yn eu lle. Maent hefyd yn darparu swyddogaeth Porth ar gyfer ceisiadau am wasanaethau cymorth ROCU.

³⁹ Mewn llawer o achosion, caiff effaith y galluoedd hyn hategu gan asedau cyflenwol o fewn yr heddlu neu'r NCA fel rhan o fodel cyflawni gallu cenedlaethol.

⁴⁰ Bydd heddluoedd yn cynnal swyddfa cudd-wybodaeth yr heddlu, sy'n gyfrifol am reoli a choladu'r holl gudd-wybodaeth o fewn ardal heddlu, a fydd yn cefnogi casglu cudd-wybodaeth am weithgarwch lleol sy'n ymwneud â SOC.

⁴¹ Bydd heddluoedd yn cynnal eu hasesiadau lleol eu hunain o fygythiadau, ond dylid gwneud hyn mewn ffordd gyflenwol i asesiad ROCTA.

⁴² Mae'r rhwydwaith hwn yn cynnwys SIUs yn yr NCA, Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi (CThEF), Gwasanaeth Heddlu Gogledd Iwerddon (PSNI), Heddlu'r Alban, Gwasanaeth Heddlu Metropolitan, BTP, Ardal Reoli Troseddau'r Weinyddiaeth Amddiffyn, Gwasanaethau Carchardai a Phrawf Ei Fawrhydi, Gorfodaeth Mewnffudo'r Swyddfa Gartref a Llu'r Ffiniau.

c. Mae Unedau Cudd-wybodaeth Carchardai Rhanbarthol, yn eu model gweithredu presennol, yn manteisio ar gudd-wybodaeth sy'n bodoli o fewn amgylchedd y carchardai.⁴³ Mae ganddynt berthynas effeithiol â Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Fawrhydi (HMPPS), ystâd y carchardai a gydag asiantaethau eraill sy'n ymwneud â mynd i'r afael â SOC. Mae'r unedau hyn hefyd yn cefnogi'r gwaith o reoli troseddwr troseddau cyfundrefnol yn y carchar, gan gefnogi a llywio'r ymateb aml-asiantaeth i reoli a tharfu ar ailadroseddu.

- 76.2. Mae plismona cudd, yn weithredwyr sylfaen ac uwch, yn cael tystiolaeth a chudd-wybodaeth. Mae swyddogion sylfaen yn cynnal ymdreiddiad lefel isel nad yw'n gofyn am y gallu i wrthsefyll craffu dwys tra bod uwch swyddogion yn ymgymryd â ymdreiddiadau lefel uwch a chymhleth ac yn gallu gwrthsefyll craffu dwys;
- 76.3. Mae Plismona Cudd Ar-lein (UCOL) yn mynd i'r afael â cham-drin a cham-fantiesio'n rhywiol ar blant ar-lein a throseddoldeb a alluogir gan y we dywyll. Caiff UCOLs eu defnyddio i sefydlu a chynnal perthnasoedd gydag unigolyn, rhwydwaith neu sefydliad trwy ddefnyddio'r rhyngwyd gyda'r diben cudd o gael cudd-wybodaeth, gwybodaeth neu dystiolaeth fel rhan o weithrediad awdurdodedig;
- 76.4. Mae cydlynwyr Rhwydwaith Cudd-wybodaeth Asiantaethau'r Llywodraeth (GAIN) ym mhob ROCU yn rhoi mynediad i heddluoedd ac ymchwilyr ROCU at gudd-wybodaeth a gedwir gan asiantaethau partner. Maent yn cydgysylltu'r gwaith o rannu cudd-wybodaeth sy'n ymwneud â SOC gyda phartneriaid yn unol â gofynion deddfwriaethol;
- 76.5. Mae Unedau Gwyliadwriaeth Technegol yn darparu galluoedd gwyliadwriaeth technegol megis ymyrraeth offer, gwyliadwriaeth ymwithiol, gweithgaredd cudd ar-lein, dadansoddiad cyfrifiadurol fforensig o ddyfeisiau, megis ffonau neu liniaduron; ac
- 76.6. mae Ymyrraeth Offer Wedi'i Dargedu'n Rhanbarthol (TEI) yn ymyrryd ag unrhyw fath o ddyfais neu offer, fel ffonau clyfar, cyfrifiaduron neu gerbydau, i gael gwahanol fathau o ddata. Mae Rheolwyr Rhanbarthol TEI penodedig yn eistedd ym mhob rhanbarth. Maent yn gyfrifol am sicrhau bod pob rhanbarth yn gweithredu, ar lefel isafswm ofynnol orfodol o allu, ac yn medru cynnal y lefel ofynnol honno, a bod yn sail ar gyfer darparu gallu ar y rhwydwaith. Maent hefyd yn ffurfio rhwydwaith cenedlaethol, dan arweiniad Uwch Gydlynnydd Technegol NPCC, sy'n

⁴³ Ar adeg cyhoeddi, roedd strwythurau cudd-wybodaeth carchardai cenedlaethol yn cael eu hadolygu a gallai rôl a chylch gorchwyl yr RPIU newid.

eistedd o fewn Canolfan Cydlynu TEI system gyfan ac yn arwain ar ddatblygu gallu TEI ar ran plismona.

Galluoedd tarfu:

- 76.7. Nod Timau Tarfu yw tarfu ar droseddwyd cyfundrefnol drwy ystod eang o dactegau, deddfwriaeth a phwerau o bob rhan o'r dirwedd bartneriaeth, gan ganolbwyntio'n aml ar ganlyniadau cyfiawnder anhraddodiadol neu anhroseddol ar gyfer gweithgarwch tarfu. Disgwylir i heddluoedd hefyd ymgymryd â gweithgaredd tarfu yn erbyn troseddu SOC lefel is o fewn eu hardal heddlu gan weithio gyda sefydliadau partner fel y bo'n briodol.
- 76.8. Mae Hybiau Ymateb Aml-Asiantaeth i SOC (MARSOC) wedi'u lleoli o fewn ROCUs ac o fewn y Gwasanaeth Heddlu Metropolitan. Maent yn dod â'r heddlu, HMPPS, yr NCA a phartneriaid eraill ynghyd i ysgogi ymateb system gyfan i'r "enwebion" SOC niwed mwyaf.⁴⁴ Mae'r canolfannau hyn yn dewis y troseddwyd niwed mwyaf yn y system cyfiawnder troseddol ac yn cydgysylltu'r ymateb gan asiantaethsu lluosog i darfu ar eu gweithgaredd. Mae'r canolfannau'n adrodd i dîm cenedlaethol sydd wedi'i leoli yn HMPPS.

Galluoedd bygythiad-benodol:

- 76.9. Mae Unedau Seibrdroseddu Rhanbarthol (RCCUs) yn arbenigo mewn mynd i'r afael â mathau mwy difrifol o droseddau seiber, gan weithio ar y cyd â'r Uned Seibrdroseddu Genedlaethol (NCCU) a FCCUs lleol. Mae RCCUs yn rheoli ac yn cydgysylltu gwaith unedau seibrdroseddu lleol i wneud y mwyaf o effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd darpariaeth leol (gweler adran Digwyddiad Seiber Cenedlaethol, o dan y pennawd "Cydweithio", paragraffau 99 i 103).
- 76.10. Mae RECUs a PECTs yn darparu nifer o alluoedd hanfodol sy'n cefnogi'r ymatebion cenedlaethol, rhanbarthol a lleol i dwyll a throseddau economaidd, gan gynnwys mynd ar drywydd unigolion a grwpiau troseddol niwed uchel, gan weithio ar y cyd â'r NECC a'r CoLP. Mae hyn yn cynnwys galluoedd ymchwiliol i ymgymryd ag ymchwiliadau adweithiol ac, yn gynyddol, rhagweithiol. Mae gan RECUs hefyd alluoedd tarfu arbenigol gan gynnwys: timau adennill asedau ac atafaelu a arweinir

44

gan gudd-wybodaeth i atafaelu asedau a gafwyd trwy ddulliau troseddol a gorfodi gorchmynion atafaelu a roddwyd i droseddwyd a gafwyd yn euog gan lysoedd; Timau Gorchmyn Sifil i ddefnyddio'r holl ddeddfwriaeth a phwerau sydd ar gael, megis Gorchmynion Cyfoeth Anesboniadwy⁴⁵ a Gorchmynion Rhewi Cyfrifon⁴⁶, i darfu ar ac atal troseddu SOC; a thimau Adroddiadau Gweithgarwch Amheus Rhagweithiol (PSAR) hefyd i nodi gweithgareddau amheus unigolion a grwpiau o ddiddordeb hefyd i defnyddio pwerau i atafaelu arian ac asedau lle bodlonir y profion statudol perthnasol.

- 76.11. Y CoLP yw'r arweinydd ar gyfer cydgysylltu ymdrechion heddluoedd i fynd i'r afael â thwyll ar draws y wlad yn eu rôl fel yr Heddlu Arweiniol Cenedlaethol ar gyfer twyll, o fewn y fframwaith cyffredinol a osodwyd gan yr NCA/NECC. Mae hyn yn cynnwys adrodd cenedlaethol, gofal dioddefwyr, lledaenu troseddau, ymchwiliadau heddlu ar lefel genedlaethol, hyfforddiant ac arfer gorau a datblygu cudd-wybodaeth o droseddwyd twyll a throseddwyd yn y DU. Mae'n gyfrifol am y strategaeth a'r canllawiau plismona twyll cenedlaethol, y system adrodd genedlaethol a seiberdroseddu (Action Fraud), a'r NFIB.
- 76.12. Mae unigolion a sefydliadau yn adrodd am dwyll a digwyddiadau seiberdrosedd i Action Fraud. Yna caiff adroddiadau eu dadansoddi gan yr NFIB sy'n creu pecynnau cudd-wybodaeth ar gyfer achosion gydag arweiniad ymarferol ac yn eu hanfon at heddlu lleol priodol i ymchwilio iddynt. Mae system ganolog yn darparu buddion sylweddol o ran dadansoddi a blaenoriaethu cudd-wybodaeth, cefnogi dioddefwyr a lleihau'r baich ar ganolfannau rheoli heddluoedd.
- 76.13. Rhestrir galluoedd i fynd i'r afael â chyflenwi cyffuriau ym mharagraffau 65 i 67 uchod.
77. Yn Llundain mae llawer o'r galluoedd a geir yn ROCUs hefyd yn bresennol o fewn y Gwasanaeth Heddlu Metropolitan (MPS). Oherwydd y bygythiadau unigryw sy'n effeithio ar Ddinas Llundain ac ardal fetropolitan Llundain, darperir rhai swyddogaethau ROCU, yn ogystal â galluoedd arbenigol eraill, gan Bartneriaeth Llundain. Mae enghreifftiau'n cynnwys Unedau Caethwasiaeth Modern yn yr MPS, a galluoedd ymchwiliol asedau troseddol, gwyngalchu arian ac ymchwiliadau seiber a

⁴⁵ O dan Bennod 2 o Ran 8 o Ddeddf Elw Troseddau 2002 (POCA).

⁴⁶ O dan Bennod 3B o Ran 5 o POCA

thwyll cymhleth sy'n eistedd gyda'r CoLP yn yr NFIB a chanolfan adrodd twyll a seiberdroseddu cenedlaethol y DU.

Gofynion capasiti

78. Ymrwymodd Cyngor y Prif Gwnstabiliaid i gynyddu'r rhwydwaith ROCU gan 725 o swyddogion rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2023. Mae'r twf sylweddol hwn wedi'i alluogi gan ddyraniad penodol o Raglen Codi'r Heddlu i ROCUs, yr MPS a CoLP. Disgwyliawn i NPCC dyfu capasiti'r rhwydwaith ROCU ymhellach yn 2023/24, yn ogystal ag ychwanegu 124 o swyddi twyll pwrpasol newydd a ariennir gan yr Adolygiad o Wariant a fydd yn eu lle erbyn mis Mawrth 2025.
79. Bydd y gallu gofynnol i fynd i'r afael â SOC yn amrywio yn heddlu penodol. Dylai adnoddau ROCU fod yn weithredol ac yn gytbwys yn ddaearyddol. Dylent gael eu halinio â'r galw gan y bygythiadau SOC â'r flaenoriaeth uchaf ar gyfer plismona a pharhau i fod yn gyfarwydd â'r bygythiad sy'n newid ac esblygu i ymdrin ag ef.
80. Mae cyfarfodydd pennu tasgu misol ar lefel yr heddlu a ROCU yn ystyried yr adnoddau sydd eu hangen ar lefel benodol o fygythiad SOC o fewn ardal neu ranbarth heddlu ac yn penderfynu a ddylid dyrannu galluoedd lleol, rhanbarthol neu genedlaethol, neu gyfuniad, i fynd i'r afael â'r bygythiad.

Cysondeb a safonau

81. Mae Tasgio System SOC yn cefnogi nodi a rheoli galluoedd ar draws y system gorfodi'r gyfraith. Mae'n gwella'r gallu i ryngweithredu rhwng partneriaid a phob haen o'r system gorfodi'r gyfraith, gan ddarparu cysondeb yn y ffordd y mae galluoedd yn cael eu cyrchu, eu tasgu a'u cydgysylltu. Mae'n gweithredu fel a ganlyn:
 - 81.1. Dylai pob asiantaeth gorfodi'r gyfraith gynnal asesiad a blaenoriaethu OCGs, unigolion a gwendidau tactegol trwy Rheoli Risg mewn Gorfodi'r Gyfraithi (MoriLE)⁴⁷ a'r Mekanwaith Blaenoriaethu⁴⁸ sy'n sicrhau proses gyson ar gyfer sgorio bygythiad, risg a niwed cyn cyflwyno i'r Rhestr Meistr SOC cenedlaethol.

⁴⁷ Mae offeryn MoRiLE yn nodi niwed a risg sy'n gysylltiedig â math o drosedd neu broblem gymunedol ac yn asesu hyn yn erbyn gallu a chapasiti'r llu i ymdrin â'r broblem.

⁴⁸ Ar ôl cwblhau'r asesiad MoRiLE, mae'r P-Mech wedyn yn neilltuo band blaenoriaethu (Band P) gradd 4 (y bygythiad isaf) i 1 (y bygythiad uchaf).

Mae'r rhestr hon yn rhoi darlun unigol o'r galw ar draws y system a dylai lywio'r broses o wneud penderfyniadau pennu tasgau ar lefel leol, rhanbarthol a chenedlaethol gan sicrhau mai'r sefydliad sydd yn y sefyllfa orau i ymateb.

- 81.2. Dylai tasgio ar draws y system SOC fod yn aml-gyfeiriadol. Mae Tîm Tasgio Ffederal, gyda chynrychiolwyr o'r NCA, ROCUs, heddluoedd ac asiantaethau eraill, yn ganolog i'r model Tasgio System SOC a gallant frocera mynediad i alluoedd arbenigol, cyflafareddu dros drosglwyddo risg, a darparu adolygiad gweithredol yn ôl y gofyn.
82. Er mwyn sicrhau dull cyson o ymdrin â SOC o fewn heddlu, dylai Prif Gwnstabiliaid fod yn sicr:
- 82.1. bod yr holl swyddogion a staff sy'n rhan o'r ymateb i SOC o fewn eu heddlu yn gweithio'n agos gyda'u timau plismona Bro. Mae hyn yn sicrhau bod yr arwyddion, y symptomau a'r gwendidau sy'n gysylltiedig â SOC ar lefel gymunedol leol yn cael eu deall yn briodol, ac mae cudd-wybodaeth cymunedol yn cefnogi datblygiad y darlun bygythiad SOC a gweithgaredd ymateb 4P; a
- 82.2. bod Cod Ymarfer Dioddefwyr yn cael ei gymhwyso'n gyson i holl ddiodefwyr SOC.⁴⁹ Dylai hyn gynnwys cefnogaeth i blant ac oedolion sy'n agored i niwed sydd wedi cael eu hecsbloetio'n droseddol neu'n rhywiol gan OCGs, fel y rhai sy'n ymwneud â chyflenwi cyffuriau a llinellau sirol. Yn achos twyll, dylid defnyddio data diodefwyr a ddarperir gan Action Fraud i ddiogelu'r rhai sydd mewn perygl rhag niwed pellach ac erledigaeth dro ar ôl tro.
- 82.3. Mae Heddlu Dinas Llundain fel y Llu Arweiniol Cenedlaethol ar gyfer twyll hefyd yn gosod safonau ar gyfer heddluoedd wrth fynd i'r afael â thwyll sy'n sicrhau ymagwedd gyson, er enghraifft drwy eu Model Ymchwilio i Dwyll a'u Cynllun Heddlu Arweiniol Cenedlaethol a gyhoeddwyd 2020. Mae CoLP yn aml yn cynrychioli plismona mewn gwaith partneriaeth i fynd i'r afael â thwyll yn well, gan gynnwys mewn cyfarfodydd cydgysylltu pennu tasgau dan arweiniad yr NECC sy'n ceisio sicrhau bod y system weithredol ar y cyd yn gwneud penderfyniadau blaenoriaethu effeithiol.

⁴⁹ <https://www.victimsupport.org.uk/help-and-support/your-rights/victims-code>

Cydweithio

83. Er mwyn mynd i'r afael â SOC yn effeithlon ac yn effeithiol, mae dull gorfodi'r gyfraith gydgysylltiedig yn hanfodol. Mae'r NCA yn gyfrifol am gydlynu'r ymateb cenedlaethol i orfodi'r gyfraith. Fel y prif ryngwyneb rhwng yr NCA a'r heddluoedd, mae ROCUs yn cefnogi cydgysylltu'r ymdrech ar y cyd yn erbyn y bygythiad SOC. Maent yn:
- cynnig galluoedd plismona arbenigol i heddluoedd sy'n eistedd yn gyfangwbl ar haen ranbarthol y system SOC. Bydd galluoedd a ystyrir yn hynod sensitif, yn y rhan fwyaf o achosion, yn cael eu darparu gan yr NCA drwy'r rhwydwaith ROCU er budd plismona ehangach;
 - arwain yr ymateb gweithredol rhanbarthol i SOC ar ran heddluoedd o fewn eu rhanbarthau. Mae'r rhain yn cynnwys ymchwiliadau cymhleth, niwed uchel;
 - cynorthwyo ymateb heddlu ei hun i SOC yn lleol trwy weithredu fel canolfan arweiniaid a chymorth gweithredol;
 - adeiladu golwg awdurdodol o'r holl SOC ar gyfer eu rhanbarthau priodol trwy eu ROCTA, y tîm sy'n datblygu'r asesiad bygythiad rhanbarthol. Cyflwynir hyn, yn ei dro, i'r NCA i lywio asesiadau bygythiad cenedlaethol a thematig gan gynnwys yr Asesiad Strategol Cenedlaethol; a
 - darparu llif rheolaidd o gudd-wybodaeth i'r NCA i sicrhau bod y Ganolfan Asesu Genedlaethol (NAC) yn gallu defnyddio'r wybodaeth ranbarthol ddiweddaraf i gefnogi asesiad bygythiadau gydol y flwyddyn a darparu cynhyrchion cudd-wybodaeth strategol yn ôl i'r ROCU.
84. Disgwylir i ROCUs barhau i ddatblygu gwell gallu rhwydwaith i ddod â chysondeb, capasiti a chysylltedd pellach i'r rhwydwaith. Bydd trawsnewid y rhwydwaith yn cael ei gefnogi gan Gynllun Busnes Strategol Cenedlaethol⁵⁰ sy'n nodi'r gweithgareddau blaenoriaeth a'r rhaglenni gwaith a fydd yn dod â mwy o Gysondeb, Cydlyniaed a Chysylltedd i'r rhwydwaith yn unol â Strategaeth ROCU 2030.
85. Er mwyn sicrhau llwyddiant parhaus ROCUs, rhaid i'r Prif Gwnstablaid a'r Comisynwyr yr Heddlu a Throseddau barhau i gydymffurfio â'u cytundebau cydweithredu Adran 22 sy'n gyfreithiol rwymol sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt wneud cyfraniad blynyddol i'w ROCU o swyddogion, staff a cyllid. Bydd y cyfraniad hwn yn

⁵⁰ Mae'r Cynllun Busnes Strategol Cenedlaethol hefyd yn cael ei gymhwyso gan ASS sy'n cyfrannu at ei amcanion

amrywio o ran natur a maint yn dibynnu ar eu rhanbarth a maint eu heddlu. Bydd y Swyddfa Gartref yn monitro cydymffurfiaeth â'r cytundebau hyn.

86. Er mwyn meithrin ymateb system gyfan, effeithlon ac effeithiol i SOC, dylai Prif Gwnstabiliaid a Comisywnwyr yr Heddlu a Throseddau:
- a. gyrchu'r galluoedd arbenigol trwy eu ROCU. Dylid ystyried unrhyw allu SOC newydd yn gyntaf ac yn bennaf ar gyfer datblygu a chyflwyno mewn ROCUs yn hytrach na'i ddyblygu'n lleol o fewn pob heddlu gan y byddai hyn yn creu aneffeithlonrwydd. Dylai heddluoedd fod yn glir ynghylch pa alluoedd a gallu sydd ganddynt yn lleol sy'n dyblygu hynny sydd ar gael yn rhanbarthol a bod yn barod i esbonio'r penderfyniadau darparu adnoddau y maent wedi'u gwneud yn ystod arolygiad HMICFRS;
 - b. rhannu eu hasesiad bygythiad ar lefel heddlu gyda'u ROCU i ddarparu un golwg awdurdodol o'r bygythiad SOC ar draws y rhanbarth;
 - c. rhannu data a chudd-wybodaeth mewn modd amserol i alluogi ymateb cydgysylltiedig ac effeithiol i fygythiadau SOC sy'n croesi ffiniau heddluoedd. Mae hyn yn arbennig o bwysig ar gyfer heddluoedd cyflenwi cyffuriau a 'mewnforiwr' ac 'allforiwr' llinellau sirol lle y dylai heddluoedd gydweithio, yn ogystal â'u ROCU a'r NCLCC i rannu cudd-wybodaeth, llywio arfer gorau a chydgyssylltu gweithgarwch Ymlid a Diogelu. Mae hyn hefyd yn cynnwys rhannu gyda Chudd-wybodaeth y Swyddfa Gartref sy'n chwarae rhan allweddol mewn diogelwch ffiniau ac atal mudo anghyfreithlon;
 - d. Ar gyfer twyll, mae cydweithio sylweddol rhwng CoLP, sef yr heddlu arweiniol cenedlaethol sy'n gyfrifol am dwyll a'r NECC, sef yr arweinydd system sy'n gyfrifol am arwain gwaith gweithredol ar draws gorfodi'r gyfraith, rheoleiddwyr, y gymuned gudd-wybodaeth a diwydiant. Mae cydweithredu rhwng heddluoedd yn cael ei hwyluso ymhellach trwy rôl CoLP fel Heddlu Arweiniol Cenedlaethol a system NFIB. Mae system NFIB COLP hefyd yn coladu data o adroddiadau diwydiant ac mae cryn gydweithio â diwydiant trwy dîm Partneriaethau Cyhoeddus a Phreifat NECC sy'n cynnwys JMLIT, a thrwy unedau a ariennir gan CoLP. Mae'r timau partneriaeth preifat-cyhoeddus hyn yn cynnwys yr Adran Gorfodi Twyll Yswiriant (IFED), Uned Troseddau Eiddo Deallusol yr Heddlu (PIP CU), yr uned a ariennir ar y cyd gan MPS a CoLP a'r Uned Troseddau Cardiau a Thaliadau Penodedig (DCPCU).

Cysylltedd â phartneriaid

87. Er mwyn sicrhau ymagwedd system gyfan at SOC, dylai Prif Gwnstabiliaid sicrhau bod eu heddluoedd yn gweithio'n effeithiol gyda phartneriaid nad ydynt yn ymwneud â gorfodi'r gyfraith trwy bartneriaethau aml-asiantaeth dan arweiniad yr heddlu, megis Partneriaeth Diogelwch Cymunedol. Rhaid i'r heddlu arwain hyn ond mae'n cynnwys CHTh, awdurdodau lleol a phartneriaid perthnasol eraill fel y rhai mewn addysg, iechyd a gofal cymdeithasol, Gorfodi Mewnfudo, a'r trydydd sector neu'r sector preifat. Dylai heddluoedd:
- 87.1. rhannu eu proffil SOC lleol sy'n dangos arwyddion a symptomau SOC yn ogystal â gwendidau o fewn cymunedau lleol. Dylai hyn gael ei lywio gan ystod eang o guddwybodaeth a dirnadaeth o'r sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol er mwyn datblygu dealltwriaeth gyffredin ymhlith partneriaid lleol o'r bygythiadau, y gwendidau a'r risg o SOC mewn ardal leol. Dylai'r proffil SOC lleol hysbysu'r cynllun heddlu a throseddu yn uniongyrchol.
88. Dylai'r partneriaethau hyn a arweinir gan yr heddlu hefyd wneud y canlynol:
- rhannu cudd-wybodaeth a chyfnewid gwybodaeth, lle bo'n briodol ac o fewn cyfyngiadau deddfwriaethol, i lywio'r asesiad bygythiad SOC ar lefel yr heddlu;
 - datblygu cynlluniau gweithredu 4P ar gyfer mynd i'r afael â SOC, gyda llinellau clir o atebolrwydd a pherchnogaeth ar draws yr asiantaethau partner. Dylai hefyd gryfhau dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth aml-asiantaeth o SOC, ac ysgogi gostyngiadau mewn niwed sy'n gysylltiedig â SOC mewn cymunedau;
 - rhannu adnoddau ar y cyd gan y gwahanol asiantaethau hyn i gefnogi aflonyddwch 4P yn erbyn SOC; a
 - deall a gallu dangos yr effaith gyfunol y mae gweithgaredd 4P yn ei chael ar y bygythiad SOC.

Digwyddiad Seiber Cenedlaethol

Mae digwyddiad seiber cenedlaethol yn cwmpasu ymosodiadau seiber ar draws y tri sector ar ddeg o'r Seilwaith Cenedlaethol Hanfodol (CNI) sy'n cynnwys: cemegau, cyfathrebu niwclear sifil, amddiffyn, gwasanaethau brys, ynni, cyllid, bwyd, llywodraeth, iechyd, gofod, trafniadaeth a dŵr. Mae'n cynnwys y digwyddiadau hynny a nodwyd fel Categori 1 (C1) neu Categori 2 (C2) fel y'u diffinnir gan y Ganolfan Seiberddiogelwch Genedlaethol (NCSC). Mae digwyddiad C1 yn "argyfwng seiber cenedlaethol" sy'n achosi aflonyddwch parhaus ar wasanaethau hanfodol y DU neu'n effeithio ar ddiogelwch cenedlaethol y DU, gan arwain at ganlyniadau economaidd neu gymdeithasol difrifol, neu at golli bywyd. Mae digwyddiad C2 yn "ddigwyddiad hynod arwyddocaol" sy'n cael effaith ddifrifol ar lywodraeth ganolog, gwasanaethau hanfodol y DU, cyfran fawr o boblogaeth y DU neu economi'r DU. Yn ogystal, gall digwyddiad C3 (Uchel) fod yn berthnasol hefyd. Mae digwyddiad C3 yn "ymosodiad seiber sy'n cael effaith ddifrifol ar sefydliad mawr neu ar lywodraeth ehangach / lleol, neu sy'n peri risg sylweddol i lywodraeth ganolog neu wasanaethau hanfodol y DU. Rhoddir baner "Uchel" pan fydd angen sensitifrwydd penodol, cyflymder ymateb, neu lefel ychwanegol o adnoddau ymateb.

Canlyniadau

89. Mae'r Strategaeth Seiber Genedlaethol⁵¹ yn nodi gweledigaeth y bydd y DU yn parhau i fod yn bŵer seiber cyfrifol a democrataidd blaenllaw, a fydd yn gallu amddiffyn a hyrwyddo ein buddiannau yn a thrwy seiberofod i gefnogi nodau cenedlaethol. Mae'r nodau hyn yn cynnwys y nod o fod yn genedl fwy diogel a gwydn, wedi'i pharatoi'n well ar gyfer bygythiadau a risgiau esblygol a defnyddio ein galluoedd seiber i amddiffyn dinasyddion rhag trosedd, twyll a bygythiadau gwladol. Mae prif amcanion strategol ar gyfer plismona yn cynnwys:

Piler Bygythiad

89.1. Atal ac amharu ar weithredwyr a gweithgareddau seiber maleisus y wladwriaeth, troseddol ac eraill yn erbyn y DU, e i buddiannau, a'i dinasyddion (**Ymlid**).

⁵¹ <https://www.gov.uk/government/publications/national-cyber-strategy-2022/national-cyber-security-strategy-2022>

89.2. Atal pobl rhag seiberdroseddu, cael gwared ar alluogwyr a lleihau cymhellion troseddau seiber (**Atal**).

Colofn Gwytnwch

89.3. Amddiffyn drwy adeiladu seiberddiogelwch a gwydnwch y DU a'i heconomi, gan gynnwys diogelu ei dinasyddion (**Gwarchod**).

89.4. Cryfhau'r gallu i baratoi ar gyfer ymosodiadau seiber, ymateb iddynt ac adfer o'r rhain er mwyn lleihau'r niwed a achosir a chefnogi dioddefwyr (**Paratoi**).

89.5. Mae Cynllun Cyflawni Canlyniadau'r Swyddfa Gartref⁵² yn nodi'n fanwl sut y byddwn yn cyflawni canlyniadau blaenoriaeth yr adran, sut y byddwn yn mesur ein llwyddiant, a sut y byddwn yn sicrhau ein bod yn gwella'n barhaus. Mae'r canlyniadau hyn yn cynnwys:

- Lleihau troseddau seiber.
- Cynyddu'r gefnogaeth i ddioddefwyr a dioddefwyr posib troseddau seiber.
- Lleihau ofn ehangach troseddau seiber a chynyddu boddhad y cyhoedd gyda phlisma seiber.

90. Mae Strategaeth Seiberddiogelwch y Llywodraeth⁵³ yn dilyn nod canolog - i swyddogaethau hanfodol y llywodraeth gael eu caledu'n sylweddol i ymosodiadau seiber erbyn 2025, gyda holl sefydliadau'r llywodraeth ar draws y sector cyhoeddus cyfan yn gallu gwrthsefyll gwendidau hysbys a dulliau ymosod erbyn 2030 fan bellaf. Mae hyn yn cynnwys plisma fel rhan o sector CNI y Gwasanaethau Brys.

91. Dylai heddluoedd allu dangos eu bod yn medru gefnogi'r ymdrechion cenedlaethol hyn yn effeithiol i ymateb i ddigwyddiadau seiber er mwyn sicrhau bod y DU, gan gynnwys eu rhwydweithiau, data a systemau eu hunain, yn cael eu hamddiffyn ac yn wydn drwy alinio eu hymateb i'r canlyniadau a nodir yn y dogfennau strategol uchod.

⁵² <https://www.gov.uk/government/publications/home-office-outcome-delivery-plan>

⁵³ <https://www.gov.uk/government/publications/government-cyber-security-strategy-2022-to-2030>

Galluoedd

92. Mae ROCUs yn rhoi mynediad i heddluoedd at ystod o alluoedd i'w helpu i fynd i'r afael â throseddau difrifol a chyfundrefnol gan gynnwys gallu seiberddibynnol penodedig.
93. Mae'r Ganolfan Seiberddiogelwch Genedlaethol (NCSC) yn cyfarwyddo'r ymateb i ddigwyddiadau seiber mawr (C1 a C2) tra bod yr NCA yn arwain yr ymateb gorfodi'r gyfraith. Fodd bynnag yn y digwyddiadau hyn, mae'n debygol iawn r effeithir ar CNI lluosog, eiddo'r llywodraeth, busnesau a/neu gadwyni cyflenwi. Mae gan heddluoedd lleol ac unedau rhanbarthol, sy'n cael eu harwain a'u cydgysylltu gan yr Uned Seiberdroseddu Genedlaethol, rôl allweddol i'w chwarae wrth liniaru effaith digwyddiad, yr ymchwiliad, ac mewn gofal i ddiodefswyr. Er mwyn ymateb yn effeithiol i'r digwyddiadau hyn, dylai Prif Gwnstabiliaid fod yn sicr bod eu heddlu:
- 93.1. yn cynnal uned seiberdroseddu'r heddlu (FCCU) y dylai ei phrif swyddogaethau gael eu neilltuo i:
- cefnogi'r NCA i nodi a sicrhau lleoliadau troseddau lluosog er mwyn casglu tystiolaeth ddigidol. Dylai fod gan yr FCCUs ac Unedau Fforensig Digidol yr Heddlu yr offer, yr adnoddau a'r hyfforddiant angenrheidiol i adalw, rheoli ac archwilio data yn unol â'r holl ofynion cyfreithiol a rheoliadol;
 - darparu adnoddau ar gyfer camau ymchwilio ehangach lleol a bennir gan yr arweinydd sy'n ymchwilio. Dylai swyddogion gael mynediad at ymchwil yr heddlu a chymorth ddadansoddol yn ogystal â gwaith fforensig digidol fel rhan o'r ymchwiliadau hyn; a
 - darparu ymateb effeithiol i ddiodefswyr, gan gynnwys busnesau a'r cyhoedd, sydd wedi bod yn destun ymosodiad seiber.
94. Yn ogystal â gweithio gyda'r NCSC a'r NCA mewn ymateb i ddigwyddiadau C1 a C2, dylai FCCUs hefyd allu ymateb ac ymchwilio fel asiantaeth arweiniol i ddigwyddiadau C5 neu C6 - y rhai sydd wedi'u targedu at unigolyn neu sefydliad bach neu ganolig - o fewn eu hardal heddlu (gweler hefyd adran SOC, paragraff 75.5).
95. Dylai'r Prif Gwnstabiliaid hefyd fod yn sicr bod eu heddlu:

- a. yn cynnal y galluoedd trefn gyhoeddus angenrheidiol (gweler paragraff adran Anrhefn Cyhoeddus 117 ymlaen) er mwyn ymateb i unrhyw oblygiadau posibl o ran trefn gyhoeddus a diogelwch y cyhoedd o ganlyniad i'r digwyddiad;
- b. bod ganddo'r cynlluniau a'r trefniadau wrth gefn angenrheidiol yn eu lle i gyflawni eu dyletswyddau fel ymatebydd Categori 1 (paragraff 132); a
- c. yn fwy parod i ymateb i ddigwyddiadau seiber sy'n effeithio ar eu heddluoedd, ac adfer ar eu hôl, gan gynnwys drwy gynllunio digwyddiadau seiber yn well ac ymarfer corff yn rheolaidd.

Gofynion Capasiti

96. Nid yw Safon Isafswm Gallu Uned Seiberdrosedd Heddluoedd yr NPCC yn pennu lefelau staffio gofynnol, ond dylai fod gan heddluoedd ddigon o gapasiti i ymdrin â lefelau cynyddol a chymhlethdod troseddau seiber-ddibynnol ac i fodloni'r canlyniad a restrir yn y Safon: y bydd darparu FCCUs yn arwain at lawer mwy a gwell ymchwiliadau, gyda niferoedd cynyddol o arestiadau, euogfarnau, a niferoedd mwy o rwydweithiau troseddol yn cael eu tarfu a'u datgymalu.
97. Bydd angen i heddluoedd bennu lefelau gallu yn seiliedig ar lefelau adrodd a lefel atebolrwydd yn eu hardal heddlu. Ar gyfer yr olaf, dylent ystyried y sefydliadau yn ardal eu heddlu a allai fod yn agored i ymosodiad seiber ac a fyddai, petaent yn ymosod arnynt, yn cael effaith fawr ar eu hardal heddlu.

Cysondeb a safonau

98. Mae'r Safon Isafswm Gallu hefyd yn gosod y gofynion a'r safonau gofynnol ar gyfer galluoedd FCCU. Er mwyn cefnogi ymateb wedi'i gydlynu i droseddau ac ymosodiadau sy'n ddibynnol ar seiber, dylai Prif Gwnstablaid sicrhau bod swyddogion a staff yn cael yr hyfforddiant priodol ar gyfer cynnal ymchwiliadau, gan ddefnyddio ffforensig digidol, ac ar gyfer gweithgarwch Diogelu, Paratoi ac Atal.

Cydweithio

99. O dan y Strategaeth Seiberddiogelwch Genedlaethol flaenorol, mae'r Swyddfa Gartref, NPCC, a'r NCA wedi cydweithio i sefydlu ymateb effeithiol i ymosodiadau seiber yng Nghymru a Lloegr. Mae hyn yn gweithredu fel un adnodd sydd wedi'i

rwydweithio'n genedlaethol ar y lefel genedlaethol a rhanbarthol sy'n golygu y gall gorfodi'r gyfraith ymateb mewn unrhyw sefyllfa.

100. Yn genedlaethol, mae'r NCSC yn gyfrifol am ymateb i ymosodiadau seiber sy'n bygwth diogelwch cenedlaethol trwy ddarparu cyngor, cefnogaeth dechnegol a chydgysylltu ymateb trawslywodraethol. Mae'r NCA yn arwain ymateb gorfodi'r gyfraith.
101. Mae Uned Seiebrdrosedd Genedlaethol yr NCAA hefyd yn ymateb i ddigwyddiadau seiber s gydlynir gan OCGs neu actorion gwladol. Mae'n gweithio gyda'r NCSC, ROCUs, heddluoedd a gorfodi'r gyfraith ryngwladol (Europol, Interpol ac unedau ymchwilio partner rhyngwladol) i rannu cudd-wybodaeth a chydlynu camau. Mae hefyd yn gyfrifol am ddatblygu partneriaethau ar draws y gymuned gudd-wybodaeth a gyda diwydiant preifat i rannu gwybodaeth ac arbenigedd technegol.
102. Cytunodd yr NPCC y dylai pob heddlu gael ei allu trosedd seiber-ddibynnol pwrpasol ei hun ac y dylai'r gallu lleol hwn gael ei "reoli'n rhanbarthol a'i ddarparu'n lleol".
103. Er mwyn sicrhau ymateb effeithlon ac effeithiol i ymosodiadau seiber ac i hwyluso cydgysylltu, dylai Prif Gwnstabiliaid fod yn sicr bod eu heddlu yn cydweithio ag asiantaethau cenedlaethol i:
 - a. lledaenu cyngor Diogelu a gydlynir ac a rennir gan yr NCSC a chan y Rhwydwaith Diogelu Cenedlaethol, dan arweiniad Heddlu Dinas Llundain;
 - b. arloesi a darparu cyngor a gwybodaeth Prevent a rennir gan y Rhwydwaith Atal Cenedlaethol a gydlynir gan yr NCA;
 - c. cyfnewid cudd-wybodaeth gyda'r NCCU i sicrhau bod y darlun cudd-wybodaeth clirifad posibl ar gael yn genedlaethol;
 - d. ymateb i weithrediadau seiber â thasg dasg mewn modd amserol. Mae'r broses pennu tasgau cenedlaethol hon yn sicrhau bod yr ymateb i ymosodiadau seiber yn cael ei ddsbarthu i'r awdurdod gorfodi'r gyfraith mwyaf priodol yn dibynnu ar raddfa, lleoliad a chymhlethdod yr ymosodiad; a
 - e. cefnogi ymchwiliadau cymhleth a niwed uchel gyda gwaith ymchwiliol lleol, gofal dioddefwyr a chyngor Diogelu.

Cysylltedd â Phartneriaid

104. Mae'n bosibl y bydd yr ymateb i effaith digwyddiadau seiberddiogelwch cenedlaethol yn gofyn am weithio aml-asiantaeth gyda phartneriaid y Fforwm Gwydnwch Lleol (LRF) i liniaru'r effaith (paragraff 138).
105. O ystyried pa mor gyffredin yw troseddau seiberddibynnol a'u natur eang, mae partneriaethau rhwng asiantaethau gorfodi'r gyfraith a sefydliadau eraill yn hynod o bwysig. Dylai Prif Gwnstablaid sicrhau bod eu FCCU yn:
- a. gweithio gyda safleoedd y llywodraeth, busnesau, cadwyni cyflenwi a'r cyhoedd yn gyffredinol i sicrhau y gallant amddiffyn eu hunain rhag effaith ymosodiad seiber;
 - b. cefnogi gwaith Canolfannau Gwydnwch Seiber Rhanbarthol ym mhob un o'r naw rhanbarth plismona ac yn Llundain. Mae'r rhain yn gydweithrediadau rhwng yr heddlu, y sector cyhoeddus, preifat a phartneriaid academaidd i ddarparu cynhyrchion â cymhorthdal neu am ddim a gwasanaethau ymgynghori seiberddiogelwch i helpu busnesau bach a chanolig a micro-fusnesau i amddiffyn eu hunain; a
 - c. cefnogi gwaith y rhwydwaith Cyber Prevent i ddatblygu ymyriadau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol a bydd yn tynnu ar bartneriaid yn y sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i ddarparu gweithgareddau dargyfeiriol ac anghynghorol i bobl ifanc.

Cam-drin Plant yn Rhywiol

Mae cam-drin plant yn rhywiol yn cynnwys gorfodi neu hudo plentyn neu berson ifanc i gymryd rhan mewn gweithgareddau rhywiol, nad ydynt o reidrwydd yn cynnwys lefel uchel o drais, p'un a yw'r plentyn yn ymwybodol o'r hyn sy'n digwydd ai peidio. Gall y gweithgareddau gynnwys cyswllt corfforol, gan gynnwys ymosod drwy dreiddiad (er enghraifft, treisio neu ryw geneuol) neu weithredoedd nad ydynt yn dreiddiol fel mastyrbio, cusanu, rhwbio a chyffwrdd y tu allan i ddillad. Gallant hefyd gynnwys gweithgareddau digyswllt, megis cynnwys plant wrth edrych ar, neu wrth gynhyrchu, delweddu rhywiol, gwyllo gweithgareddau rhywiol, annog plant i ymddwyn mewn ffyrdd rhywiol amrhodol, neu feithrin perthynas amrhodol â phlentyn i baratoi ar gyfer cam-drin. Gall cam-drin rhywiol ddigwydd ar-lein, a gellir defnyddio technoleg i hwyluso cam-drin all-lein. Nid gwrywod sy'n oedolion yn unig sy'n cyflawni cam-drin rhywiol. Gall menywod hefyd gyflawni gweithredoedd o gam-drin rhywiol, fel y gall plant eraill.

Canlyniadau

106. Mae'r Strategaeth Mynd i'r Afael â Cham-drin Plant yn Rhywiol yn amlinellu uchelgais y Llywodraeth i gryfhau'r ymateb i bob math o gam-drin plant yn rhywiol drwy dri amcan allweddol: mynd i'r afael â phob math o gam-drin plant yn rhywiol a dod â throeddwy'r o flaen eu gwell; atal troseddu ac aildroseddu; amddiffyn a diogelu plant a phobl ifanc a chefnogi pob dioddefwr a goroeswr.⁵⁴ Mae gan yr heddlu rôl allweddol wrth gyflawni'r weledigaeth hon. Dylai plismona gefnogi'r mesurau sydd wedi'u hamlinellu yn y Strategaeth drwy:
- fabwysiadu strategaethau tarfu cadarn yn erbyn troseddwy'r i arwain at ostyngiad yn y bygythiad cyffredinol o gam-drin plant yn rhywiol, gan weithio gydag asiantaethau partner perthnasol;
 - blaenoriaethu troseddwy'r yn gadarn i dargedu'r rhai a aseswyd fel y niwed mwyaf;
 - prosesu fforensig digidol heb oedi sylweddol, i nodi mwy o ddiodesdwy'r a throeddwy'r;
 - gweithio'n agos gydag erlynwy'r ar adeiladu achosion effeithlon ac effeithiol ar gyfer treialon effeithiol ar gyfer cam-drin plant yn rhywiol i ddod â mwy o droseddwy'r gerbron y llys;

⁵⁴https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/955493/Tackling_Child_Sexual_Abuse_Strategy_2021.pdf

- e. gwneud y mwyaf o effeithiolrwydd gorchmynion sifil gan gynnwys Gorchmynion Atal Niwed Rhywiol (SHPO) a Gorchmynion Risg Rhywiol (SRO) i reoli risg;
- f. dod yn fwy medrus wrth ganfod troseddu ac aildroseddu, gan gynnwys torri gofynion hysbysu a gorchmynion sifil;
- g. cynyddu ansawdd ac argaeledd y gefnogaeth i ddiodefswyr a goroeswyr i'w cefnogi i deimlo eu bod yn gallu datgelu camdriniaeth;
- h. gweithio gyda phartneriaid diogelu a gwasanaethau cymorth i ddarparu cymorth cofleidiol i ddiodefswyr a thystion agored i niwed drwy gydol ymchwiliadau; a
- i. chwarae rhan weithredol mewn diogelu plant lleol fel rhan o'r bartneriaeth diogelu lleol.

Galluoedd

107. Dylai heddluoedd gynnal unedau ymchwilio cam-drin plant a thimau diogelu.⁵⁵
Dylai'r rhain gael eu staffio gan swyddogion heddlu a staff sydd wedi dilyn yr hyfforddiant arbenigol perthnasol i ymateb i achosion o gam-drin rhywiol. Dylent allu:
- 107.1. casglu ac asesu cudd-wybodaeth a data i ddeall y bygythiadau, gan gynnwys rhai sy'n dod i'r amlwg, risgiau a niwed i blant a phobl ifanc. Mae hyn hefyd yn cefnogi heddluoedd i nodi a thargeddu troseddswyr cyson a gwneud cysylltiadau ag ymchwiliadau eraill yn ymwneud â cham-drin plant;
 - 107.2. canfod arwyddion bregusrwydd drwy ddwyn ynghyd yr holl wybodaeth sydd ar gael i ddeall y risgiau posibl i blentyn a rhannu hyn gyda heddluoedd eraill a sefydliadau partner yn ôl yr angen. Wrth ymchwilio i achosion o gam-drin plant yn rhywiol yn yr amgylchedd teuluol, dylai heddluoedd ystyried y risgiau i blant eraill megis brodyr a chwiorydd neu'r rhai yn y gymdogaeth, gan weithio gydag asiantaethau partneriaeth lleol i ystyried sut i reoli risg a diogelu plant;
 - 107.3. sicrhau bod strategaethau effeithiol ar waith i amddiffyn plant a phobl ifanc ac atal niwed, wedi'u datblygu a'u profi drwy drefniadau partneriaeth diogelu lleol. Dylai fod gan heddluoedd systemau mewnol a phrotocolau aml-asiantaeth i sicrhau bod

⁵⁵ Mae'r term uned ymchwilio cam-drin plant yn cyfeirio yma at dîm neu uned sydd â phrif swyddogaeth ymchwilio i gam-drin plant. Gall termau eraill ar gyfer y grwp hwn gynnwys: uned ymchwilio amddiffyn plant; tîm amddiffyn plant; uned amddiffyn plant; a thîm ymchwilio i gam-drin plant. Mae'n debygol bod gan heddluoedd nifer o strwythurau a thirau ar gyfer eu hunedau ymchwilio i gam-drin plant ac efallai y bydd gan rai unedau sy'n ymdrin â chwmpas ehangach o waith na cham-drin plant. Mae gan heddluoedd y disgrisiwn i benderfynu ar y term mwyaf addas ar gyfer eu huned. Gweler: <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/child-abuse/police-response/staffing/#definition>.

pryderon am blant yn cael eu blaenoriaethu a'u gweithredu'n briodol gan bob asiantaeth a bod asiantaethau partner fel gweithwyr gofal iechyd a gweithwyr cymdeithasol yn rhan o'r broses o wneud penderfyniadau a chynlluniau amddiffyn plant;

- 107.4. cynnal ymchwiliadau cymhleth ac amlochrog i ganfod y cyflawnwyr. Dylai ymchwiliadau ystyried arestiadau, ymagweddau dioddefwyr neu dystion, ymholiadau ymchwil, a chwiliadau tystiolaethol, gan weithio gydag asiantaethau arbenigol lle bo angen;
 - 107.5. cyfathrebu â dioddefwyr agored i niwed, yn enwedig plant, a rhoi eu llais wrth wraidd y broses o wneud penderfyniadau, gan ymdrin ag anghenion amrywiol dioddefwyr yn effeithiol a chyda sensitifrwydd i'r trawma a gafwyd. Mae hyn yn cynnwys technegau cyfweld priodol, defnyddio cyfryngwyr ac alinio ag arferion 'Sicrhau'r Dystiolaeth Orau';
 - 107.6. monitro troseddwr a nodi a rheoli aildroseddu, gan weithio gyda Thimau Plismona Cymdogaeth lle bo hynny'n briodol, a defnyddio'r ystod lawn o offer sydd ar gael iddynt wrth reoli risg, gan gynnwys defnyddio amodau mechnïaeth ac ymestyn mechnïaeth (lle bo'n berthnasol) i reoli risg ac amddiffyn plant rhag niwed;
 - 107.7. dilyn yr arfer gorau o ran gorchmynion atal niwed rhywiol a gorchmynion risg rhywiol; a
 - 107.8. chael mynediad at arbenigwyr fforensig digidol digonol i gael, dadansoddi a defnyddio tystiolaeth ddigidol mewn ymchwiliadau neu achosion troseddol. Dylent gael mynediad i'r dechnoleg ddiweddaraf⁵⁶ i gyd-fynd â'r galw presennol a'r dyfodol, gan brofi eu bod yn gallu delio â nifer cynyddol o ddyfeisiau a lefelau cynyddol o anhysbysrwydd.
108. I wrthsefyll cam-drin plant yn rhywiol ar-lein, dylai heddluoedd gael, neu gael mynediad at, a defnyddio'n effeithiol:
- a. offer asesu risg, fel Offeryn Asesu Risg Mewnol Caint (KIRAT), a swyddogion wedi'u hyfforddi'n dda ar sut i'w defnyddio. Dylai'r offer hyn gefnogi asesu risg unigolion yr amheuir eu bod yn meddu ar, yn gwneud, yn cymryd ac yn dosbarthu delweddau anwedus o blant, gan flaenoriaethu'r troseddwr mwyaf peryglus;

⁵⁶ Cyflwynodd prosiect 'CSE Automate' Trawsnewid Fforensig yn 2021/22 becyn o ddeunyddiau i gefnogi pob heddlu i fabwysiadu technoleg awtomeiddio, llif oedd gwaith cyfunol a gweithdrefnau profi i symleiddio a gwella cynhyrchiant.

- b. y Gronfa Ddata Delweddau Cam-drin Plant (CAID), cronfa ddata ddiogel sy'n dod â delweddau, fideos a hashes ynghyd y mae'r heddlu a'r NCA yn dod ar eu traws i gefnogi gorfodi'r gyfraith i adnabod dioddefwyr a chyflawnwyr. Mae hyn yn cynnwys cyfrannu delweddau a gwybodaeth i CAID. Dylai lluoedd hefyd ystyried rôl Swyddog Adnabod Dioddefwyr;
 - c. sgiliau rheoli troseddwr a'r gallu i ddatgelu ac ymchwilio i droseddau ar-lein gan droseddwr hysbys;
109. Mewn rhai achosion o gam-drin plant yn rhywiol, oherwydd graddfa, difrifoldeb neu gymhlethdod, bydd angen i heddluoedd weithio gyda ROCUs i gael mynediad at alluoedd arbenigol penodol.

Gofynion Capasiti

110. Dylai fod gan heddluoedd wybodaeth reoli ddigonol ar achosion o gam-drin plant yn rhywiol fel y gallant ddeall lefelau risg a galw a pherfformiad heddluoedd. Dylai fod gan heddluoedd hefyd ddigon o gapasiti i ymdrin â lefelau presennol a chymhlethdod achosion o gam-drin plant yn rhywiol, a chynlluniau i addasu capasiti i ymdrin â'r cynnydd a ragwelir yn y blynyddoedd nesaf. Dylai fod gan bob heddlu fodel staffio sy'n ddigon hyblyg i ymateb i'r newid hwn yn y galw, gyda dolen adborth gyflym i ddeall ac ymateb i fygythiadau sy'n dod i'r amlwg.

Cysondeb a Safonau

111. Er mwyn sicrhau dull cyson o drin plant yn rhywiol ar draws Cymru a Lloegr, dylai Prif Gwnstabiliaid sicrhau:
- a. bod swyddogion yn dilyn yr APP⁵⁷ ar gam-drin plant yn rhywiol ac ecploetio plant yn rhywiol gan y Coleg Plismona;
 - b. bod eu heddlu yn gweithredu yn unol â'r diffiniadau y cytunwyd arnynt o gam-drin plant yn rhywiol a cham-fanteisio'n rhywiol ar blant fel yr amlinellir yn yr APP;
 - c. bod casglu cudd-wybodaeth a dadansoddi data yn gyson er mwyn ryfhau'r gallu cenedlaethol i lunio patrymau a rhannu gwybodaeth. Dylai eu heddlu hefyd fod yn ymateb i ofynion blynyddol y Swyddfa Gartref ar gam-drin plant yn rhywiol, ac

⁵⁷ <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/child-abuse/>

- yn cysylltu â dadansoddwyr cam-drin plant yn rhywiol yn ROCUs ar eu comisiynau i sicrhau cysondeb casglu data ar y lefel genedlaethol; a
- d. bod ffrensio digidol, lle bo'n bosibl, wedi'u hachredu.

Cydweithio

112. Bydd mathau cyfundrefnol o gam-drin a chamfanteisio yn croesi ffiniau heddluoedd a gall troseddwr difrifol a chyfresol gam-drin mewn ardaloedd heddlu lluosog. Gall dioddefwyr camdriniaeth fod yn agored i fasnachu ar draws ffiniau heddluoedd neu gallant fynd ar goll o un ardal heddlu a chael eu cam-drin mewn ardal arall. Mae'n bwysig bod gan rymoedd fecanweithiau yn eu lle ar gyfer rhannu cudd-wybodaeth yn effeithiol gyda heddluoedd eraill, eu ROCU a gyda'r NCA, gan gynnwys trwy raglenni fel y Rhaglen Ecsplotio Wedi'i Threfnu, fel y gellir deall a mynd i'r afael â graddfa a natur y bygythiad yn gadarn, a chefnogodd dioddefwyr yn briodol.
113. Er mwyn mynd i'r afael â sawl math o gam-drin plant yn rhywiol, bydd angen i heddluoedd weithio gyda'u ROCU a gyda'r NCA. Mae hyn yn arbennig o wir gydag achosion o niwed uchel ac achosion ar-lein cymhleth gydag elfennau gwe tywyll neu ryngwladol. Dylai heddluoedd gydweithio i rannu cudd-wybodaeth a chael mynediad at alluoedd arbenigol, a dylent hefyd ymateb mewn modd amserol ac effeithiol i bob pecyn a anfonir atynt gan yr NCA.
114. Dylai heddluoedd hefyd ymgysylltu'n briodol â threfniadau llywodraethu strategol a arweinir gan yr NCA.

Cysylltedd â Phartneriaid

115. Er mwyn sicrhau ymateb system gyfan i gam-drin plant yn rhywiol, dylai Prif Gwnstabiliaid sicrhau bod eu heddluoedd yn gwneud defnydd llawn o'u trefniadau diogelu aml-asiantaeth lleol. Dylai'r trefniadau hyn fod gydag awdurdod lleol a phartneriaid ieuchyd, gan gynnwys carchardai a'r gwasanaeth prawf, y sector gwirfoddol - gan gynnwys sefydliadau cymunedol - ac ysgolion, er mwyn pennu

cyfeiriad strategol a gwella'r broses o gydgysylltu gwasanaethau. Dylent weithio gyda'r partneriaid hyn i:

- a. rhoi dulliau ataliol ac ymyrraeth gynnar ar waith;
- b. rhannu gwybodaeth a cudd-wybodaeth i ganfod a nodi risg i blant, neu leoliadau penodol neu unigolion sy'n peri pryder;
- c. cynnal asesiadau risg ar y cyd;
- d. llunio cynlluniau diogelu ar y cyd ar gyfer plant yr ystyrir eu bod mewn perygl, gyda rolau clir i bob partner a phrosesau i ddwyn ei gilydd i gyfrif am y camau a gymerwyd;
- e. rhoi cynlluniau ar waith ar gyfer rheoli risg o amgylch y rhai a allai beri risg i blant; a
- f. rhoi mecanweithiau ar waith i rannu gwersi a ddysgwyr, gan gynnwys dysgu o adolygiadau lleol a chenedlaethol o achosion sy'n ymwneud â niwed i blant, a gwreiddio'r rhain ar waith i ymateb i dueddiadau sy'n dod i'r amlwg, gyda chymorth rhaglenni cenedlaethol megis y Rhaglen Gwybodaeth ac Ymarfer Bregusrwydd.

116. Dylai heddluoedd hefyd:

- a. gydweithio â'r NCA i feithrin perthnasoedd adeiladol gyda llwyfannau ar-lein a diwydiant i'w hannog i rannu gwybodaeth am droseddwr ar-lein mewn modd amserol;
- b. ymgysylltu'n gynnar ag Erlynwyr y Goron i gryfhau cyfathrebu a chydweithio ac i sicrhau bod cydbwysedd yn cael ei daro rhwng cynyddu ansawdd a nifer yr achosion sy'n cael eu dwyn ymlaen i'w herlyn.

Anrhefn Cyhoeddus

Gall anrhefn cyhoeddus fod ar sawl ffurf a gall gynnwys terfysg, ysbeilio, fandaliaeth, trais a llosgi bwriadol. Mae nifer o sbardunau neu fflachbwyntiau a allai arwain at anrhefn lleol gan gynnwys digwyddiadau dadleuol neu angheuol yn ymwneud â'r heddlu a'r cyhoedd; dwysáu tensiynau rhyng-gymunedol; a phrotestiadau trefniadol ar raddfa fawr mewn perygl o gael eu herwgipio gan y rhai â'u bryd ar achosi anrhefn cyhoeddus. Nid yw protestiadau cyfreithlon yn cael eu hystyried yn ffurf ar anrhefn ac rydym yn cefnogi'r hawl i brotestio'n heddychlon, lle nad yw protestiadau o'r fath yn tarfu'n ddifrifol ar fywydau pobl eraill.

Canlyniadau

117. Dylai heddluoedd allu dangos eu bod yn gallu symud yn briodol mewn ymateb i amrywiaeth o weithrediadau plismona trefn gyhoeddus ar lefel heddlu, rhanbarthol a chenedlaethol yn unol â'r Cynllun Mobilisation Cenedlaethol.⁵⁸ Mae'r rhain yn cynnwys y gallu i ymateb i anrhefn cyhoeddus, protest a digwyddiadau arwyddocaol eraill gydag effaith posib ar drefn gyhoeddus trwy:
- sganio amgylchedd, asesu cudd-wybodaeth a chynllunio ar gyfer digwyddiadau digymell neu wedi'u cynllunio ymlaen llaw drwy asesu gallu, cynllunio, defnyddio'r broses Asesu Risg Strategol (SRA), ac yna defnyddio adnoddau a galluoedd⁵⁹;
 - cymryd cyfrifoldeb am ymateb i, a rheoli digwyddiadau sydd o fewn ei gapasiti; a
 - gweithredu trefniadau cydgymorth rhanbarthol neu genedlaethol os nad oes digon o gapasiti neu allu i ymateb yn lleol.⁶⁰

Galluoedd

118. Mae heddluoedd yn gyfrifol am ymateb i ddigwyddiadau sy'n bygwth trefn gyhoeddus yn ardal eu heddlu, a'u rheoli. Dylai Prif Gwnstabiliaid sicrhau bod ganddynt ystod o alluoedd trefn gyhoeddus heddlu penodol neu ar draws rhanbarth i fodloni'r gofynion lleol a'u cyfraniad cytun at ofynion rhanbarthol a chenedlaethol. Mae'r rhain yn cynnwys:

⁵⁸ <https://www.app.college.police.uk/app-content/mobilisation/>

⁵⁹ Mae'r asesiad risg strategol yn broses lle mae heddluoedd yn dadansoddi gwybodaeth am fygythiadau a risgiau y mae'n ofynnol iddynt ymrwymo adnoddau yn eu herbyn.

⁶⁰ Cymorth ar y cyd yw darparu cymorth plismona o un heddlu i'r llall er mwyn bodloni unrhyw alw arbennig.

- a. Comanderaid Aur, Arian ac Efydd sy'n gymwys yn weithredol ac wedi'u hachredu'n genedlaethol, a Chynghorwyr Diogelwch Trefn Gyhoeddus (POPSA) i gynllunio ac arwain gosodiadau trefn gyhoeddus yn effeithiol yn ardal eu heddlu a chyfrannu at fygythiadau rhanbarthol a chenedlaethol (yn unol â'r SRA).
- b. Cudd-wybodaeth Strategol Lleol a Chenedlaethol, gallu sganio amgylcheddol a chydlynu ar draws yr holl heddluoedd hyd at NPoCC;
- c. Unedau Cefnogi'r Heddlu (PSUs) gyda swyddogion wedi'u hyfforddi i "lefel 2" i ymateb i ddigwydiadau trefn gyhoeddus a diogelwch cyhoeddus digymell neu wedi'u cynllunio ymlaen llaw lle mae angen tactegau arbenigol. Dylai heddlu gynnal a phrofi cynlluniau i ysgogi PSUs i ymateb i achosion o anrhefn yn ardal eu heddlu;
- d. swyddogion sydd wedi'u hyfforddi mewn trefn gyhoeddus "lefel 3" sy'n cael eu defnyddio mewn Unedau Defnyddio Sylfaenol (BDUs) ar gyfer digwyddiadau trefn gyhoeddus ddigymell neu wedi'u cynllunio ymlaen llaw lle nad oes angen tactegau arbenigol;
- e. Timau Symud Protestwyr (PRT) sydd wedi'u hyfforddi i symud pobl:
 - i. PRT (safonol) wedi'u hyfforddi i symud personau, gan gynnwys y rhai a allai fod wedi gosod eu hunain ar strwythurau neu bobl;
 - ii. PRT (cymhleth) wedi'u hyfforddi i symud pobl, gan gynnwys y rhai a allai fod wedi gosod eu hunain ar strwythurau neu bobl eraill ar uchder;
 - iii. Swyddogion dadbondio sydd wedi'u hyfforddi i symud y personau hynny a allai fod wedi glynu eu hunain wrth eitemau, strwythurau neu bobl eraill fel rhan o brotest;
- f. Swyddogion hyfforddedig Ynni Hyrddiol Wedi'i Wanhau (AEP), fel sy'n ofynnol gan y rhanbarth. Mae AEPs yn darparu defnydd gwahaniaethol o rym a drylliau i swyddogion i ddarbwylllo neu atal person a allai fod yn dreisgar rhag y camau y maent yn bwriadu eu cymryd i niwtraleiddio'r bygythiad mewn achosion o anrhefn cyhoeddus difrifol;
- g. Hyfforddwyr Casglwyr Tystiolaeth (EG) i gynhyrchu ffilm fideo o ansawdd tystiolaethol ar gyfer erlyniadau diweddarach;
- h. Swyddogion Tîm Cyswllt yr Heddlu (PLT) i sicrhau llif gwybodaeth rhwng swyddogion heddlu ac aelodau torf, asesu unigolion a grwpiau a chyfathrebu materion sy'n dod i'r amlwg i'r tîm rheoli;

- i. Tîm Cudd-wybodaeth Ymlaen (FIT) sy'n gallu casglu gwybodaeth a gwybodaeth am grwpiau ac unigolion i nodi meysydd o fygythiad a risg, gan roi'r wybodaeth ddiweddaraf i reolwyr; a
 - j. Meddygon Trefn Gyhoeddus Medics i ymgymryd â thriniaeth cymorth cyntaf, hysbysu statws anafusion.
119. Mae galluoedd eraill y gellir eu defnyddio mewn senarios anrhefn cyhoeddus, gan gynnwys cŵn a cheffylau heddlu ochr yn ochr â thactegau arbenigol a swyddogion hyfforddedig. Mae angen i'r rhain fod ar gael yn genedlaethol ond dylent gael eu cynnal gan heddluoedd yn unol ag anghenion lleol.

Gofynion Capasiti

120. Er mwyn ymateb i anrhefn cyhoeddus yn effeithlon ac yn effeithiol, dylai heddluoedd sicrhau bod capasiti eu heddlu yn bodloni unrhyw ofynion a osodir gan eu rhanbarth neu fel y cytunwyd arnynt gan yr NPCC. Mae'r gofynion hyn yn cael eu penderfynu gan SRA cenedlaethol sy'n nodi'r risgiau a'r gallu gofynnol i ymateb yn ddibynnol ar ystyriaeth o wybodaeth, cudd-wybodaeth, galluoedd, a'r capasiti cyfredol. Mae'r broses hon yn sicrhau bod galluoedd hanfodol ar gael yn genedlaethol - gan gynnwys i gefnogi Gwasanaeth Heddlu Gogledd Iwerddon a Heddlu'r Alban.
121. Mae'r capasiti ar gyfer galluoedd trefn gyhoeddus a nodwyd yn genedlaethol yn cael ei bennu drwy'r strwythur llywodraethu Trefn Gyhoeddus Cenedlaethol a Diogelwch y Cyhoedd (NPOPS). Y gofynion ar gyfer gallu lleoli ar hyn o bryd yw:
- a. Cyfanswm PSUs o 297 ar draws ledled Cymru a Lloegr, ochr yn ochr â 75 uned ar gyfer Llundain;
 - b. Swyddogion lefel 3 wedi'u hyfforddi mewn trefn gyhoeddus wedi'u gosod ar 234 o BDUs; a
 - c. y gallu i bob rhanbarth ddefnyddio dau dîm AEP llawn, gan ddarparu cyfanswm o 18 tîm AEP os oes angen⁶¹.
122. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw ofynion capasiti penodol ar gyfer EGs, PLTs, PRTs, FITs, swyddogion dadbondio, neu feddygon trefn gyhoeddus. Bydd hwn yn cael ei ddiweddarau yn unol â'r asesiad o fygythiadau, niwed a risg o'r SRA Cenedlaethol, ac fel y cytunwyd gan yr NPCC.

⁶¹ Cywir ar adeg cyhoeddi. Gall ffigurau newid.

Cysondeb a Safonau

123. Dylai adnoddau trefn gyhoeddus fod yn gyson ledled Cymru a Lloegr a chael eu hyfforddi i safonau cytunedig y Coleg Plismona. Dylai unrhyw offer a cherbydau a ddefnyddir fodloni gofynion cenedlaethol, y cytunwyd arnynt gan yr NPCC mewn cydweithrediad â'r Coleg Plismona. Dylai Prif Gwnstabiliaid sicrhau eu heddlu nhw:
- Mae PSUs yn cydymffurfio â'r diffiniad cenedlaethol o un arolygydd, tri rhingyll, a deunaw cwnstabl ac maent wedi'u hyfforddi o leiaf i "lefel 2" ynghyd â thri gyrrwr a chludiant addas;
 - Mae BDUs yn cynnwys un arolygydd, tri rhingyll, a deunaw cwnstabl sydd wedi'u hyfforddi ar "lefel 3" o leiaf gan gynnwys cludiant addas;
 - Mae tîm AEP, os oes angen eu rhanbarth, yn cynnwys 6 swyddog, rheolwr AEP gweithredol, un gyrrwr, a phedwar swyddog; a
 - mae rheolwyr trefn gyhoeddus yn cael hyfforddiant achrededig a datblygiad proffesiynol parhaus yn unol â safonau'r Coleg Plismona.

Cydweithio

124. Dylai heddluoedd gydweithio â'i gilydd drwy NPoCC. Mae gweithredu mewn ymateb i ddigwyddiadau sy'n bygwth trefn gyhoeddus yn seiliedig ar ymateb cyd-gymorth haenog. Mae'r haenau hyn yn genedlaethol (haen 3), rhanbarthol (haen 2), a lleol (haen 1). Mae gan bob haen ei rolau, strwythurau a phrosesau allweddol ei hun sy'n hwyluso ysgogi effeithiol. Mae Cynllun Symud Trefn Gyhoeddus Cenedlaethol yr Heddlu yn pennu'r niferoedd a'r math o adnoddau cydgymorth a ddylai fod ar gael.
125. Mewn sefyllfaoedd lle mae gan ddigwyddiad y potensial i fynf y tu hwnt i gapasiti a gallu lleol, dylai heddluoedd toi strwythurau gorchymyn priodol ar waith i gymryd unrhyw gamau ar unwaith i leihau'r effaith bosibl ac asesu'r digwyddiad i benderfynu a oes angen cymorth ar y cyd.
126. Os penderfynir bod angen adnoddau ychwanegol, dylai'r heddlu weithio drwy eu strwythurau rhanbarthol a gyda'r NPoCC i sicrhau bod gofynion gallu a chapasiti ar gyfer y digwyddiad yn cael eu bodloni'n rhanbarthol ac yna'n genedlaethol os oes angen.

127. Ar y lefel genedlaethol (haen 3), mae NPoCC yn gyfrifol am baratoi, asesu capasiti a gallu, profi gallu a defnyddio asedau cenedlaethol, hwyluso cymorth ar y cyd, a sicrhau mecanweithiau adrodd effeithiol i'r Swyddfa Gartref. Maent hefyd yn rhannu arferion da gyda heddluoedd ac yn rheoli'r System Mercury, system gyfrifiadurol sy'n cynorthwyo i reoli'r defnydd o gydgyfwrth adnoddau'r heddlu ar draws ffiniau daearyddol heddluoedd. Er mwyn sicrhau bod cynnull cenedlaethol yn effeithlon ac effeithiol, dylai heddluoedd:
- cymryd rhan yn asesiadau chwarterol NPoCC o alluoedd a capasiti;
 - cymryd rhan mewn profi gallu a symud asedau cenedlaethol pan fo angen;
 - rhannu safbwyntiau lleol ar ddigwyddiadau presennol ac yn y dyfodol, goblygiadau posibl o ran adnoddau, a gwydnwch lleol gyda NPoCC;
 - cymryd rhan mewn proses ddadfrifio ac adrodd genedlaethol i rannu arfer gorau, adolygu hyfforddiant a thactegau, yn ogystal â gweithio tuag at gysondeb ar draws yr holl blismona.
128. **Mae cynnull rhanbarthol** (haen 2) yn seiliedig ar naw rhanbarth. Mae gan bob rhanbarth ei Chanolfan Gwybodaeth a Chydlynu Rhanbarthol ei hun (RICC) sy'n gyfrifol am gyfathrebu a chydlynu ar draws y rhanbarth a defnyddio adnoddau cydgymorth o fewn y rhanbarth. Er mwyn sicrhau mobileiddio effeithiol ac effeithlon yn yr haen hon, dylai heddluoedd weithio gyda'u RICC drwy:
- Rhannu capasiti lleol ac asesiadau gallu;
 - rhannu cynllun cynnull yr heddlu ar gyfer sicrhau ansawdd;
 - hysbysu'r RICC o drefniadau cydweithredol presennol; a
 - cysylltu â'r RICC wrth gynnill i nodi a chyflenwi adnoddau perthnasol.
129. Mewn amgylchiadau lle mae gan heddluoedd y gallu i ymateb i ddigwyddiadau lleol o anrhefn cyhoeddus (haen 1) ac nid ydynt am ddibynnu ar gydgyfwrth, dylid Prif Gwnstabiliaid fod yn sicr bod ganddynt fynediad at alluoedd a thactegau arbenigol sydd mewn grym neu drwy gytundebau cydweithio gyda heddluoedd eraill.

Cysylltedd â phartneriaid

130. Mae angen i'r heddlu weithio'n agos gyda nifer o gyrff a grwpiau i sicrhau bod trefn gyhoeddus yn cael ei chynnal mewn digwyddiadau cenedlaethol a rhanbarthol ar

raddfa fawr yn ogystal â digwyddiadau cymunedol lleol arferol, gan gynnwys gwyliau cerdd, neu ddigwyddiadau dathlu, diwylliannol neu chwaraeon eraill. Dylai'r heddlu:

- a. sicrhau bod ymgysylltiad lleol gyda threfnwyr digwyddiadau, awdurdodau lleol a chyrrff trwyddedu, a thrwy brosesau'r Grŵp Cynghori ar Ddiogelwch.
- b. cymryd rhan yn y Grwpiau Cynghori ar Ddiogelwch Lleol a oruchwylir gan awdurdodau lleol;
- c. ymgysylltu â grwpiau protest a'r rhai sy'n eu cynrychioli i gyflawni dyletswyddau a chyfrifoldebau plismona;
- d. gweithio gyda'r Gwasanaethau Brys eraill wrth gynllunio ac ymateb i blismona anrhefn cyhoeddus, gan ddefnyddio egwyddorion JESIP ar gyfer cydweithio (gweler adran Galluoedd Trawsbynciol paragraffau 174 a 175); a
- e. ymgysylltu â chymunedau, busnesau a rhanddeiliaid eraill a effeithir arnynt gan anrhefn cyhoeddus neu weithrediadau plismona trefn gyhoeddus fel y gellir lliniaru'r effaith, a gall heddluoedd gyflawni eu dyletswyddau plismona yn y ffordd orau.

Argyfyngau sifil

Mae argyfwng sifil yn ddigwyddiad neu sefyllfa sy'n bygwth niwed difrifol i les dynol mewn lle yn y DU, amgylchedd lle yn y DU, neu ryfel neu derfysgaeth sy'n bygwth niwed difrifol i ddiogelwch y DU.⁶² Mae'n cwmpasu, ond nid yw'n gyfyngedig i, ddigwyddiadau fel peryglon naturiol, tywydd garw, llifogydd, clefydau dynol ac anifeiliaid, damweiniau diwydiannol neu drafnidiaeth mawr, a digwyddiadau terfysgol neu seiberddiogelwch.

Canlyniadau

131. Mae'r Ddeddf Sifil Posibl yn nodi'r fframwaith ddeddfwriaethol ar gyfer paratoi i ymateb i argyfyngau sifil ac yn rhannu ymatebwyr lleol yn ddau gategori, gan osod set wahanol o ddyletswyddau ar bob un⁶³.
132. Mae'r rhai yng Nghategori 1, gan gynnwys yr heddlu, yn greiddiol i'r ymateb i'r rhan fwyaf o argyfyngau. Mae ymatebwyr Categori 1 yn ddarostyngedig i'r set lawn o ddyletswyddau amddiffyn sifil. Mae'n ofynnol i'r heddlu, fel ymatebwyr categori 1, weithio gyda phartneriaid aml-asiantaeth i:
- asesu'r risg o argyfyngau a defnyddio hyn i lywio cynllunio wrth gefn;
 - rhoi cynlluniau brys a threfniadau rheoli parhad busnes ar waith;
 - rhoi trefniadau ar waith i sicrhau bod gwybodaeth ar gael i'r cyhoedd am faterion amddiffyn sifil a chynnal trefniadau i rybuddio, hysbysu a chynghori'r cyhoedd mewn achos o argyfwng;
 - rhannu gwybodaeth gyda phartneriaid lleol eraill i wella cydgysylltu ac effeithlonrwydd; a
 - cydweithredu ag ymatebwyr lleol eraill i wella cydgysylltu ac effeithlonrwydd.
133. Mae sefydliadau Categori 2 (megis yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch, cwmnïau trafnidiaeth a chyfleustodau) yn 'gyrff cydweithredol.' Mae ganddynt gyfres lai o ddyletswyddau sy'n ymwneud â chydweithredu a rhannu gwybodaeth berthnasol gydag ymatebwyr Categori 1 a 2 eraill.

⁶² [Pennod 1-Diwygio Cyflwyniad_16042012.pdf \(publishing.service.gov.uk\)](#)

⁶³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/36/contents>

Galluoedd

134. Er mwyn ymateb yn effeithiol ac effeithlon i argyfyngau sifil yn eu hardal, dylai Prif Gwnstabiliaid a Comisynwyr yr Heddlu a Throseddu sicrhau bod gan eu heddluoedd:
- 134.1. ganddo uned weithrediadau sy'n cefnogi'r swyddogaeth cynllunio wrth gefn o fewn ardal y heddlu ac yn cymryd rhan, gydag chynrychiolaeth uwch briodol, yn y Fforwm Gwytnwch Lleol (LRF) i gynllunio, paratoi ac ymarfer a, phan fo angen, ymateb i ddigwyddiadau mawr ac adfer ar eu hôl. Mae'r uned hon:
- yn rheoli'r canolfannau cydgysylltu strategol a thactegol a'r seilwaith cysylltiedig sydd ei angen i'w galluogi i weithredu'n effeithiol;
 - yn gyfrifol am gynllunio ar gyfer argyfyngau sifil; ac
 - yn cefnogi'r Grwpiau Cyngori ar Ddiogelwch i gynghori a thrafod cynlluniau, wrth ystyried diogelwch y cyhoedd mewn digwyddiadau mawr.
- 134.2. yn cynnal reholwyr cymwys sydd wedi'u hyfforddi'n briodol gan gynnwys:
- comander digwyddiad aur aml-asiantaeth (MAGIC) sy'n cymryd ac yn cadw rheolaeth gyffredinol ar gyfer y gweithrediad neu'r digwyddiad. Maent:
 - â chyfrifoldeb ac awdurdod cyffredinol dros strategaeth aur (strategol) yr heddlu ac unrhyw bamedrau tactegol; a
 - yn gyfrifol am sicrhau bod unrhyw dactegau a ddefnyddir yn gymesur â'r risgiau a nodwyd, yn bodloni amcanion y strategaeth ac yn cydymffurfio â'r gyfraith;
 - yn rheolwyr arian (tactegol) sy'n gallu gorchymyn a chydlynu'r ymateb tactegol cyffredinol yn unol â'r strategaeth ac yn rheoli rheolaeth dactegol y digwyddiad; a
 - yn rheolwyr efydd (gweithredol) sy'n gyfrifol am reoli grŵp o adnoddau, ac am gyflawni cyfrifoldebau swyddogaethol neu ddaearyddol sy'n gysylltiedig â chynllun tactegol.
135. Dylai heddluoedd hefyd gael neu gael mynediad at:
- ganolfan ddamweiniau ranbarthol i ddarparu gwybodaeth am y broses ymchwilio sy'n ymwneud â digwyddiad, olrhain ac adnabod pobl sy'n gysylltiedig â digwyddiad a chysoni adroddiadau personau coll;
 - Adnabod Dioddefwyr Trychineb (DVI) i adfer ac adnabod pobl sydd wedi marw a gweddillion dynol mewn achosion o farwolaethau lluosog, gan ddwyn ynghyd

gwybodaeth antemortem ac ôl-mortem i wneud adnabyddiaeth gadarnhaol trwy ddulliau gwyddonol mewn modd urddasol; a

- c. cynlluniau parhad busnes effeithiol a systemau cydnerth fel y gall barhau i weithredu ei swyddogaethau craidd, gan gynnwys cefnogi ymateb i ddigwyddiadau mawr pan yn wynebu heriau aflonyddgar.

Gofynion Capasiti

136. Dylai heddluoedd gynllunio a pharatoi gyda phartneriaid, twy eu LRF, ar gyfer cyfres o senarios achos gwaethaf rhesymol a gyflwynir yn y Gofrestr Risg Genedlaethol.⁶⁴ Dylid nodi'r risgiau, eu heffaith ar gymunedau lleol a'r camau y bydd angen eu cymryd i liniaru'r risg, ymateb a chefnogi adferiad yng nghofrestr risgiau gymunedol leol yr LRF. Dylid pennu gofynion capasiti ar gyfer galluoedd yr heddlu a restrir uchod fel rhan o'r broses asesu risg hon.

Cysondeb a Safonau

137. Mae ymateb i ddigwyddiad brys yn lleol yn gofyn am rhyngweithredu â phartneriaid eraill nad ydynt yn ymwneud â gorfodi'r gyfraith. Er mwyn sicrhau bod yr ymateb mor effeithlon ac effeithiol â phosibl, cyfeiriwch at "Gysylltedd gyda phartneriaid" isod.
138. Mae'r Safonau Gwydnwch Cenedlaethol hefyd yn caniatáu i sefydliadau ymateb lleol hunan-sicrhau eu galluoedd a lefel gyffredinol eu parodrwydd. Yn bennaf, mae'r Safonau'n diffinio disgwyliadau o ran arfer da ac arweiniol ar gyfer LRFs.⁶⁵

Cydweithio

139. Mewn sefyllfaoedd lle mae angen cymorth ychwanegol i orfodi'r gyfraith, dylai Prif Gwnstabl alw am gymorth i ddefnyddio cydgymorth. Mae hyn yn darparu gwydnwch cyffredinol i ddarpariaeth plismona effeithiol mewn ardal digwyddiad a heddlu.

Cysylltedd â Phartneriaid

140. Er mwyn sicrhau bod yr ymateb i argyfyngau lleol mor effeithlon ac effeithiol â phosibl, dylai fod gan heddlu bartneriaethau datblygedig ag ymatebwyr Categori 1 eraill o fewn eu LRF. Mae LRFs yn cwmpasu ardal heddlu ac maent yn bartneriaethau

⁶⁴ <https://www.gov.uk/government/publications/national-risk-register-2020>

⁶⁵ [Safonau Gwydnwch Cenedlaethol \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk)

aml-asiantaeth rhwng ymatebwyr Categori 1 a 2. Lle bo'n briodol byddant hefyd yn gweithio gyda'r Sector Gwirfoddol a Chymunedol (VCS) a'r fyddin i gyflawni eu dyletswyddau o dan y CCA. Mae LRFs yn nodi ac yn cynllunio ar gyfer risgiau gwydnwch. Dylai'r Prif Gwnstabiaid sicrhau bod eu heddlu yn:

- a. cael ei chynrychioli ar lefel briodol uwch ar yr LRF ac yn cymryd rhan ym musnes LRF;
- b. mabwysiadu egwyddorion JESIP o gydweithio â phartneriaid aml-asiantaeth, gyda'r amcan o normaleiddio rhyngweithredu;
- c. yn rhannu dealltwriaeth o'r holl risgiau, galluoedd asiantaethau partner, cyfyngiadau, blaenoriaethau ac arferion gwaith, er mwyn hwyluso ymateb ar y cyd effeithlon, effeithiol a chydgyssylltiedid i ddigwyddiadau o lefelau amrywiol o ddifrifoldeb a maint;
- d. mabwysiadu terminoleg, diffiniadau, a symbolau graffeg a mapiau y cytunir arnynt yn gyffredin i alluogi cyd-ddealltwriaeth o risgiau, cynlluniau ac arferion gwaith, a chefnogi'r gwaith o sicrhau ymwybyddiaeth sefyllfaoedd a rennir a chyd-ddealltwriaeth o risg mewn ymateb brys ac adferiad;
- e. yn cadeirio, neu'n cael ei gynrychioli ar, y Grŵp Cydlynu Strategol (SCG) a ysgogwyd yn ystod y cam ymateb i ddigwyddiad. Mae'r GCS yn cynnwys uwch gynrychiolwyr o bob un o'r sefydliadau allweddol a bydd yn: diffinio strategaeth aml-asiantaeth; gwneud penderfyniadau gwybodus mewn da bryd; cydlynu gweithgareddau aml-asiantaeth; cyfathrebu a rhyngweithredu ag asiantaethau eraill ar lefelau lleol a chenedlaethol; a monitro a newid strategaeth, cyfathrebu a gweithgaredd wrth i'r sefyllfa ddatblygu⁶⁶;
- f. yn mabwysiadu'r model M/ETHANE fel y fframwaith adrodd ymwybyddiaeth sefyllfaol a rennir ar gyfer ymatebwyr a'u hystafelloedd rheoli (paragraff 175)
- g. cymryd rhan mewn hyfforddiant aml-asiantaeth a rhaglenni ymarfer ar y cyd; ac
- h. yn rhannu gwersi ar ôl digwyddiadau mawr ac ymarferion gyda'r gymuned LRF ehangach ac asiantaethau eraill.

141. Fel rhan o'r LRF, dylai heddluoedd hefyd weithio gydag ymatebwyr Categori 2 gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, y Gweithgor Iechyd a Diogelwch, cwmnïau trafniadaeth a chyfleustodau. Dylent hefyd allu hwyluso perthynasoedd ag ymatebwyr cymunedol fel y Groes Goch Brydeinig a sefydliadau chwilio ac achub, a gallu galw ar

⁶⁶ Gweler [CONOPs incl revised chapter 24 Apr-13.pdf \(publishing.service.gov.uk\)](#) (tud.48) a [Safonau Gwydnwch Cenedlaethol \(publishing.service.gov.uk\)](#), tud. 30.

gymorth a chynghor gan asiantaethau cenedlaethol arbenigol fel y Swyddfa Dywydd, Asiantaeth yr Amgylchedd, Cyfoeth Naturiol Cymru, Asiantaeth Diogelwch Iechyd y DU ac Iechyd Cyhoeddus Cymru.

142. Dylai heddluoedd hefyd weithio'n agos gyda Chynghorwyr Gwydnwch DLUHC a Swyddogion Cyswllt y Llywodraeth (GLO) a Swyddogion Cyswllt Rhanbarthol ar y Cyd milwrol (JRLO). Pan fo angen, dylent allu cydweithio â strwythurau rheoli rhanbarthol a chenedlaethol, a sefydlwyd trwy DLUHC a Swyddfa'r Cabinet, gan gynnwys Ystafell Friffio Swyddfa'r Cabinet (COBR). Dylent rannu gwybodaeth gyda'r adrannau hyn o'r llywodraeth am risgiau sy'n dod i'r amlwg, digwyddiadau byw ac unrhyw newidiadau yn eu gallu i reoli digwyddiad yn lleol.

143. Mae'r adolygiad ôl-weithredu o Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004, a gyhoeddwyd ar 1 Ebrill 2022, yn darparu asesiad technegol o'r fframwaith deddfwriaethol i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn briodol ac yn ddigonol er mwyn cynnal a gwella'r dirwedd parodrwydd ar gyfer argyfwng. Bydd y llywodraeth yn ymgysylltu â rhanddeiliaid, gan gynnwys y sector plismona, i gyflawni'r argymhellion a nodir yn yr adroddiad.

Galluoedd Trawsbynciol

144. Er bod yr SPR yn trin y bygythiadau cenedlaethol ar wahân, bydd llawer o'r bygythiadau, a'r galluoedd sydd eu hangen i ymateb, yn gorgyffwrdd. Ni ddylid ystyried y galluoedd a restrir yn yr adrannau blaenorol ar eu pen eu hunain nac fel yr unig alluoedd sydd eu hangen i ymateb i'r bygythiadau cenedlaethol.
145. Mae galluoedd eraill, nad ydynt wedi'u crybwyll yn benodol yn yr SPR, sy'n fygythiad-agnostig ac sydd â rôl ehangach o ran amddiffyn y cyhoedd neu leihau trosedd. Gellir defnyddio'r galluoedd hyn hefyd i fynd i'r afael â'r bygythiadau cenedlaethol. Mae'r rhain yn cynnwys ond heb eu cyfyngu i: galluoedd cudd-wybodaeth fel Biwro Cudd-wybodaeth y Llu sy'n arwain ar reoli, cydgysylltu, casglu a datblygu cudd-wybodaeth o ansawdd; galluoedd ymchwiliol fel ditectifs i gynnal ymchwiliadau yn lleol ac mewn ymateb i droseddau neu ddigwyddiadau mawr; a thechnolegau rheoli cyswllt i ymateb yn effeithlon ac yn effeithiol i'r holl droseddau a digwyddiadau a gofnodwyd o'r bygythiadau cenedlaethol.
146. Er enghraifft, mae National Mutual Aid Telephony (NMAT) yn galluogi heddluoedd i roi cyhoeddusrwydd i rifau rhadffôn wrth geisio cyswllt cyhoeddus mewn perthynas ag achosion mawr neu amser-sensitif, megis digwyddiadau terfysgol neu rybuddion achub plant. Mae hefyd yn hwyluso cymorth ar y cyd drwy gefnogi'r rhai sy'n delio â galwadau heddluoedd i dderbyn galwadau'n ddi-dor o'r un rhif ffôn neu giwiau i reoli capasiti. Fe'i defnyddiwyd yn llwyddiannus er enghraifft, i gynorthwyo gydag ymosodiad Pont Llundain ym mis Mehefin 2017.
147. Mae yna hefyd rai galluoedd arbenigol nad ydynt yn cael eu defnyddio'n gyfan gwbl mewn ymateb i un bygythiad ond efallai y bydd gofyn iddynt ymateb i o leiaf dri o'r bygythiadau a restrir yn yr SPR. Mae'r SPR yn ymdrin yn fanwl â phedwar gallu: plismona arfog; fforensig digidol; plismona ffyrdd; a Staff ymateb yr heddlu hyfforddedig Egwyddorion Rhyngweithredu Gwasanaethau Brys (JESIP). Bydd llawer o heddluoedd eisoes yn cynnal neu'n cydweithio ar y galluoedd hyn ond dylai Prif Gwnstabiliaid a Comisynwyr yr Heddlu a Throseddu ddeall y rôl y gall y galluoedd hyn ei chwarae wrth ymateb i'r bygythiadau SPR.

Plismona Arfog

148. Mae traddodiad hirsefydlog o blismona drwy gydsyniad yn y wlad hon sy'n hanfodol ar gyfer hyrwyddo cysylltiadau da gyda'r cyhoedd. Yn unol â'r traddodiad hwn, nid yw pob heddwes wedi'i arfogi â drylliau fel mater o drefn. Mae gan swyddogion yr heddlu amrywiaeth o offer diogelu fel mater o drefn, megis chwistrelli llidiog a batonau, tra bod cyfran o'r swyddogion hyn yn cael eu dewis, eu hyfforddi a'u harfogi gydag offer llai marwol fel Dyfeisiau Ynni Dargludol (CED).⁶⁷ Mae llai o offer marwol hefyd ar gael i bob Swyddog Arfau Saethu Awdurdodedig (AFOs). Fodd bynnag, bydd adegau pan fydd angen defnyddio drylliau. Gelwir pob swyddog arfog yn gyffredinol yn AFOs ni waeth pa sgiliau neu hyfforddiant ychwanegol a ymgwymerir.

149. Mae galluedd plismona arfog yn cael eu hadeiladu ar asesiadau parhaus o fygythiad a risg gweithredol ac yn cael eu defnyddio mewn sefyllfaoedd bygythiad i fywyd, fel ymosodiadau terfysgol, achosion o droseddau difrifol a chyfundrefnol a thrais difrifol. Gellir eu defnyddio hefyd i gefnogi gweithrediadau diogelwch amddiffynnol. Mae gan yr heddlu ddyletswydd gyfreithiol i ddefnyddio cymaint o rym yn unig ag sy'n rhesymol a chymesur o dan yr amgylchiadau yn unig, a gellir defnyddio arfau llai angehuol fel dewis amgen i ddrylliau fel y bo'n briodol. Dylai'r defnydd o ddrylliau gan yr heddlu fod y dewis olaf bob amser, a dylid ei ystyried yn unig dim ond pan fo risg difrifol i ddiogelwch y cyhoedd neu ymatebwyr.

Swyddogion Arfau Saethu Awdurdodedig (AFOs)

150. Mae AFOs wedi'u hyfforddi i ddadansoddi a phennu camau gweithredu priodol fel rhan o'r defnydd arfog. Mae holl heddluoedd y Swyddfa Gartref⁶⁸ a'r Gwnstabiliaeth Niwclear Sifil (CNC) a Heddlu'r Weinyddiaeth Amddiffyn (MDP) yn defnyddio AFOs wedi'u hyfforddi i ddarparu diogelwch amddiffynnol gweladwy ac atalyddiaeth yn eu rôl i amddiffyn safleoedd allweddol fel meysydd awyr, lleoliadau eiconig, y CNI ac ati. Mae AFOs hefyd yn darparu amddiffyniad personol cynnil i unigolion lle mae angen

⁶⁷ Cyfeirir at CED yn gyffredin gan eu henw brand, Taser. TASER X26, X2 a T7 yw'r unig ddyfeisiau sydd wedi'u hawdurdodi ar hyn o bryd i'w defnyddio gan heddluoedd yng Nghymru a Lloegr.

⁶⁸ Heddlu a gynhelir o dan adran 2 o Ddeddf yr Heddlu 1996, y Gwasanaeth Heddlu Metropolitan, a Heddlu Dinas Llundain

amddiffyniad o'r fath. Ni fydd gan bob heddlu AFOs ar y lefel hon ac efallai na fydd llawer ond yn cynnal galluoedd arfog o Gerbydau Ymateb Arfog (ARVs) i fyny.

Cerbydau Ymateb Arfog (ARVs)

151. Darperir y prif allu arfog ar lefel heddlu gan gerbydau ymateb arfog (ARVs) sy'n darparu gallu arfau saethu confensiynol y gellir eu defnyddio ar unwaith yn ogystal ag opsiynau llai angheuol. Maent yn ymateb i ddigwyddiadau dim rhybudd a gallant hefyd ddarparu amddiffyniad gweladwy i leoliadau eiconig, y CNI neu leoliadau allweddol eraill, megis lleoliadau risg uwch sy'n hygyrch i'r cyhoedd, pan fo angen.
152. Mae pob un o heddluoedd y Swyddfa Gartref yn cynnal gallu ARV, naill ai fel un heddlu neu fel rhan o gytundebau cydweithredol. Mae gallu ARV hefyd yn bodoli o fewn Heddlu Trafnidiaeth Prydain (BTP). Mae gallu ARV yn cael ei bennu ar lefel heddlu trwy Asesiad Bygythiad a Risg Strategol Plismona Arfog (APSTRA). Mae'r broses hon hefyd yn sefydlu gofynion gweithredol ar gyfer cymorth arfog o fewn heddlu a'r arfau a'r offer y mae swyddogion arfog yn eu cario.

Cefnogaeth Arfog i Weithrediadau Gwyliadwraeth a Chudd

153. Gall swyddogion arfog hefyd roi cymorth i weithrediadau cudd. Mae hyn yn cynnwys swyddogion gwyliadwriaeth arfog sydd â phrif swyddogaeth gwyliadwraeth a swyddogion arfog mwy arbenigol, y cyfeirir atynt fel Cymorth Arfog Symudol i Wylidwriaeth (MASTS), sy'n cefnogi gweithrediadau gwyliadwriaeth drwy ddarparu mwy o allu tactegol.
154. Mae'r mwyafrif helaeth o gefnogaeth arfog i wylidwriaeth neu weithrediadau cudd yn cael ei ddarparu gan MASTS. Mae swyddogion MASTS wedi'u hyfforddi i weithredu mewn cerbydau cudd, ar droed ac mewn dillad plaen. Nid yw pob heddlu yn cynnal y gallu hwn yn lleol ac mae llawer yn cydweithio â lluoedd cyfagos⁶⁹.

⁶⁹ Mae rhai o heddluoedd y Swyddfa Gartref yn cynnal Swyddogion Arfau Saethu Arbenigol (SFOs) sydd wedi'u hyfforddi mewn MASTS a Chwilio Deinamig. Dynamic Search yw gallu tîm i fynd i mewn yn gyflym a chwilio adeilad, trê'n ac ati. i achub gwystlon, cynnal arestiadau, neu sicrhau tystiolaeth tafladwy yn rhwydd.

Swyddogion Arfau Saethu Arbenigol Gwrthderfysgaeth (ICTSFOs)

155. CTSFOs yw'r AFOs sydd wedi'u hyfforddi a'u cyfarparu fwyaf yn y DU. Maent yn cynnal holl sgiliau SFOs ond mae ganddynt hefyd rai galluoedd tactegol gwell. Maent wedi'u lleoli'n strategol mewn "canolfannau" ledled y DU, wedi'u hymgorffori mewn ardaloedd heddlu unigol neu o fewn cydweithrediadau. Maent yn darparu gallu arfau saethu arbenigol i heddluoedd lleol o dan gyfarwyddyd yr heddlu cynnal neu Brif Gwnstabl(iaid) cydweithredol.
156. Gellir hefyd gael y dasg yn genedlaethol i gefnogi gweithrediadau gwrthderfysgaeth neu, o dan femorandwm cyd-ddealltwriaeth NPCC, i ddarparu gallu chwilio deinamig nad yw'n CT.

Arfau Llai Marwol

157. Mae arfau llai marwol yn cynnig defnydd gwahaniaethol o rym i swyddogion heddlu sydd wedi'u hyfforddi'n arbennig i ddrylliau. Dim ond arfau llai marwol sydd wedi'u hawdurdodi gan yr Ysgrifennydd Cartref all gael ei ddefnyddio gan heddluoedd yng Nghymru a Lloegr.⁷⁰ Ar hyn o bryd dim ond dau fath o arfau llai marwol sydd wedi eu hawdurdodi i'w defnyddio gan luoedd heddlu yng Nghymru a Lloegr:
- 157.1. Taflegrau trwyn meddal yw AEP sy'n cael eu tanio gan swyddogion i ddarbwyllio neu atal person a allai fod yn dreisgar rhag y camau maent yn bwriadu eu cymryd, a thrwy hynny niwtraleiddio'r bygythiad. Er eu bod ar gael fel opsiwn tactegol mewn senarios trefn gyhoeddus, nid yw AEPs erioed wedi cael eu defnyddio mewn senario trefn gyhoeddus gan heddluoedd yng Nghymru a Lloegr.⁷¹
- 157.2. Mae CED (y cyfeirir atynt yn gyffredin fel Tasers) wedi'u cynllunio i ymyrryd dros dro â system niwrogyhyrol y corff. Maent yn darparu opsiwn tactegol pwysig, gan alluogi swyddogion heddlu i amddiffyn eu hunain a'r cyhoedd yn well rhag niwed. Nid ydynt yn cael eu defnyddio'n rheolaidd mewn achosion o anrhefn cyhoeddus. Mae pob AFO wedi'u hyfforddi mewn CED. Pennir y defnydd o CED ar lefel heddlu trwy'r Asesiad Bygythiad a Risg Strategol (STRA) a ddylai sefydlu nifer y

⁷⁰ Mae proses sefydledig ar gyfer cymeradwyo arfau llai angheuol a fydd yn ystyried y materion strategol, moesegol, gweithredol a chymdeithasol perthnasol, gan gynnwys asesiad o'r goblygiadau meddygol a nodwyd gan y Pwyllgor Cyngori Gwyddonol ar Oblygiadau Meddygol Arfau Llai Marwol. Mae hyn wedi'i nodi yn y [Cod Ymarfer](#) ar blismona arfog a defnydd yr heddlu o arfau llai angheuol.

⁷¹ Mae hyn yn wahanol i Wasanaeth Heddlu Gogledd Iwerddon lle mae'r dewis tactegol pwysig mewn senarios trefn gyhoeddus.

swyddogion CED a hyfforddedig sydd eu hangen ar y heddlu yn erbyn ei ofynion gweithredol.

158. Bydd gan bob swyddog fynediad hefyd at offer diogelu personol, gan gynnwys batonau a chwistrelli llidiog llaw (PAVA neu CS).⁷² Mae tuniau'n rhyddhau hylif ar ffurf chwistrell i amddiffyn y defnyddiwr rhag ymosodiad corfforol.

Fforensig Digidol

159. Mae fforensig digidol yn ymwneud ag adnabod, casglu, archwilio a dadansoddi data electronig yn unol â Chodau Ymarfer ac Ymddygiad y Rheoleiddiwr Gwyddoniaeth Fforensig, 2020. Dylid gwneud hyn tra'n cadw uniondeb y wybodaeth i sicrhau nad yw'n cael ei ymyrryd ag ef. Mae'r rhaglen Trawsnewid Fforensig yn amcangyfrif bod gan 90% o'r holl droseddau bellach elfen ddigidol sy'n golygu bod gan fforensig digidol rôl i'w chwarae wrth ymateb i fygythiadau lluosog, yn enwedig terfysgaeth, SOC, digwyddiadau seiber cenedlaethol a cham-drin plant yn rhywiol.

160. Gall fforensig digidol amrywio o ymchwilio i weithgarwch ar y cyfryngau cymdeithasol i atafaelu a thrin fideo a wisgir ar y corff (BWV) a lluniau teledu cylch cyfyng neu wybodaeth ffôn symudol. Mae hefyd yn cynnwys:
- echdynnu data (adferiad) drwy wneud copi, lawrlwytho data o ddyfais ddigidol neu adfer data o system bell;
 - prosesu data i alluogi archwiliwr i weithio arnynt. Gall hyn gynnwys dadgryptio data ac adfer ffeiliau;
 - dadansoddi a dehongli data sy'n cynnwys cyfosod gwybodaeth o wahanol ffynonellau. Efallai y bydd angen arbenigedd sylweddol ar gyfer hyn; a
 - cyflwyno canfyddiadau i dîm ymchwilio fel adroddiad ysgrifenedig ac, yn y pen draw, yn y llys.

161. Dylai heddluoedd gael mynediad at allu fforensig digidol mewnol a ddarperir drwy adrannau fforensig, unedau troseddau uwch-dechnoleg, canolfan cudd-wybodaeth neu drwy Unedau Cymorth Gwyddonol. Gall heddluoedd ddewis contractau masnachol ehangach i gefnogi eu galluoedd mewnol drwy ddarparwyr masnachol,

⁷² Nid yw'r eitemau hyn yn cael eu hystyried yn arfau llai marwol.

naill ai'n wedi'u caffael yn unigol neu ar y cyd ag eraill.⁷³ Ym mhob achos, rhaid i allu fforensig digidol gydymffurfio â'r holl ofynion a osodwyd gan y Rheoleiddiwr Gwyddoniaeth Fforensig.

162. Bydd yr unedau hyn yn cael eu staffio gan dechnegwyr arbenigol a hyfforddedig gan gynnwys Ymchwilyr Fforensig Digidol sy'n cynnal ymchwiliadau fforensig digidol a arweinir gan gudd-wybodaeth.⁷⁴ Maent yn darparu tystiolaeth a dehongliad arbenigol o dystiolaeth. Gall rhai rolau, megis Ymchwilyr Cyfryngau Digidol, eistedd y tu allan i'r Uned Fforensig Ddigidol (DFU). Mae arbenigwyr fforensig digidol a'r Rhwydwaith Gallu Fforensig (FCN) yn gweithio gyda'r Coleg Plismona i nodi'r holl rolau lle mae gwyddor fforensig ddigidol yn cael ei chymhwyso ar draws plismona sy'n eistedd y tu allan i gymorth traddodiadol y DFU.
163. Bydd unedau fforensig digidol yn defnyddio meddalwedd a chaledwedd arbenigol i gipio, cadw, detholiad, prosesu a dadansoddi data o ystod eang o ddyfeisiau digidol, gan gynnwys ffonau symudol, dyfeisiau gwisgadwy fel oriawr clyfar, ystod gynyddol o ddyfeisiau cartref a ffynonellau eraill megis cyfrifiaduron ar-fwrdd mewn ceir a data o rwydweithiau ffôn symudol, yn enwedig dadansoddiad o safleoedd celloedd, sy'n pennu lleoliad bras dyfais ddigidol ar amser penodol.
164. Gall technegwyr fforensig naill ai echdynnu data a fyddai hefyd ar gael i'r defnyddiwr yn unnig neu ddefnyddio ystod o fethodolegau uwch i echdynnu data ychwanegol, a allai fod wedi'i ddileu gan y defnyddiwr. Bydd echdynnu data yn cael ei wneud ar sail prosesau a sefydledig a dilys a bydd technegwyr yn dogfennu'r holl gamau a phrosesau i sicrhau bod y canlyniadau'n atgynhyrchadwy ac y gellir eu gwirio'n annibynnol pan fo angen.
165. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae heddluoedd wedi ehangu eu galluoedd digidol drwy ddefnyddio technolegau wedi'u ffurfweddu megis ciosgau ffôn symudol mewn

⁷³ Mae yna nifer o gysylltiadau masnachol cydweithredol yn genedlaethol gyda'r MPS a'r NCA, er enghraifft. Mae'r Rhwydwaith Gallu Fforensig wedi datblygu System Gaffael Ddeinamig (DPS) ar gyfer ystod eang o Fforensig Ddigidol a gwasanaethau ansawdd cysylltiedig. Mae'r DPS yn cynnwys pecynnau gwasanaeth safonol wedi'u hategu gan ofynion technegol a safonau ansawdd. Mae hwn ar gael i bob heddlu.

⁷⁴Ceir amrywiaeth yn strwythurau staffio unedau DF gyda swyddi rheoli mewn rhai unedau yn cael eu dal gan swyddogion gwarantiedig neu staff heddlu mewn eraill.

gorsafoedd heddlu ac mewn lleoliadau trosedd. Defnyddir y technolegau hyn, er enghraifft, i dynnu data o ddyfeisiau symudol neu ymylon eraill, a chael tystiolaeth gynnar i gefnogi ymchwiliadau cychwynnol a rhai sy'n dod i'r amlwg. Mae llawer o ymchwiliadau teledu cylch cyfyng, cyfryngau cymdeithasol a rhyngwyd tebyg yn rhan o ymholiadau dyddiol yr heddlu ac ymchwiliadau i droseddau cyffredin.

Plismona Ffyrdd

166. Mae plismona ffyrdd yn gyfrifol am orfodi cyfreithiau traffig, canfod, atalyddiaeth a'r ymateb i weithgarwch anghyfreithlon neu beryglus ar y ffyrdd. Rhwydwaith Ffyrdd y DU yw'r prif ddull cludo ar gyfer pobl sy'n cynnal ystod o weithgareddau anghyfreithlon a risg uchel ac mae'n galluogi'r bygythiadau a amlinellir yn yr SPR.
167. Mae galluoedd plismona'r ffyrdd yn chwarae rhan hanfodol wrth fynd i'r afael â'r defnydd o'r rhwydwaith ffyrdd gan fygythiadau terfysgol a throeddwy'r difrifol a threfniadol sy'n ymwneud â chludo cyffuriau llinellau sirol, caethwasiaeth fodern a masnachu mewn pobl. Maent hefyd yn hanfodol wrth reoli digwyddiadau a achosir gan anrhefn cyhoeddus neu argyfyngau sifil.
168. Mae'r NPCC wedi datblygu'r Strategaeth Plismona'r Ffyrdd Cenedlaethol (2022/25)⁷⁵ sydd â phedair piler allweddol o weithgaredd, yn seiliedig ar yr egwyddor allweddol o 'Plismona ein ffyrdd gyda'n gilydd'. Mae'r rhain i; atal niwed ac achub bywydau, mynd i'r afael â throeddoldeb, ysgogi arloesedd a thechnoleg a newid meddyliau. Ymgynghorwyd yn eang â'r strategaeth cyn ei chyhoeddi. Mae rhywfaint o gydgysylltu cenedlaethol ar weithgarwch gorfodi plismona'r ffyrdd drwy galendr Gweithrediadau Plismona'r Ffyrdd Cenedlaethol yr NPCC, megis mynd i'r afael ag yfed a gyrru dan ddylanwad cyffuriau, ond caiff y rhan fwyaf o'r cydgysylltu ei yrru'n lleol.
169. Mae'r rhwydwaith ffyrdd yn elfen o CNI. Dylai heddluoedd gael, neu gael mynediad at, ddigon o alluoedd plismona ffyrdd i amddiffyn yn erbyn, neu ymateb i, fygythiadau yn erbyn yr isadeiledd hwn. Nid oes model unigol ar gyfer unedau plismona ffyrdd

⁷⁵ <https://www.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/central/advice/road-safety/npcc-roads-policing-strategy-2022-25.pdf>

mewn heddluoedd. Mae rolau plismona ffyrdd yn amrywio o swyddogion rôl ddeuol i arbenigwyr penodol, ac mae rolau amrywiol o fewn plismona ffyrdd, megis unedau cerbydau masnachol.

170. Mae gan alluoedd a gynhelir yn lleol rôl bwysig i'w chwarae mewn plismona ffyrdd effeithiol a dylai swyddogion a staff feddu ar y wybodaeth a'r hyfforddiant gweithdrefnol angenrheidiol i gyflawni'r amcanion hyn gan gynnwys:
- a. galluoedd gyrru uwch gan gynnwys rheoli ymlid, tactegau ymlid a chyfyngu tactegol (TPAC), a gallu beicwyr modur yr heddlu;
 - b. rheoli digwyddiadau gan gynnwys gwrthdrawiadau ar raddfa fawr, anrhefn cyhoeddus, ac argyfyngau sifil;
 - c. galluoedd ymchwilio i wrthdrawiadau fforensig (wedi'u hachredu i safonau Rheoleiddiwr Gwyddoniaeth Fforensig) i ddarparu cymorth technegol gwerthfawr i ymchwiliadau. Mae enghreifftiau'n cynnwys dehongli data cerbydau a sganio â laser lleoliadau troseddau;
 - d. gwybodaeth ddeddfwriaethol yn ymwneud â cherbydau masnachol, gan gynnwys HGVs a chludo nwyddau peryglus. Mae heddluoedd yn gweld cysylltiad cynyddol rhwng troseddau cyfundrefnol, gan gynnwys cludo cyffuriau a masnachu mewn pobl, a'r defnydd o gerbydau masnachol; a
 - e. sgiliau gorfodi ffyrdd fel y gallu i ddeall data tacograff ar amser gyrru, cyflymder a phellter a all llywio ymchwiliadau troseddol a nodi lleoliadau arwyddocaol o ddiddordeb.
171. Dylai fod gan heddluoedd hefyd, neu fod â mynediad at, dechnoleg meddalwedd ac offer perthnasol i weithredu galluoedd plismona ffyrdd gan gynnwys:
- a. offer amddiffynnol, megis dillad, arwyddion, a'r cerbydau priodol ar gyfer ymateb ac ymlid ffyrdd cyflym; a
 - b. Seilwaith Adnabod Platiau Rhif Awtomatig (ANPR) drwy'r Gwasanaeth ANPR Cenedlaethol (NAS) i helpu i ganfod, atal ac amharu ar droseddoldeb ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol. Mae dadansoddiad data manylach gan ddefnyddio ANPR yn galluogi'r heddlu i fynd ati'n rhagweithiol i dargedu cerbydau yr amheuir eu bod yn cael eu defnyddio at ddibenion troseddol, yn enwedig wrth ganfod ac atal troseddoldeb trawsffiniol megis gweithgarwch llinellau sirol.

172. Bydd cudd-wybodaeth a gesglir o ANPR yn cael ei hategu gan lefel uchel o weithgarwch gweithredol arferol, gan gynnwys trwy arosfannau traffig trwodd sy'n rhoi cyfle i gasglu gwybodaeth trwy weithgarwch amlwg.
173. Mae cydgasglu sgiliau gorfodi arbenigol, megis arbenigedd mewn nwyddau peryglus, o fewn cydweithrediadau a chydweithio ag asiantaethau eraill fel y Priffyrdd Cenedlaethol, yr Asiantaeth Trwyddedu Gyrwyr a Cherbydau (DVLA) neu'r Asiantaeth Safonau Gyrwyr a Cherbydau (DVSA) wedi galluogi rhai heddluoedd i fynd i'r afael yn effeithiol â throseddau cyfundrefnol a bygythiadau terfysgaeth.

Cyd-egwyddorion Rhyngweithredu Gwasanaethau Brys (JESIP)

174. Dylai'r JESIP fod ynsylfaen i'r holl gydweithio rhwng heddluoedd a'r gwasanaethau brys eraill. Dylai Prif Gwnstabiaid, ochr yn ochr ag arweinydd yr NPCC, sicrhau bod JESIP, fel y nodir yn y Gyd-athrawiaeth, wedi'i ymgorffori ym mhob polisi, cynllun a gweithdrefn ymateb fel y gellir ei gymhwyso ym mhob math o ddigwyddiad. Dylid darparu hyfforddiant JESIP ar gyfer pob lefel o staff ymateb, dylid ei adnewyddu'n barhaus a'i ymgorffori mewn rhaglenni profi ac ymarfer ar y cyd â'r gwasanaethau brys eraill.
175. Mae Cyd-athrawiaeth JESIP: Y Fframwaith Rhyngweithredu,⁷⁶ yn rhoi arweiniad ar y camau y dylid eu cymryd wrth ymateb i ddigwyddiadau aml-asiantaeth ac mae'n cynnwys yr egwyddorion ar gyfer cydweithio. Dyma nhw:
- Cydleoli** gyda chomandwyr cyn gynted ag sy'n ymarferol bosibl mewn un lleoliad diogel y gellir ei adnabod yn hawdd yn agos ar y lleoliad.
 - Cyfathrebu'**nglir gan ddefnyddio Saesneg clir.
 - Cydlynu** trwy gytuno ar y gwasanaeth arweiniol. Nodi blaenoriaethau, adnoddau a galluoedd ar gyfer ymateb effeithiol, gan gynnwys amseru cyfarfodydd pellach.
 - Deall y risg ar y cyd** trwy rannu gwybodaeth am debygolrwydd ac effaith bosibl bygythiadau a pheryglon i gytuno ar fesurau rheoli posibl.

⁷⁶ The Joint Doctrine: The Interoperability Framework – Rhifyn 3 (cyhoeddwyd Hydref 2021).
<https://www.jesip.org.uk/downloads/joint-doctrine-guide/>

Sefydlu Ymwybyddiaeth Sefyllfaol ar y cyd trwy ddefnyddio M/ETHANE a'r Model Penderfyniad ar y Cyd⁷⁷

⁷⁷ Mae'r model M/ETHANE yn helpu pob asiantaeth i gasglu gwybodaeth am ddigwyddiad mewn modd cyson ac mae bellach yn fodel cydnabyddedig ar gyfer trosglwyddo gwybodaeth am ddigwyddiadau rhwng gwasanaethau a'u hystafelloedd rheoli. Defnyddir y Model Penderfyniad ar y Cyd gan gomandwyr i helpu i ddwyn ygnhyd y wybodaeth sydd ar gael, cysoni amcanion a gwneud penderfyniadau effeithiol.

